CII.35.

FKL

GR261
.C8V9

INDIANA
UNIVERSITY
LIBRARY

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

II/2690

NARODNE

PRIPOVJETKE

PONAJVIŠE KRATKE I ŠALJIVE

SKUPIO

VUK vitez VRČEVIĆ

U DUBROVNIKU
NAKLADA KNJIŽARE D. PRETNERA
1886.

W5
Digitized by Google

758800

GR 261
.C8 V9

INDIANA UNIVERSITY LIBRARY

Preštampanje i prijevodi zabranjeni su.

Tiskarnica D. Pretnera u Dubrovniku.

Digitized by Google

12-9-57

DERVIŠ I NJEGOVE DVIJE PARE.

Hodao derviš po svijetu, pa došao u nekakav turski grad, a ne imao oni dan ništa do samo dvije pare, s kojima pogje u handžije, te kupi paru mesa; no, kad se okrenu, da izigje, handžija ga zaustavi govoreći, da mu dâ paru. Derviš mu se zaklinjaše, da mu je platio, a handžija da nije. Derviš, videći se na čudu, dade mu i onu drugu paru. Sad nemaše čim da kupi hljeba, te on smisli, kako će ekmedžiji zaašati paru, te pogje u ekmečinicu i zaište paru hljeba, pa otole svoj put. Ekmedžija mu zaviče iz dućana: „Daj, dervišu, paru bolan!“ — A on: „Da li ti nijesam dao, ako si Turčin?“ Ekmedžija ga se okani, premda zna, da mu nije platio, a derviš, da mu ne bi bio aram (prokleta) ona para hljeba, otide prvo u džamiju, pa klekne i reče: „Bože! ti vidiš, da sam morao ekmedžiji hljeb bez pare ponijeti, a da mi dvije uze handžija bigair hăk (na pravdi božijoj); nego ti, koji si pravedan, i kako znaš, uzmi handžiji onu drugu paru, pa je daj ekmedžiji.“

Digitized by Google

ZAŠTO SE RIŠĆANSKI POPOVI NE MOGU PO DRUGI PUT OŽENIT.

Kad su vladike i patrijari saborisali o mnogo stvari, dogju i do pitanja, koliko se puta može pop ženiti. Jedan reče: jednom; drugi: za što ne može i drugom, ako mu rano popadija umre? Taj njihov razgovor dočuje nekoliko ljudi, pa potrče k vladikama u saboru, i zamole: „Aman, oci duhovnici! Ne dajte više od jednom, ako Boga znate! I tako je narod fukara udrio na čudo hraneći popa, popadiju i njihovu djecu.“ To čuju i žene, te dotrče četiri, pa zaviču: „Dopustite, svete vladike, ako nevolju znate, da se i popovi žene kao i ostali ljudi, jer ko će živ od njih ostati? Bilo bi trke i bruke, da bi ste svi na čudo bili sudeći.“ U to dotrče popovi, pa i oni popadaše na koljena pred vladikama i patrijarima vičući: „Aman, pastiri naše pravoslavne crkve! ne slušajte lude ljude, no mudre žene.“ Sad se nagju na čudo svi patrijari i vladike, ne znajući, kome će ugoditi. U to jedan najstariji reče: „Eto ljudi vas, a eto popova, pa se jedan odaberi od vas, a jedan će od popova, te pustite po ovome polju neka ove četiri žene trče. Ako pobjegu popovima, a vi ih stignete, ustanovićemo, da se ni popovi ne žene, kao ni kalugjeri; a ako stigne jednu, ženiće se jednom, a ako dvije, dvaput.“ Svi na to pristanu. Žene počnu bježati, a jedan čovjek i jedan pop za njima. Čovjek dostigne prije i ugrabi tri žene, a pop jedva jednu, i tako na saboru utvrde, da se čovjek tri puta može ženiti, a pop samo jednom, a drugom nikad.

Digitized by Google

CIGANIN NA KONJU, A KONJA NEMA.

Našao ciganin konjski čavao, kad je sadio kupus, pa ostavi radnju, te od veselja počne ispred kuće, kao da je na konju, trčati i vikati: „Dè, gjogate, nije lako do Carigrada; biće ti trke.“ Čuje mu žena i djeca, pa istrče iz kuće, pa ga žena upita: „Šta je, Duran-aga bolan? Čijega gjogata jutros goniš?“ — „Kako čijega? mojega, a da čijega? Jutros me sreća iznenada snagje: nagjoh jedan klinac, pa mi sad valja skovati još petnaest, i četiri potkovi, a konja je lako dobaviti, pa, ako Bog dâ, krećem ti do Stambola u carske Janjičare.“ Počne ga žena vikati, veleći mu: „A kako ćeš nas ostaviti gole i gladne u praznoj kući?“ A on (jednako goneći gjogata) okrene se na ženu i na djecu: „Dokle ja na veresiju kupim u kuma Paja gvožgje, a uzajmim u tasta Muminage tri — četiri oke ćumura, pa dokle skujem klince i potkove, i dokle mi se sreća udesi, da ukradem u vlaha gjogata, dotle ću se i ja promisliti.“

LAŽ JE NAJVEĆI GRIJEH. *)

Bio je nekakav Turčin u vrijeme proroka Muhameda, koji je ajdukovao i svaka zla radio Turcima i rišćanima, kad god je mogao, ne bojeći se Boga ni svoje duše. Pošto već dogje u neke godine, naumi da se

*) Ovu sam pripovjetku čuo, kao i mnoge druge, od nekadašnjeg Trebinjskog kajmekana Alibega Kučukovića, rodom iz Biograda.

Digitized by Google

progje ajdukovanja i svakoga zla ljudima, i otide k svecu Muhamedu, govoreći mu: „Ja sam od moje mladosti mnogo zla svakome bez razlike radio: ubijao sam ljudi, krao, otimao, putnike, pa i hodže, koji su na ćabu hodili, odirao, tugje žene ljubio, djevojkama sreću zatvorao, i Bog zna šta nijesam radio. Pa, želeći da se svega ovoga već okanim, došao sam k tebi, kao božijemu poslaniku, da me svjetuješ, sta da radim, eda bih se grijeha oprostio i pripravljao se za oni svijet!“ Svetac mu Muhamed odgovori: „Sve što si do sada uradio, to je bȍš (ništa), pa i po danas možeš, i alal (prosto) ti; ali samo čuvaj se, da ne bi slagao nikad nikome, jer bi sve tvoje do sad učinjene grjehove pred hȁk-talom (pravednim Bogom) na oni svijet ponio na čelu zapisane.“ Obeseli se ajduk, misleći u sebi: „Kad mi svetac ovako reče, ja ću i po danas, kao i do danas, raditi, samo da ne slažem, a to je najlašnje.“ Opet okupi svoju četu ajdukȃ i reče im: „Ajdemo doveče, da razbijemo begovsku džamiju i iz nje da iznesemo sve što je srebrno i bakreno.“ Kad je bilo po akšamu, uputе se, a u to zapita ga žena: „Kud ćeš, ako Bog dȃ, sad pod ovo doba?“ — „Ja znam“ odgovori joj. Kad se uputiše put džamije, srete ih Turčin, koji se vraćaše iz džamije doma, i, poznavši ih, upita: „Gdje idete, ljudi?“ — „Amo, nećemo daleko.“ — „Ma, lijepe vi vjere, kažite mi, kamo ćete?“ — „Evo valaj, pošto hoćeš da znaš, nigdje, nego ajde s nama da jeglenišemo i da se napijemo.“ Kad se vratiše doma, onda se tek spazi riječi svečeve, govoreći u sebi: „Više za mene nema ajdukovanja, jer ne mogu više ni prostome Turčinu ašati, da nijesam zlo uradio, a kamo li božijem šerijatu i carskom ućumetu.“ I poslije živio je do svoje smrti kao najpraviji i najduševniji Turčin.

Digitized by Google

PAS-MARKO I PAS-SULJO.

Pripovijeda se, kako u vrijeme Karagjorgjevo zaostalo bilo pet-šest Crnogoraca kod Karagjorgja na službi, pa nešto poslom došli u Biograd i hodali po čaršiji. Zaustave se pred jednim dućanom, u kojemu ne bijaše ništa drugo osim duvana od svake ruke; a u to dogje nekakav silan mlad Turčin i s vrata upita dućandžiju na vas glas: „Ej more, dućandžijo! po što davaš oku duvana pâs-Marka?“ *) A dućandžija mu odgovori, po to i po to. Uljeze u dućan, uzme oku duvana, plati i otide. Ovi se Crnogorci začude, i malo se od dućana odmaknu, pa jedan od njih reče: „Čuste li, ako Boga znate, onoga bezdušnjaka! Kakvo su ime nadjenuli duvanu?“ Drugi od njih reče: „Ajdemo u dućan onoga Turčina, te prodava pasulj, pa ćete vidjet, kako ću se ja osvetiti, znat mi danas poginuti.“ Otidu svi zajedno, pa ispred dućana zapita jedan od njih dućandžiju Turčina: „Ej Turćine! po što prodavaš oku pas-sulja?“ Uvrijedi se Turčin, ali ih ne smje udariti, no se razdere ijetko: „Ako mi je ime Šuljo, zovem se Suljaga, a ne pas-Suljo, psi od kučke, siktir majku vi!“

HERO I HODŽA DIJELE MEGDAN.

Putovali planinom hodža i Hero, hodža na konju, a Hero pješke, pa udari strašna kimpija (kiša s vje-

*) Nekadašnji Trebinjski kajmekan, rodom Biogragjanin, reče mi, da ima u Biogradu duvana pod ovim imenom, vrlo jaka i jeftina, i da je to ime postalo kao iz šale.

Digitized by Google

trom), te se obojica uklone u jednu čobansku praznu kolibu. Malo poslije počme strašno grmjeti i za dugo, te Hero upita hodžu: „Ma što je ovo, znaš li efendija, turske ti vjere?“ — „Kako da ne znam? odgovori hodža. Eno se bogme nešto u velike poinadili naš svetac Muhamed i vaš Isâ Pegamber za starješinstvo pred Bogom, i bez-beli po jednoga od njih dva neće dobro biti, ako ih hak-tal Bog kako ne nasuli i na neku ruku ne umiri.“ Kad Hero ću hodžu, i misleći, da je baš onako, kao što hodža kaže, skoči na hodžu kao razjaren lav, skopa ga jednom rukom za prsi, a drugom za berikat (za grlo), pa poviče: „A što ja i ti dangubimo, dženabete jedan? Na polje iz kolibe na megdan, neka nas oba sveca vide, i da moj mene ili tvoj tebe poviče s visina kako će svak čuti: Aferim, gazijo! A bolje nam je da jedan od nas pogine, nego da nas sveci ukore.“ Prepane se hodža, pa kroz stisnut grkljan odgovori: „Ne viči, budalo! da nas ne vide. Pa zašto bi smo se mi bili? ako su oni ludi, nijesmo mi.“ — „Kako ne bi sveci vidjeli? Što kažeš, bolan?“ — „Jok, Hero, prava rajo! ne vide, dina mi! zašto je gospod Bog nešto ljutit na nas Hercegovce, pa, kako on odavna na nas ne gleda, zabranio je i njegovim svecima; ali mogu lako čuti, pa dušmanlukom okrenuti jedan cigli grom, te obojicu nas ovdje spržiti.“

KADIJA I KADINICA.

Jednu veče, kad se kadija vratio iz mešćeme kući, kaže mu kadinica, kako joj je čipčinica donijela jednu tuku, koju je ukrala u komšinice, pa ga

Digitized by Google

upita, hoće li je zaklati i ispeći, ako samo nije grehota tugje muke u kuću unositi. A kadija joj reče, da u ćitapu piše, što god u peškeš dogje kadiji, dâ ništa nije griješno, kao ni more, što se ničim izmijeniti ne može. — „A da, moj efendija, upita kadinica, kaži mi, kome najpravije u mešćemi sudiš?“ — „Kazaću ti, ali neka te nešto upitam: „Ali ti je milija krava, koja mlijeko dava, ali ona te prevali nogom kabao, te se ne dâ pomusti?“ — „Milija prva“ — „E dobro, u srebru ti se okovala! A kaži mi: ali ti je milija ona kokoš te ne nosi jaja, ali ona te nosi?“ — „Milija potonja.“ — „Valaj pogagjaš kao po angjelu! A kaži mi: ali ti je milije proljetno runo vune, ali jesenje?“ — „Bogme milije potonje.“ — „Aferim Anumo! svaka ti je prava kao po koncu. A deder kaži mi: ali je bolje maslo, ali skorup?“ — „Bogme bolje prvo.“ — „Pravo sudiš kao dram i madžarija, ali je i prvo i potonje sve dobro. Pa, kad znaš što je od šta bolje, zašto me pitaš?“

ČUDESTVA HADŽI-DERVIŠA *).

Bio je nekakav derviš hadžija, koji je mnoga čudesa u narodu činio. Mnogi drugi derviši, koji su pomanja čudesa činili, dočuju za njega, te mu počmu zaviditi, i dogovore se, da pogju svi na hadžinski barjam kod hadži-derviša na vidjenje i na zijafet; pa, da bi mu pokazali, da i oni čudesa čine ništa manje nego on, svaki od njih uzjaše na različito zvijere, n. p. neki na lava, neki na tigra, neki na megjeda, neki na vuka i

*) Ovu sam čuo od Trebinjskoga kadije, rodom Sarajevca.

Digitized by Google

t. d. i svaki svoje zvijere zauzdao su dvije žive zmije, a treću drži u rukama mješte kandžije, te svoje zvijere goni. Kad dogju do pod kuću hadži-derviša, on ih vidi s pendžera od kule, pa zapovigje kuli: „Ded se pokreni iz temelja, pa ajdemo u susret gostima.“ Kula potrči dervišima u susret; a kad oni vidješe, da hadži-derviš sjedi na pendžeru, a da kula pod njim ide, svi skočiše, te k hadžiji otidoše i svi mu se pokloniše. On ih lijepo dočeka, i naredi momcima, da svu onu zvjerad i zmije zatvore u izbu kod njegove krave. Kad bi u jutru, pokloniše mu se, te krenu da idu, a hadži derviš ih isprati. Oni uljegu u har, da svaki svoga nazovi-konja prihvati, a ne vide ništa drugo osim krave hadžine. „Aman, efendum! svi poviču, ovdje ne vidimo ništa osim tvoje krave.“ „Stante malo da vidimo,“ odgovori hadžija. Izvede kravu u avliju i naredi joj, da zine. Krava kad zinu, otvore joj se u ustima strašne planine, brda i ledine, a po njima se igraju ona zvjerad i jedno drugo ne jede. Reče hadžija: „Eno pogledajte! moja ih krava svijeh izjela; nego nek svaki od nas svojega konja uhvati.“ Oni tako učine, ali, ne mogući vidjeti one svoje zmije, zapitaju: „A da gdje su nam fuzde i kandžije? mi ih ne vidimo.“ — „Eno ih pod onim najvećim drvetom u onom grohotu ispod onoga najvišega kamena, pa neka svaki svoju izvadi.“ Oni to urade, i, kad svi opet, kao ono prije, posijedaju i kad okrenuše, reče im hadži derviš: „Oisadile braćo! znadite, da ne možete kao ja čudesa svi vi činiti prije, dok ne pogjete sto i jedan put na ćabu, pa opet svi vi nećete moći uraditi koliko ja sam.“

Digitized by Google

DVA DERVIŠA I NJIHOVI KONJI.

Vraćali se dva derviša s ćabe kući, pa putujući stigne ih noć u jednoj usamljenoj dolini. Noć bila mjesečna, a ljetni danci. Sjašu, skinu sedla s konja i puste ih da pasu po livadi. Jedan od njih reče: „Azreti Alija (sveti Alija!), preporučujem ti moga dorata od vuka i hajduka; vidiš i znaš, dokle mi valja hoditi.“ A drugi reče: „Hak Alače! (pravedni Bože), učuvaj moga gjogata od dušmanske ruke i vučje bruke.“ Kad se u jutro probude, okrenu, da traže konje, kad oni, te ga je prvi derviš preporučio azreti Aliji, mirno pase, a potonjega gjogata vukovi razdrobili. Reče potonji: „Valâ da nijesam na ćabi bio i da ga nijesam hak-talu preporučio, ne bi mi toliko žao bilo gjogata.“ — „Ma bolan! poviče drugi, kome ga preporuči?“ — „Hak-talu.“ — „A zašto nijesi Azreti Aliji, kao i ja?“ — „Bogme zato što je mnogo bolji moj gjogat od tvoga dorata bio, a Alah bolji od Alije.“ — „Nije to tako kardaš! Bog je od svega gospodar i svakoga hrani na ovome dunjaluku (svijetu), a rekao je, da se svaki, kad može, od smrti pričuva, a sveti Alija, kad mu se što tugje preporuči, to on i čuva.“

ZAŠTO KALUGJERI VAZDA PROSE?

Kad je sveti Savo po svijetu hodio, da propovijeda slovo božije i da okreće narod na pravi put, vodio je sa sobom jednoga kalugjera. Jedno jutro krenu iz jednog sela, i oni domaćin, gdje su konačili, dade kalugjeru tri proskurice u torbicu i reče; „O sveta Bogo-

758360 Digitized by Google

rodice! proputi ih zdravo, dok teku ove tri proskurice.“ Kad dogju na bosansku granicu, sjedu da ručaju, kad nema tri no dvije proskurice, jer je treću kalugjer krijući izio. Upita ga sv. Savo: „Ko izjede treću?“ — „Ja nijesam, oba mi svijeta!“ — „A da ko?“ — „Ne znam, crkve mi!“ Propovijedajući oni po narodu, dočuju za njih Turci, te obojicu uhvate i bace ih u goruću peć. Sv. Savo pokrije pod sobom kalugjera, da ne izgori, pa mu na uho prišapće, da ne čuju Turci: „He sad mi kaži, prije smrti i ispovidi, ko izjede treću proskuricu?“ — „Valaj pošto me ispeku, pa me poslije mogu i variti, ne kazah nikad ono što nijesam.“ Pošto sva peć sagori, i videći Turci, da ne izgorješe, zato što su pravi božiji ugodnici, pustiše ih i popadaše na koljena govoreći: „Oprostite nam ludim i grešnim, i što god od nas zaištete, da vam damo.“ Odgovori sveti Savo: „Ne tražimo više nego samo 300 dukata.“ Oni mu dadu, i oni se u Srbiju vrate, pa, kad dogju u manastir, reče sv. Savo: „Ja bih da ovo trista dukata dijelimo po proskuricama. Evo meni za onu, što sam ja izio, sto dukata, a evo tebi druge stotine za onu, te si ti izio, i ova treća stotina neka stoji kod mene, dok se nagje oni, te je treću izio.“ A kad to ču kalugjer, zaviče: „Ja sam je izio, ove mi crkve, kad sam za tobom hodio. Nego mi daj i tu treću stotinu, kad ja pristajem na sve ono, što ti hoćeš.“ — „Nà, poviče sveti Savo, kad je tako, uzmi i da gospod Bog udijeli i svi njegovi sveci, da vazda vi kalugjeri prosite, a nikad vam dosta ne bilo!“

Digitized by Google

HODŽA UČI KLANJATI SELJANE.

U nekakvom selu umro hodža, a drugoga nijesu mogli dobaviti za toliko silnih godina, tako da su stari već poumirali, a mlagji ne naučili. Nanese put jednoga derviša kroz ono selo, te ga seljani zamole, da bi kod njih zaostao nekoliko dana, ne bi li naučili klanjat. Derviš-hodža drage volje na to pristane, i kad je prvi put pošao s narodom u džamiju, reče narodu: „Svi gledajte mene, što ja radim, pa svaki onako i životom i rukama.“ Počme hodža dupke podizati oči k nebu, pa podbode dva paoca od rukâ pod oba uha, pa spusti ruke niza se, te klekne na koljena, pa pregne čelom na dolinu, a oni svi kao i hodža. Kad je bio red da po drugi put panu na zemlju, desio se do njega nekakav debeli aga, pa, preklanjajući se k zemlji, prišapti hodži: „Hodža efendija! znadi ako budeš još i jednom klanjati, ja ne mogu bez moje sramote i grehote, er sam se prejio pite zeljanice i pilava pod kajmak, te me, da oprostiš, nadulo.“ Hodža se naljuti na agu, gdje mu je molitvu prekinuo, dohvati jednu svoju papuču, te po agi kao po napuhanoj mješini. Kad to vidješe ostali seljani, pomisliše da to tako treba da rade, te svak prihvati svoju papuču, pa jedan drugoga počeše tući, i tako bi se tukli do dugo, da ne zavika izmegju naroda jedan stari Turčin: „Mirujte ljudi, ako ste Turci, tako nijesu naši stari Turci klanjali, već ako mladi danas tako naregjuju.“ *)

*) Dok Turčin počne klanjati i dokle god ne svrši svoju molitvu, neće se ni okrenut na koju stranu, a kamo li prekinuti klanjanje, makar da na nj ko golim nožem trči, da ga posiječe.

Digitized by Google

SAMOUK I NJEGOVO PISMO.

U jednomu selu u Hercegovini nekakvo momče samo po sebi naučilo čitati i nešto žlje pisati, pa kad umrije pop onoga sela, skoči narod te ga zapope. Kad god je kojemu seljaninu bila potreba da što piše, hodili su k popu, ali pop dozna, da kome je god pisao, niko nije mogao proučiti, te se okani pisanja, odgovarajući se na mnogo načina: nekome, da nema hartije, nekome, da nema divita ili pera. Jednome seljaninu nije moglo biti da ne piše u Dubrovnik knjigu za nekakav golem posao, pa, da mu se pop ne bi po čem odgovorio i rekao, da nema jedno od troje, što za pisanje treba, ponese sve troje popu. Kad pop vidje, da već nema kud kamo, onda reče onome seljaku: „Ne budi ti žao, brate, nego mi vjeruj, da su mi prodrti opanci.“ Začudi se oni seljak, te upita popa: „Ma što opanci trebaju, kad se knjiga piše?“ — „Pravo ti reći, ako ja napišem knjigu, treba mi je u Dubrovnik nositi, jer je niko drugi osim mene ne zna proučiti.“

BOLJA JE DOBRA ŠTEDNJA NO RGJAVO TEČENJE. *)

Kad su Turci u Sarajevu šćeli da načine najveću džamiju (1763?), svi se okupe pred džamijom (koja je

*) U mojoj zbirci narodnih poslovicâ ima i ova pod istim naslovom, i sva je prilika, da je postala iz osobenih dogagjajâ, kao n. p. što je ova pripovjetka, koju sam čuo u Trebinju od Derviš-Asana Adžovića.

Digitized by Google

već bila ogragjena), da svaki potpiše, koliko će koji novaca za novu džamiju dati; no jedan najzengjiliji Turčin nije bio ni još došao. Pošlju za njega jednoga od onih te su se bili okupili, i ovi, kad dogje pred kuću, nagje izmećara onoga zengjila Turčina u avliji gdje plače. Upita ga ovi poslanik: „Što plačeš, bolan?“ — „Bogme izbio me beg čibukom, da se ne mogu s mjesta maći“ — „A zašto te izbio?“ — „Kad mu pripalih čibuk, ne stavih mu ugalj, nego ukresah usjeku, a on me vidje, pa mi reče: „„Zašto trošiš usjeku, kad ima u mutvaku vatre?““ Pa na mene skoči, te o meni oni čibuk slomi.“ Pošto ovi poslanik čuo, pomisli u sebi: kad ovi beg za jednu usjeku ovoliko čuda učini, kako će da dava novce za džamiju? I tako se vrati i sve kaže Turcima. Jedan stari adžija reče mu: „Ajde more ti njega zovni, pa ćeš čuti šta će biti.“ On se opet povrati, i dovede ga. Evo bega; svi mu se podignu i učine mjesto, pa mu kažu, zašto su ga zvali. A on upita: „Koliko vi svi davate?“ — „Bogme smo iskupili mi svi, koji smo ovdje (n. p.) dvije hiljade dukata.“ „E dobro, a ja sâm toliko davam.“

HERCEGOVAC I SVETI NIKOLA.

Bio je nekakav seljak, koji je slavio krsno ime Nikolj-dan, a bilo mu ime Ilija, i imao je dva sina, oba neoženjena. Dogodi se negdje na granici kavga, gdje sve selo potrči s puškom u boj. Otac im bio prestar, pa, kad mu sinovi krenu s družinom u boj, on užeže svijeću pred ikonom svetoga Nikole, i počne se moliti: „O sveti Nikola, Božiji putniče, a brzi pomotnjiče, proputi mi Marka i

Digitized by Google

Novaka, i zdrave mi ih kući povrati.“ Ovako se svako jutro i veče molio, no poslje nekoliko dana donesu mu jednoga sina mrtva, a drugoga jako ranjena. Kad mu ih družina doniješe pred kuću, on se onda moljaše pred ikonom sv. Nikole, i kad vidje, što je i kako je, počne oba sina kukati, i u kukanju reče: „Valaj, sv. Nikola! ne bio ja Ilija no Alija, kad ti se već ikad zamolio.“ Ukori ga ranjeni sin, pa reče ocu: „Valaj i nijesi Ilija nego Alija, kad tako zboriš. Što Bog kome osudi, svi sveci ne mogu pomoći.“

GOSPODAR I SLUGA.

Imao je nekakav gospodar slugu odveć ljeniva, koji nikad ništa ne bi uradio, ako mu ne bi gospodar naredio. Jedan dan poslao slugu, da mu kosi sijeno, pa do jedan sat otide za njime, da vidi, je li koliko pokosio, kad tamo sluga se izvalio na travu na uznak, pa slatko spava. Naljuti se gospodar, pa svrne lulu s čibuka, te po njemu kako je najbolje mogao ; a sluga u muci poviče : „Što me tako biješ, kad ti ništa nijesam uradio?“ — „Baš zato te i bijem, odgovori mu gospodar, što nijesi ništa uradio. A da si kosio sijeno, kao što sam ti naredio, ne bi bio bijen.“

PRAVDANJE LUPEŽA.

Ukrade neko Turčinu agi konja s livade, te on brže bolje pošalje nekoliko ljudi po tragu za konjem, i

Digitized by Google

trag ih dovede do pred kuću jednoga raje, istoga čipčije onoga age, te oni ljudi okole kuću i uhvate lupeža, te ga zajedno s konjem povedu agi. Nasrne na nj aga kao bijesan lav, pa ga upita: „Što mi ukrade konja, vlaše i vlaški sine?“ — „Aman, efendum, vjeruj mi, nijesam znao, da je tvoj.“ — „To može biti, ali si znao, da nije tvoj, nego nečiji drugoga saibije“, odgovori mu aga. Zapovigje momcima, da ga spute i da mu odbiju 50 štapâ po tabanima. Kad ga počmu biti, poviče čipčija: „Dosta više, moj zlatni aga. Nijesam ja kriv, nego je tako bilo sugjeno, da ja tvoga konja mjesto tugjega ukradem.“ — „I to može biti; ali, ako je bilo sugjeno, da ti moga konja bigair hak (na pravdi božijoj) ukradeš, tako je sugjeno i da primiš 50 štapa po tabanima.“

HERO I ČIVUTIN.

Hero često bi se puta molio Bogu, da kaže, gdje stoje zakopani 1000 dukata, i svakome govorio: „Valaj, da bi bio jedan manje od hiljade, ne bih mu ih prihvatio, a što god bi bilo više pro hiljade, ostavio bih u zemlji, neka se još ko pomože.“ Ovako govoreći češće puta slušao ga je jedan vrlo zengjil čivut, njegov komšija, te jedan dan šće, kao od šale, da okuša Hera, hoće li biti od riječi, pa notnjo objesi mu o murvu u avliju jednu torbicu i u njoj izbrojenih 999 dukata. U jutro, kad izigje Hero u avliju, upazi torbicu, te brže bolje uz murvu, prihvati je i š njom u kuću i počne dukate brojiti. Kad vidje čivutin, da se Hero ne šali, potrči za njim u kuću i, kao uplašen, zapita: „Što to radiš, Hero bolan?“ — „Evo brojim dukate: već je i moja dova do

Digitized by Google

božijeh ušiju doprla.“ — „Kakva dova, bolan? Ja sam se htio s tobom našaliti i o murvu objesio, da vidim, što ćeš radit, i hoćeš li biti od riječi.“ — „Ne znam ništa, prije nego nešto vidim.“ — „Ma ti ja kažem, da se ne mučiš brojiti; nema ih punana hiljada, no manje jedan, pa, da su i božiji, opet taki čovjek neće svoju riječ pogaziti.“ Brojeći jednako pare Hero: — Ne znam ništa, prije nego nešto vidim.“ Pošto sve prebroji i nagje jedan manje, čivutin ga zapita: „Je li onako, kao što sam ti kazao?“ — „Jest valaj, taman manje jedan; ama ko je dao ove 999, može vakatile i oni jedan, a ovijem mogu se nekako s nevoljom pridržati ove gladne godine.“ Skoči čivutin kao bijesan, pa objema rukama zgrabi torbicu, a Hero objema za grlić i za uzicu, te se počmu otimati, pa onako otimljući jedan drugome, pogjoše s torbicom u kadije. „Aman, efendija! poviće čivutin, ja sam se šalio, da vigju, hoće li Hero biti od riječi, kao što je vazda govorio.“ — A zaviče Hero (držeći torbicu): „Aman, efendija! Što Bog pokloni fukari, može li iko od poklona dijela imati osim kadije, koji se s Bogom i božijim knjigama razgovara?“ — „Jok valâ! odgovori kadija, nego od božjega haka u ćitabu piše, da se dade deseta; a ti, čivutine, ako obisnatiš (osvjedočiš), da hak tal (pravi Bog) ne može čovjeku dati kad hoće i više od hiljade, onda ćeš doći, da činiš davom fukaru Hera.“

NE ŽENI SE PREMLAD.

Oženio nekakav seljak odveć mlada sina, pa poslije dva tri mjeseca vidi ga gdje mu se zasukao nos, a sunce mu se kroz uši vidi, pa mu se uboja životu, te

Digitized by Google

ga spremi bratu u planinu i poruči mu, da ga kod sebe pridrži dva tri mjeseca, da se malo oporavi u životu. Poslije tri mjeseca, pošto se dobro popravio, opremi ga ocu. No sin, idući putem, vidi jednoga jarca privezana pri smreki, polumrtva, ništa na njemu do kosti i kože, no opet ne prestaje večati, čujući koze na okolo njega. Upita čobana one stoke: „Šta je ovome jarcu, te ovako veči, a ne može da ni na noge stoji?“ Čoban mu kaže i pridoda: „Da ga nijesmo privezali, ne bi dočekao živ osam dana.“ Onda sin reče čobanu: „Ako želiš da ti se jarac povrati, odma ga pošlji u amidže (kod strica), e je bolji za lijek svoj amidža, no sto i jedna ilidža.“

ČIPČIJA I AGINSKI KONJ.

Nekakav aga šiljao svoga čipčiju u jutro rano u drva sa svojom sejsanom (tovarećim konjem), pa pri kretanju upita čipčija agu: „Kaži mi, moj zlatni aga! bih li smio uzjahat malo na sejsanu, da bih se mogao odmoriti, da lašnje siječem drva?“ — „Do gore idući uz brdo, ne jaši, niz brdo sjaši, a ravninom vadaj“, odgovori.

DUBROVČANIN I TREBINJAC.

Došao Trebinjac aga u Dubrovnik, te se poslije toliko godina vidi sa svojim starim prijateljem Dubrovčaninom, i upitaju jedan drugoga za zdravlje. Upita Dubrovčanin Turčina Trebinjca: „E moj dobri i starinski

Digitized by Google

jarane! Pa opet kako si?“ — „Zdravo i dobro inšala! A da kako ti, beže Dživo?“ —„Živ, ama već ostario.“ — „A kako ti braća?“ — „Zdravo, šućur Bogu!“ — „A kako ti sinovi i unuci?“ — „Živi dokle Bog hoće!“ — „A da kako ti anuma aginica? Drži li se još u snazi?“ — „E moj beže Dživo! na ovo prekinimo: do sad se Turci nijesu pitali, kako im je žena, e je to kod ljudi aip (sramota), pa kad ne pitah ja tebe, kako je tvoja žena, što ti mene pita, kako je moja? U nas broje ljude što god je stariji, to je sve pametniji, a ovdje u vas zar sve što stariji to sve lugji? Dobro su stari Dubrovčani rekli, da pamet ide za snagom uspored s godinama.“

CIGANINU NIJE LASNO UKRASTI.

Pošao ciganin u Dubrovnik, da kupi soli, pa ostavi svezana konja u taboru, te otide po sô. Kad se vrati, neko mu ukrao oglav s konja, a konj se sam po taboru vada. Ne znajući, ko mu je oglav ukrao, zaviče da ga narod čuje, koji se u taboru nalažaše: „Oglav mi povratite s konja, ili mi ga platite, e tako mi lijepe ciganske vjere, ako mi se sad u ovaj čas ne povrati, učinih sad ono, što sam naumio.“ — Ko god ču, svak se prepade, bojeći se ciganina, da veliko zlo ne uradi, pa zavikaše: „Dajte, ljudi, da prebiramo jedan drugome torbice, da pravi ne plaća.“ Oni te je bio ukrao, izvadi iz torbice oglav, te dade ciganinu upitavši ga: — „Ciganske ti vjere, da se oglav ne nagje, što hoćaše činiti?“ — „Ja, ciganske mi vjere i mjere, ništa drugo, nego se povratit u grad, pa kupiti novi oglav.“

Digitized by Google

ZAŠTO JE HERCEGOVINA KRŠOVITA.

Kad je hak-tal (pravedni Bog) stvarao svijet, satvori punano jedno rešeto zemlje i zapovigje krilatijem angjelima, da nose ovo rešeto zemlje i, gdje vide najbolja mjesta prilična za rod i plod zemaljski, da onamo po malo kroz rešeto prosiju. Angjeli tako i urade i gdje god prosuše zemlje, tamo su danas narodi sretni i čestiti, a one kamičke i očinke, što u rešetu ostadoše, ponesoše Bogu, govoreći: „Što ćemo raditi od ovih očinakâ, e je i ovo tvoje stvorenje?“ Odgovori Bog: „I to će nekome nekad za nešto služiti; ako neće ljudima, ano će zvjeradma; prospite to, što je u rešetu ostanulo, dva dijela u Hercegovinu, a treći dio u Crnugoru.“ Tako ostade i dan današnji i Hercegovina i Crnagora kamenita i brdovita, gdje je leglo svakojake zvjeradi, a malo bogatih i čestitih, no siromašnih ljudi.

BULE NA TUŽBI KOD HODŽE.

Turske žene skupe se jedan dan, te sve zajedno u najstarijega hodže na davu: „Aman, hodža, za božiji šerijat a za svečevu bradu! kazuj, piše li u božijemu ćitabu, ali vi hodže i adžije hoćete, da Turci uživaju na ovi i na oni svijet, a mi Turkinje da smo i na ovi i na oni svijet vaše robinje?“ — „Jok valâ! ne piše da ste robinje, no naše cvijeće i drago kamenje. A, da nije vas, kako bi smo se ragjali?“ — „A da zašto je vama Turcima dopušteno, da možete po četiri zakonite žene imati, a robinjâ bez broja, a nama ženama ne davate daj

Digitized by Google

budi po dva muža?“ — „Valâ ne znam ni ja po čisto, a znam bez beli, da vam je malo škrbo, da ne rečem krivo, ali tako u božijemu ćitabu piše, pa ko će se njemu protiviti?“ — „Mi žene, sve jednogrlice poviču, kad vi ljudi nećete. Evo herzoval (prošenije) od nas ženâ haktalu, i s ove iste stope da si nam ga na nebo opremio, dok sad nije druga bila i od ćitaba i od sviju hodža.“ Prepane se hodža, pa zapovigje, te mu doleće u sobu kroz pendžer jedan vran; priveza mu herzoval pod krilo, a on odleće. Od onog vremena i danas turske žene čekaju s neba povoljni odgovor na svoj herzoval, i, kad god čuju vrana gdje grače ili ga vide gdje leti, svaka u sebi reče: „Hairli aber, vrane“ (t. j. veseli glas, vrane!).

OPET TO ALI DRUKČIJE. [1]

Čule turske žene i djevojke, da se pripovijeda iz turskih svečevih knjigâ, kako svakoga Turčina, pošto umre čeka u raju dvanaest djevojaka, sve mlade kao kaplja, i sve jedna od druge ljepša, koje se zovu hurije, te se one jedan dan sve okupe pravo u kadije i zapitaju ga: „Je li istina, efendija, da svakoga Turčina čekaju po dvanaest hurijâ u dženetu na svaki njegov izmet?“ — „Haj haj, odgovori im kadija, ali samo one Turke, koji su pravi Turci.“ — „A ima li, znaš li, u dženetu za nas žene i po koliko na svaku kuracâ?“ — „Jok ono! ja to nijesam nalazio ni u kakvoj knjizi; ama bez beli biće nešto i za vas, ako budete prave Turkinje.“ Izmegj ovih žena

1) Ovu sam čuo u Trebinju od veseljaka Ali-age, kolasa nad graničarima, rodom iz Mostara.

Digitized by Google

namjerila se jedna baba, koja odavna bješe obudovjela, pa izmegj svijeh ženâ poviče: „Ej efendija! pošto čisto ne znaš, kako je nama onamo, nagji mi jednoga momka brka kosmata, a debela vrata, doklen se oženi, pa ja na oni svijet ne tražim huracâ, kao ove lude i bez stida žene i djevojke.“ — „He he, moja bako! odgovori kadija, ja ne tražim ženama momke, ni momcima žene, no samo vjenčavam.“

MUHAMED I KĆI MU MEJRIMA.

Prorok Muhamed imao je jedinicu kćer, kojoj je nadio bio ime Mejrima (Marija), pa, kad je za udaju prispjela, udade je za Azreti Aliju (Iliju). Poslije nekoliko godinâ vjenčanja uze Azreti Alija još jednu sebi ženu, a Mejrima kad vidje, od žalosti i muke potrča kao izvan sebe ocu Muhamedu na tužbu: „Aman, veli mu, babo! evo tvoj zet Azreti Alija, a moj zli muž, danas dovede drugu ženu vrh mene žive; je li to tako pravo?“ — „Haj, haj“, odgovori joj otac. — „Ma zašto je pravo?“ upita ga ona začugjena. A on je priupita: „Je li gospodar svaki čovjek svog konja uzjahati, kad god hoće?“ — „Jest, kako da ne?“ — „A može li ga promijeniti, kad god je njegova volja?“ — „To se zna.“ — „A da može li, kad bi mogao hraniti, i dva pa i tri držati?“ — „A zašto ne?“ — „E, pa dobro sudiš, a ja sam osudio, da je svaka žena svom mužu konj.“ — „Dobro si osudio, ali ja nijesam konj, nego kobila, pa kako si za kobile rekao?“ — — „Bogme bio konj, ali kobila, da jaše doklen su god za jahanje, a kad ostaraju, š njima na jasle, da im nikad ne premanjka zobi ni sijena, dokle god mogu dihati.“

Digitized by Google

CIGANIN I KONJSKA POTKOV.

Našao negdje ciganin konjsku staru potkov, pa veselo dotrči kući, te kaže ženi i reče joj: „Valâ, kad imam ovu jednu ploču, lasno mi je skovati druge tri i 24 klinca, a gvožgja imam, odbiću zaključalo od vrata; a kad imam potkove i klince, konja mi je lako dobaviti, ovoga hoću, a ovoga neću. A, ako izdade prošnja i ljetina, ondar mi je red nekome ukrasti, pa makar u jedno oko bio i ćorav, samo da mi je jednom na nj uzjahat, da vide Turci i vlasi šta ga Muminaga radi ga trkom i skokom.“ U to odma nastavi ciganka žena mu: „Valâ i ja, Muminaga, odma bih ga ja okročila, te pošla u rod; od davno nijesam bila, a sramota je i grehota.“ — Ciganin se naljuti, te svrne s čibuka lulu, pa po njoj čibukom kao po mješini, govoreći: „Kako bi ti odma uzjahala ga na umorna ga konja ga, majku ti i oca ti...!“ — „Stan', počini malo, poviče ciganka, da ti kažem, koliko bih ga vadala, dok konj otpočine, pa bih ga onda okročila.“ — „E, e, more, tako se svoj konj čuva.“

BABA STARCA ŠILJALA U ŠKOLU.

U nekakvome mjestu otvorila se škola, i jedna baba slušala od ljudi, koliko je nauka korisna i kako narode čini da su imutnji i od siromaha pretvara u bogate, te i ona nagna pod silom svojega stara muža, kojemu je bilo preko 70 godina, da i on ide u školu. On je hodio za pet šest dana, i vazda ranije od druge djece, pa jedno jutro, polazeći u školu tek što se svanulo, na-

Digitized by Google

gje na sred puta jednu kesu s novcima, koju uzme i vrati se kući. Oni, koji je bio izgubio, povrati se, i po pitanju obazna, da je ovi starac našao, te k njemu, vičući: „Pare mi moje, vlaše od vlaha!“ Uboja se starac od silna Turčina, a žao mu povratiti novce, misleći da mu je to škola providjela, te poče ašati, da nije istina. Evo ti ih kod kadije, i srećom uljeze starac prvi, te kaza kadiji sve što je i kako je, tisnuvši pod sadžadu, na koju kadija sjedaše, nekoliko dukata, a u to evo i Turčina veleći: „Aman, efendi kadija! jutros idući iz kuće u dućan izgubih punu kesu novaca, i niko mi je drugi nije našao do ovoga vlaha, jer sokakom niko živ prošao osim njega nije.“ Kadija prebaci preko brade nekoliko dima iz argile, pa upita onoga starca: „Pravo kaži, rajo, je si li ikad u tvoje vrijeme nahodio parâ? A, ako pravo ne kaza, dina mi i imana, sad će ti polećet glava s ramena.“ — „Hoću, efendija, ovoga mi i onoga svijeta, kao da ću sad umirat, pravo po istini: jesam, kad sam hodio u školu.“ — „Ko te za djetinjstvo pita, dubova glavo? to je davno bilo. A ti balijo! ne potvaraj pravu raju, nego ajde traži, ko ti je pare jutros našao.“ „Aman, efendija, nije nego.....“ — „Ćuti! neću kraj božjega ćitaba da laži slušam. Nadvor, zulumćaru jedan!“

ŠIJAK ŽENIO SINA GJURA.

Bio je nekakav zengjil seljak Šijak (ovako u Hercegovini zovu Srbe šumadince), pa vjerio svoga sina, kojemu je bilo ime Gjuro, u nekakva opet zengjila Bošnjaka. Ovi mladić Gjuro bio je odviše lijep i prikladan

Digitized by Google

momak, da su sve djevojke njegovog sela na njega omrznule za to, što se u Bosnu vjerio. Od šta vakat, od toga i vrijeme, govori se. Kad dogje vakat i sugjenje da se Gjuro ženi, odoše svatovi i dovedoše djevojku, pa, kad uljeze s konjem u avliju, djevojke onoga sela, koje u kolo pjevahu, izniješe i zapjevaše:

Da znaš, naša snašo,
Što mi jadne znamo!
U našega Gjura
Žlje ima kusura;
Našem mišu griska,
Našoj mački liska.

Ej kolo na okolo!
Nek i Mara znade,
Nek se majci vraće
Kod milosne braće.

Čuj, momo, ne čula!
Nemoj reći da ne znaš.

Ej kolo na okolo
Veselo, veselo!

Kad ovo ču na konju Mara, okrene malo konja ka kolu megj djevojke, pa im ispod mahrame prišapta: „Pritrpite se malo; neće dugo proći, i to ću znati, pa kako god bilo, meni će bit krivo, a dobar konj i bez kaljka 1) mlado žito miluje.“ 2)

---

1) Kaljak zovu oni zub, te konju stoprv 4te godine iznikne.

2) Ovu pripovjetku kaza mi rijetki i veseli starac od 90 godina, Jevto Dučić s Nadluga iz Popova.

Digitized by Google

HADŽIJA S ĆABE ČUVA PRAVE RAJE.

Bio je nekakav Turčin aga, koji je velike zulume raji činio i što je više mogao gulio i globio, dok je pribrao toliko parâ, koliko mu je dosta bilo poći na ćabu i vratiti se s ćabe. Evo se vrće hadžijom; zapustio bradu, sve zulume pod noge bacio i za oni se svijet sprema. Kad god bi pošao u svoga čipčije na konak, nikad nije dao da se zakolje jagnje, kao što su ga bili naučili, nego bi rekao: „Beričet versum (hvala ti), prava rajo! ja neću tebe činiti zijana (štete), nego mi samo poprigaj u maslo džigeričicu od jagnjića: to je meni večeri dosta.“ Agin sin bio je vrlo gladan, pa, kad ču oca, gdje tako govori, reče mu: „Ma, babo moj, od jagnjeće džigerice nema večere ni tebi ni meni.“ — „Šuti, budalo! odgovori mu otac, zar misliš, da će iz živa jagnjeta izvaditi džigericu? Kad bude džigerica, biće i jagnje.“

OPROSTI AGA, OKO MI JE JEDNO JARASTO.

Nekakav raja nosio svome agi maslo od kesimačâ negdje jeseni, pa našao agu u bašči, gdje puši iz argile. Prekloni mu se i poljubi ruku, pa mu preda u mijehu maslo. Aga pušeći poče ga koješta pitati, a čipčija stojke odgovarajući, ma sve baca jedno oko na silni kupus, koji bješe u bašči. To smotri aga, i u sebi promisli: „Ovi će čisto negdje notnjo doći i pokrasti mi kupus, a sad gleda, kudijer bi mogao u bašču uskočiti.“ Pa mu reče; „Ma kao da ti bacaš često jedno oko

Digitized by Google

na oni moj kupus, ali se ja varam?“ — „Istina je, moj zlatni aga, ali nije ni od kakva zla, Bog ne dao, nego mi je jedno oko jarasto [1]), pa, tek što vidi što zeleno, a osobito kupus, pobježe mi pogled protivo moje volje i drugoga zdravoga oka.“

BABA I NJEZINI SVATOVI.

Čula je baba, da nečiji svatovi idu negdje po djevojku, pa istrči pred kuću, te ih ugleda podaleko, ali pravo put svoje kuće, te ona brže bolje izmije se toplom vodom i sapunom, očešlja se, ugladi solufe i kose namaže crnom bojom, obuče sve što je najljepše imala i što je za ukop hranila, pa nabere cvijeća, te se za uho zakiti, i u ruku drugu kitu, da daruje svatove. U to evo svatovi pravo do ispred nje kuće, a ona veselo ih upita i poskakujući reče: „Ako idete po mene, zapovijedajte: ovo je kuća božija prvo, pa moja, ona je vazda za svatove i poštene ljude otvorena, psi su povezani.“ Stari svat od svatova nasmije se, pa joj reče: „Danas, bako! niti imamo vremena, ni ovdje popa imamo; a ma pritrpi se malo; doći će po tebe više svatova s popom, da te nosimo.“

FRUŠKOGORSKI GJAK I LEĆA.

Jedan gjak u jednome fruškogorskom manastiru uz časni post ništa drugo nije imao posno da jede, osim

---

1) Jaretu, kažu, ništa nije slagje ni milije kao zeleni kupus. Ovu riječ *jarasto oko* prvi put čuh u Trebinju.

Digitized by Google

leće (sočivice), koja mu se tako ukani treće nedjelje posta, da nije već mogao ni živjet ni umrijet. Smisli što će i kako će. Imao je mater u Zemunu, te on slaže igumanu, da mu je mati na smrti, i zamoli, da ga pusti kući, i iguman mu dopusti. Krene odmah, dok je našao jednu lagju, koja je za Zemun hodila, i kad dogje u Zemun, u najprvu butigu (dućan), koju je vidio idući k materi, ugleda u jednoj vreći na prodaju leće, pa se malo zaustavi i počne se prema nje krstiti. Dućandžija ga vidi i začugjen upita: „Šta to radiš, bolan? Što se krstiš spram leće?“ — „Čudim se, brate, odgovori gjak, kako je mogla prije mene prijeći Dunav, kad sam ja uljegao u najprvu lagju, koja je s one strane za Zemun krenula.“

NOVOSTI ČARŠINSKE.

Došao na sijelo nekakav šaljivi momak u jednu komšinsku kuću, pa, pošto se pozdrave i za zdravlje upitaju, reče mu kutnji domaćin: „Ti si danas bio u čaršiji Trebinjskoj, eda išta novoga u čaršiji?“ — „Valâ, braćo, ima čudesnih novosti, da bi se čovjek krstio desnom i lijevom.“ — „Kazuj, bolan, šta je?“ — „Kako što je? Hoće kadija da po danas bude pošten, i da svakome pravo sudi, i da neće već primati ni od koga peškeš, pa mu ne dadoše Turci, no za dlaku imahu ga kamenjem ubiti. Ovo vi je jedna novost koju nijeste čuli. A druga vi je: Danas se okupili sve čipčije Ibragine, te ga zamoliše: „Daj nam, zlatni aga! da ti mi čipčije skupimo trošak za put, pa ajde na ćabu, već ti je vri-

Digitized by Google

jeme: dosukao si pedeset godina, a još nijesi bradu pustio ni na ćabu hodio, a nama je ćipčijama stidno da naš dobri aga tako stoji i bez brade i bez adžiluka.“ Pa znate li, što im je aga odgovorio?“ — „Ne mi, nego se čudimo ludijem ljudima.“ „Bogme Ibraga, čovjek duševan, ne šće nikako ukabuliti, no im reče: „Hvala vam, prava rajo! ali znadite, da se na ćabu ne ide sa darovnim parama, nego s onim, te se od raje na silu oduzmu.“ *)

AGA I FOČANSKE JABUKE.

Došao nekakav silan Turčin na konak kod raje, svoga čipčije, u Foči, a desilo se da one godine rode jabuke što nikad tako. Sjaše aga konja, pa u kuću, te u jednu veliku odaju jedva nagje mjesta gdje će prekrštenih noga sigjeti od silnih jabukâ. Doklen mu ispekoše kafu, on, onako besposlen, a zar i gladan, uloži jesti jabuke sa svom korom. U to evo jedno dijete, gdje mu donosi kafu, pa, kada vidje Turčina gdje je navalio na jabuke kao smrt na babu, reče mu: „Uzmi, naš dobri aga, koliko god hoćeš; imamo ih, Bogu hvala, ove godine na pretek, tako da i krmcima svaki dan mećem.“ — Kad to ču Turčin, izbaci puna usta jabuke, što u oni čas žvakaše, pa na ono dijete oči iskovrči, vičući: „Pa da ti aga jede što krmci jedu? krmče od krmka nasenasiti!“

---

*) Ozbiljnost ove pripovjetke, koju sam čuo u Trebinju, velik značaj u narodu dokazuje od nekadašnjeg zuluma, kojega su neki neki Turci raji činili.

Digitized by Google

ZAŠTO TURCI NE JEDU SLANINU.

Pripovijeda se u narodu, kako je umro još pri Muhamedovu životu nekakav zengjil čovjek, koji je s lukavstvom i kamatom stekao, a nikad ni siromahu ni u džamiju što poklonio, i zato da ga je narod jednogrlice proklinjao. Dogje vrijeme da umre, a nije nikoga svoga imao, a kamo li žene ali djece. Čuje za njegovu smrt svetac Muhamed, pa sakupi vas narod i reče: „Evo umrije taj i taj i od njega ostade velik mâl (imanje), pa znadite: koji god od vas prihvati od njegova mala što jedna dlaka ili para vrijedi, otrovaće svu svoju pravu muku i iskopaće mu se trag, kao i ovome što je juče umro; nego svaki od vas na posao, a ja ću najprvi.“ Počeše dakle kopati u zemlji jednu strahovitu jamu, i u nju strpaše sve što je od onog kamatnika ostalo, i zatrpaše zemljom, a kuću mu zapališe. Sutri dan opet se svi okupe nad onom jamom, da po zapovijedi Muhamedovoj svaki baci po jedan kamen na ono mjesto; i kad dogju, nagju nad onom rupom jednoga krmka, gdje je turinom izriljao koliko bi se dva čovjeka mogla ukopati. Stadoše svi da gledaju, šta će biti, dok krmak otkri i nagje kukuruza, i, tek što prva zrna bješe počeo da pregriza, iskočiše mu kroz obje nozdre dva miša. Onda reče Muhamed narodu: „Vidite li, što se dogodi? Prokleta živina od prokletoga žita jela, a dva prokletnjaka iz nozdarâ mu iskočiše. Zato da je proklet svaki oni, koji u moj ćitab vjeruje i koji se mojemu koranu klanja, a praščevine jede.“ Od tada do danas ko je pravi Turčin, čuva se i da ne vidi krmka, a kamo li da od njega jede. *)

*) Ovdje u Hercegovini pripovijeda raja, osim ove zabrane, da Turci i zato praščevinu ne jedu, što se prorok Muhamed zadojio prašjačjim mlijekom, dokle mu je u matere pristupilo.

Digitized by Google

U OVOJ ČARŠIJI NEMA LJUDI.

Pošao nekakav seljak u čaršiju na pazar, i one pare, što je uhvatio od nešto malo prodane vune, spremi u jednu krpicu, pa tisne za pas i svilaj od pasa. Počne po čaršiji tam' amo hodati i gledati, šta bi za svoju kuću kupio. Vidi u jednom dućanu dobrijeh opanaka, te ih pogodi; šće da prihvati one pare iza pasa, kad tamo zlo za njega i naopako! Nema mu parâ, nego mu negdje ispanule, oli mu ih neko izvukao iza pasa; te on po čaršiji gore dolje, tamo amo, propituj svakoga za pare, a sve zaludu. Ko će ukabuliti da je kurvin sin? Podvi ruke pod pas, pa naumi da onako prazan ide doma, i u to ugleda jednoga svoga komšiju, gdje nešto traži. „Šta daj budi ti tražiš, bolan?“ — „Evo tražih jednoga ćovjeka, te š njime pogodih krtolu, pa ga ne mogu naći.“ — „Ajdemo, bolan, doma; ako sam ja lud, ne budi ti. Kakva čovjeka ti u ovoj čaršiji tražiš, kad ovdje niti je kad bilo ljudi, niti će biti?“

GRGJI JE AGA MEMET NO KIJAMET.

Slomi se Memet-agi niz gredu jedna stara i mršava krava, te on, kako bi namirio štetu više no krava vrijedi, poruči za sve svoje čipčije i reče im: „Evo mene nagje velika šteta, a vas nenadna sreća: slomi mi se mrkulja jalova, a mlada; valjaše 15 zlatnih dukata, da je brat bratu dava, a ovo se vama desilo mesojegje. Znam, vi ste suvotni bez mrsa, pa ja sam voliji

Digitized by Google

vama i sa štetom dati, no drugome za korist. Ajte oderite je, izmjerite i podijelite, pa na amanet, koliko bude okâ, onoliko da mi i platite po što nagjete da je pravo; ali znadite, da je ono aginska a nije fukarska k rava.“ Prepanu se čipčije, e znadu, da će s agom na čudo udariti, pa mu odgovore: „Hvala naš zlatni aga! mi ćemo je lako izjesti, ali nećemo moći lako platiti.“ — „Niko lasnije, vjere mi, kao vi meni. Ja vam ne tražim pare odma, nego kad bi koji mogao, makar do kijameta, samo da znate, što je vaš aga.“ Slakomi se jadna raja, te kravu podijele, ali aga ne šće ni Gjurgjevdan čekati, a kamo li kijamet (sugjeni dan), no odma kad počeše šarena jaja, te od čipčije do čipčije na konak, da kravu naplaćuje. Oni ga svi zamole: „Daj de, lijepi i zlatni aga! preturi nas kakogod tamo do jeseni.“ — „Jok, jok! Sahat je već došao.“ — „A ma ti nam ono reče: ako ćete valâ do kijameta, čekaću vas. — Bolan, kakav ćeš viši kijamet, nego kad ti aga zasjede u kuću?“

S KAKVOM SE PAROM KREĆE NA ĆABU?

Na jednu godinu naprijed nego što je mislio krenuti jedan Turčin na ćabu, upita jednoga staroga adžiju govoreći: „Evo sam naumio, Adži-Dedo, ići na ćabu ove godine inšalâ, pa mi treba sakupljati pare za putni arač (trošak); no mi kaži, kakve su pare najhairnije za puta na ćabu.“ — „Bogme sinak! hoće se od tri gjolde para a na tri prava dijela: jedan dio para koje si ti s pravdom stekao; drugi dio da ti pokloni selo, kojemu ćeš ti kako se vratiš hair-dovu (blagosov) s ćabe doni-

Digitized by Google

jeti, a treći da prevariš vlaha, ili da mu silom otmeš, a, ako ne možeš ni tako ni ovako, ano da ti vlah uzajmi ma da mu nikad ne vratiš.“ — „Ama adžo! ako mene vlah sazove za dug u kadije, šta ću ja onda odgovoriti?“ — „To je lako; kaži ti na kridimice kadiji, i podaj mu čipčinsko jagnje i od kesimačâ dvije tri unče masla, pa se ne boj, niko ti na ovi dunjaluk (svijet) davudžija biti, a na oni vlahu nema pristupišta ni na vrata.“

CIGANSKO JUNAŠTVO.

Jedne godine, kad je glad bila, dogovori se cijela knežina, da ne daju svojim agama hak sa zemaljâ, te se age dogovore, da na njih udare oružanom rukom. Jedan najstariji aga reče: „Progjte se, ljudi, kavge s vlasima; oni se neće lako pustiti bez njihove i naše pogibije; nego evo sad zgode da se osvetimo ciganima, koji nam ne daju ni haka ni danka evo desetak godina, i pošljimo njih na vlahe, ne bi li se paščad isklali.“ — „Tako tako, svi poviču, od te nema bolje.“ Dozovu cigane sve i reku im: „Ajde de, evo i vama dogje zeman, da se kaurima osvetite; dosta su vama i nama jada učinili; vas je mnogo više, pa saterite g . . . a.“ Cigani to jedva dočekaju, misleći da će oni poslje rajine pogibije naslijediti aginske čitluke, i skupe ih se trista, te jedno jutro udare, a raja ih dočeka i naopako razbije. Kad se vrate kući, dočekaju ih žene i starci, pa upitaju ih: „Kako vam tamo bi? Gdje vam je ostala družina?“ — „Dobro, nikud bolje: bismo boj tri punana sahata kao na Kosovu: prvi sahat mi 300 a oni 30, drugi sahat mi 200

Digitized by Google

a vlahâ 30, treći sat mi 100, a raje 30, a četvrti, kad pregnusmo da se već gine, ostadosmo na 30, a vlaha 30, dok vlasi skidoše kape našemu ćeribaši i zavikaše: „Aman, cigani, junačko koljeno!“ Te mi pogledasmo na aman i povratismo se doma ko je imao pameti, a ko nije, ostao je u kneżini kao kenjac nosom na više.“

ČIPČIJE KOD AGE NA SVADBI.

Ženio se aga, pa na dva tri dana sazove sve svoje čipčije na svadbu. Kad krenu iz sela, pristadoše žene i djeca za njima veleći im: „Blago vama! daj budi ćete se nazobati masna pilava i medenih pitâ.“ U putu se mnogi od njih čugjahu, što će ovo reći, da ih aga na pir zove, što još nije ni jedan nikoga! Jedan starac raja sve muči i maha glavom, a oni ga upitaše: „Ma vjere ti, Šunjo! što to sve nešto mučiš i mahaš glavom?“ — „E he, djeco moja! vi to tako mislite, a ja sve drukčije jednu te jednu.“ — „Ma što? vjere ti, kazuj.“ —„Zar nijeste čuli kako je tu skoro lipsalo od gutunara dvoje magaradi, a izjeli mu vukovi jesenas kobilu, a drva su mnogo od Trebinja daleko, čak pro Glive?“

U ŽENE NIJE NIKAD ČIST JEZIK.

Razboli se nekakva zla i jezična žena tako, da joj je morao muž — ako mu se i neće — zvati ljeka-

Digitized by Google

ra. Kad dogje ljekar, najprije reče joj: „Neka ti vidim jezik.“ A ona mu ga pokaže. A ljekar: „Oh oh oh! kakav joj je strašan i punan jada jezik! ona je na pogibiji svoga života.“ A muž ne dade odušiti, no ljekaru: „Ne gledajte joj vi, gospodine, na jezik, jer od kako je za mnom došla, nikad joj nije bio čist, no vazda nečist i neopran; nego joj gledajte udarac žile iza šake, a ni on nije vazda jednak, jer evo danas treći dan da me nije zalijepila.“

HERO I CAR.

Hero je svake godine nosio caru peškeš iz svoje bašče od najboljeg voća, a jedne godine kaže ženi: „Evo sutra nosim caru dunjâ, kad su dobro rodile i dosta goleme.“ Žena mu reče: „Nemoj dunjâ, jazuk je, valjaće našoj djeci dojduće zime, nego mu ponesi smokava jedan košic: milije će caru biti no dunje.“ On je posluša i ubere jedan košic od najboljih smokava. Evo ga k caru, a car bio već ručao, a od dobre volje, pa reče Heru: „Aferim Hero! sjedi sprama mene.“ Kad Hero sjede pokleknuvši na koljena, a savi ruke na prsi i cara smjerio u oči, car prihvati oni košic smokava, pa s jednom po jednom Hera u glavu što više i bolje mogaše. Hero svaki put koji ga je car smokvom u glavu zveknuo, rekao je da car čuje: „Jarebi šućur“! (bogu mi hvala). Začudi se car, pa prestane udarati smokvama, i upita Hera: „Ma bolan! je si li lud? ja te smokvama bijem, a ti svakom: jarebi šućur! Kaži mi zašto?“ — „He he, čestiti care! da sam ja tebi donio na peškeš

Digitized by Google

dunjâ, kao što sam bio naumio, ti bi mene jutros ubio; ali mi žena ne dade, Bog joj svakoga dobra dao, kao što joj je i pamet mimo ikakva isána!“

OPET HERO I CAR.

Pošao Hero kod cara i ponio mu u peškeš jedan košic krušaka sa svoje kruške; no kad uljeze u carevu odaju, vidi pešest ljudi, koji su nešto bili ukrali, pa ih Janjičari uhvatili i caru doveli, da ih sudi. Kad to vidje Hero, pribije se u jednu ćošu od odaje i za sobom spremi oni košic krušaka, pokrivši ga sa sarukom, da mu ne bi koju oni lupeži ukrali. Car, pošto sasluša davu, zapovigje: „Vodite svijeh u aps (tamnicu.)“ Pa otolen pogje u drugu odaju. Janjičari povežu sve one lupeže, pa i Hera; a Hero se poče braniti: „Jeste li vi, ljudi, pri sebi? vidite li, da sam ja donio caru na peškeš krušaka, a nijesam ja ortak ovih lopovâ.“ To mu ne vjerovaše, no promisle da laže, te i jadnoga Hera s lupežima u aps. Nakon godine dana ode car da gleda tamničare i da sasluša njihove kabajete, pa da neke pusti, a nekim da oprosti. Dogje i do Hera, te ga upita: „A od kuda ti ovdje, Hero bolan?“ — „Ni kriv ni dužan, čestiti care, no bigair-hak! lani donesoh ti na peškeš košic krušakâ, pa me tvoji kavazi s onim lupežima svezaše i uapsiše. Aman za carsko zdravlje!“ Bi žao caru, pa zapovigje svojemu Sanduk-eminu: Povedi ga u moje saraje i šta god on oće, neka uzme i neka nosi doma.“ Sanduk-emin povede Hera i kaže mu, što je car naredio. „Nego, reče mu, evo u ovi sanduk parâ

Digitized by Google

pa uzmi koliko god oćeš.“ Hero ne šće više iz sanduka para uzeti osim deset groša, pa poče sve nešto po kući tražiti, i nagje te uze jednu veliku knjigu iz careva dolafa, i jednu sjekiru, te u ćoši ugleda. Sandukemin začudi se ovome čudnovatome čovjeku, te š njime pravo kod cara, kazavši mu, da nije Hero ništa htio drugo uzeti osim 10 groša, jedan ćitap i jednu sjekiru. Car se poče smijati i dozove k sebi Hera, govoreći mu: „Ma bolan! zašto još parâ ne uze, no samo 10 groša?“ — „Ne trebuje mi više, a s ovim moram kupiti opanke, da bos doma ne idem.“ — „A što ti hoće sjekira?“ „Vala da onu krušku doma posiječem.“ „A da što ti ćitap hoće?“ — „Kad dogjem doma da svake godine na nj metnem obje ruke i da se na ćitapu zaklinjem da po danas neću više nikad caru peškeš donositi.“ Car se počme smijati i priveže mu dobar ajluk da mu se svake godine iz hazne plaća, doklen bude živ.

ARNAUT PREVARIO GJAVOLE.

Razbolio se nekakav Arnaut turčin, pa već vidio da će umrijeti, te zovne svoju ženu govoreći joj: „Kad umrem, nemojte me zavijati u novi lencuo, nego u oni čagjavi, kojega ćeš naći u koš više vatre, jer sam ga ja još lani za ukop kupio.“ Začudi se žena, te ga upita: „Ma zašto, moj aga? Kuda bi moj obraz pred svijetom?“ — „Ma ja ti govorim, da ne učiniš inako, a ja znam što činim.“ Kad umrije, a žena ga baš u oni čagjavi lencuo ukopa. Pošto ga ukopaše, evo okolo Arnauta nekoliko gjavolâ da ga muče za učinjene grijeho-

Digitized by Google

ve. *) Arnaut lukav, pa gjavolima kaže: „Ma što oćete od mene, boni? Nijesam ja danas umro, nego još jesenas. A zar ste ćoravi, te ne vidite stari i čagjavi lencuo?“ I tako ih se kurtariše.

HERO I NJEGOVA KRAVA.

Hero imao prestara konja, pa ga pogna jedan dan u pazar, ne bi li ga kome prodao; no ne nagje mušterije za novce, nego ga promijeni s nekakvim seljaninom za jednu kravu. To vide tri četiri šaljiva momka, te jave kroz čaršiju i ugovore da, kad Hero provede kroz čaršiju kravu, da mu svak čestita onoga lijepoga konja. Kad Hero naljeze s kravom u čaršiju, počne mu svaki sa svoje strane čestitati: „Bumbareći ti konj, Hero! Hairli dorat, Her'-Aga! Mašala mašala! dobra konja u Hera! i t. d.“ Kad izigje u polje iz čaršije, počne misliti i govoriti: „Ma ali sam ja jutros izgubio pamet i oči, ali onoliko čaršilija? Majde bogme kad onoliko ljudi vele, da je ovo konj, a nije krava, sad ću te uzjahat.“ Odriješi sa sebe pas, te kravi načini oglav pa pro nje premetne struku i uzjaše, a krava se pomami po polju, kao da joj je obad pod rep došao. A Hero: „Stan', dorušo! nijesam ja kriv nego čaršilije, ako Boga znaš!“

---

*) Turci vjeruju, kad u grob stave mrca, da ga gjavoli muče i zato vazda odža po sata čuva nad grobom govoreći: Ne boj se; evo mene kod tebe.“

Digitized by Google

RAJA, AGA I KADIJA.

Nekakav aga uzajmio nekoliko para u svoga čipčije, pa mu nikad nije htio dug povratiti a čipčija jedno jutro pogje k agi govoreći: „Ajdemo, aga, u kadije za ono parâ što si mi dužan.“ — „Ja sad ne mogu od zime.“ — „Evo ti moj ćinterac.“ — „A vidiš li, bolan da nemam papuča?“ — „Evo ti moje.“ — „Pa kako ću pješe po snijegu?“ — „Evo ti moje magare.“ Pošto mu sve to dâ, otidu. Evo ih pred kadijom i raja sve po istini kaže, a aga: „Ašâ, efendija! nijesam mu ja ni pare dužan, no vlah laže; i kakav je, on bi imao dušu reći, da ovi ćinterac, što je na mene, i ove papuče, pa i ono magare, na kome sam dojahao, njegovo je.“ — „A da čije, no moje sve troje? sad sam mu sve, efendija, uzajmio, jer drukčije nije htio doći.“ — „Aman, efendija! evo čuješ li?“ Naljuti se kadija, pa iskolači oči na raju: „Siktir, krmče od krmka! kako ti smiješ pravoga Turčina napastovati?“ Pošto raja pobježe od kadijina straha, onda kadija polako veli onome Turčinu: „Te papuče i taj ćinterac ostavi mene, a ti goni magare, i alal ti bilo!“

GREŠNICA NA VRATA OD RAJA.

Umrla nekakva žena, a nije se bila pred smrt ispovigjela, jer nije se doma pop desio; pa, kad došla na vrata od raja, upita je sveti Petar: „Šta oćeš i koga tražiš ovdje?“ — „Tražim, veli mu, kojega popa ili kalugjera, da se ispovidim, jer, kad sam umirala, nijesam

Digitized by Google

mogla nigdje popa naći.“ — „Ajde na ona druga vrata gdje je pakao; ko ti je rekao da su u raju popovi i kalugjeri, prevario te; ovdje ima nekoliko zemana.“ — „Ano mi zovni starca vladiku Dionisija, da me on ispovidi.“ — „I vladika je megju popove i kalugjere; gdje je orao, tu je i perje.“

ZAŠTO ŽENE S MUKOM RAGJAJU.

U stara vremena, pripovijedaju ljudi, žene su bez ikakve muke ragjale, a djeca bi odma na noge stanula, kad se rodi, isto kao javan, ne bilo primijenjeno i osvem krsta. Ali jedan dan sigjela nekakva žena bregja na prag od kuće, pa čula kokoš gdje rakoli, pošto je jaje snijela, te po vražjemu śjetu reče: „Zašto je Bog nama ženama naredio, da se s djetetom mučimo dojeći i previjajući? Zašto nije dao da ragjamo ovako kao kokoške, koje se ne muče, no samo što snesu i od radosti rakole, da ih sve selo čuje?“ Kad gospod Bog to ču, reče: „O žene, žene, neblagodarno stvorenje! sve li ste u jeziku jednake! Po danas ćete s velikom mukom ragjati, sporo će vam djeca rasti i, doklen ih podignete, dosta će vas jada i muke ubiti.“

SELJAK I BISKUPOVA SLUŠKINJA.

Poslao dúmo biskupu o vaskresenju košic šarenih jajâ i jedan par intuša po jednome seljaku iz svoje

Digitized by Google

parohije. Kad seljak dogje u grad, po pitanju nagje biskupovu kuću, te on pravo uza skale, dokle nagje otvorena jedna vrata. Uljeze, upita, je li doma gospodin biskup, i počine s jajima i s intušama. Ugleda ga jedna ženska glava, pa upita seljaka, šta hoće, i kome ono nosi. A on kaže, da dumo šilje oboje gospodinu biskupu, a ona mu reče: „Ostavi tu, ja ću mu kazati, kad se g. biskup kući vrati.“ On se vrati i pogje u crkvu, gdje i biskup bješe slušajući prediku; pa, videći, da predikatur ne svršuje, a da ne može od naroda poći k biskupu, te on sa dno crkve, koliko ikad više može, zaviče: „Dum biskupe! ja nemam kad čekati, jer neću moći doma prispjeti, nego znadi, da sam ti predao ženi jedan košic jajâ i par intuša, što ti je poslao naš dumo, nego...“ Zamuknuše ga mnogi u crkvi, da ne viče, a on njima: „Lako vama besposlenijem besposlice slušati, ali se meni treba kući vraćati, i ko će mene platiti, što sam ja okle dokle nosio i dangubio?“ Išćeraše ga iz crkve, a seljak opet biskupovoj kući, zovijući iza svega glasa: „O biskupovice! ili me plaćaj, ili peškeš vraćaj.“ — Dotrči brže bolje sluškinja, te mu nešto plati, i tako se jedva ovoga sijaseta kurtarisa.

UDRI GVOŽGJE DOK JE VRUĆE.

Oženila se dva prijatelja jedne iste godine za dvije sestre, pa se nakon godine negdje u pazar sastali i za zdravlje pitali. Mlagji upita starijega: „Kako si sa ženom?“ — „Ja, brate, sad dobro, ali prvijeh danâ da bog sačuva i moga krvnika! te mene naučiše, da ja nju

Digitized by Google

čibukam, pa kad i kad i nogom gdje uhvati; a za zaušnice i šake ni broja im nije bilo, te ona bogme od onda svaki dan sve bolja, jezik u se a ruke na poslu, docnije lezi, a ranije ustani kao jagnje.“ — „Blago tebi brate! a ja sam ti udario na čudo, što nije čovjek na svijetu. Rekoše mi za zlo moje, da je mnogo ne bijem, e bješe sa svim dijete, i da ima poslovica: „udri zlo, da je gore.“ Te je štedi; a ona već narasla i nadjačala; ona uzela od mene mah, a ja od nje strah. Ama kad se, ako Bog dâ, kući vratim, počeću i ja kao i ti.“ Nasmije se ovi drugi, pa mu reče: „E moj prijatelju! nijesi više na vrijeme, jer se žena prvih danâ poslje vjenčanja bije, a gvožgje doklen je vruće.“

BORDŽA I GJERGJELEZ ALIJA. [1]

Bio je u krajini nekakav siloviti junak po imenu Bordža, koji se po krajini bio proglasio ništa grgji nego još bolji od Gjergjeleza Alije. Kad momak prihvati svojih 25 godina, niko mu nije smio na megdan izaći niti se š njim po'rvati, te on piši knjigu Gjergjelez Aliji, da k njemu dogje u krajinu, i Alija mu dogje. Vidje Bordža, da je Gjergjelez od njega jači, te ne šće ga na smrtni megdan pozvati, nego mu reče: „Čuo sam za tvo-

---

1) Ovu sam pripovjetku čuo u Trebinju od kajmekana Ali-Bega Kučukovića iz Biograda, i prvi put čuo za ovoga neumrloga (u narodu turskoga zakona) junaka Bordžu, a o Gjergjelezu Aliji ima mnogo jnnačkih pjesama, koje Srbi turskoga zakona pjevaju, a to u mojoj zbirci, koju sam lani u Biograd poslao, da se naštampa. . . . . .

Digitized by Google

je junaštvo, a ne znam, jesi li ti za moje, pak sam te zvao da se sjutra povrljemo, da vidimo, ko će koga oboriti na zemlju, i da se pobratimimo.“ Gjergjelez na to pristane, pa po večeri, kad odoše spavati, leže Bordža do Gjergjeleza Alije, a prije nego što je Bordža legao, dozove sestru Almu i prišapće joj: „Kad čuješ da je Gjergjelez zaspao, lezi mu po dno noga, pa primakni i dobro pribi poplate od tvojih nogâ pri njegovijema, i pridrži jedno dva sata, a ne boj se obrazu: ja ću kod Alije biti.“ Djevojka tako i učini kako je Bordža naučio, ali ne progje ni po sata Gjergjeleza spopade mrtačka voda, a djevojci se uždi krv tako, kao da je pobijesnila, te se diže i šapti bratu Bordži, da više ne može uzdržati poplate uz poplate Alijine, kako joj je on bio rekao. Sutri dan dignu se, piju kafu, ručaju, i otidu na livadu, da se po'rvlju, i Bordža obori Gjergjeleza na zemlju. No kad se vratiše kući, da se bratime, kaže Bordža Gjergjelezu: „Pobratime! ja tebe oborih i ti misliš da sam ja od tebe jači, je li? Nije istina, nego sam ja tebe hilu učinio, jer sam vidio, da si ti od mene jači i da nad Gjergjelezom Gjergjeleza nema, pa sam te zato prevario, samo da se s takijem junakom pobratimim.“

OŽENI GA TI, PAK ĆE BIT MIRNIJI.

Nekakav mladić one iste godine, kad se oženio, srete na putu nepoznata čovjeka na premladu i obijesnu konju, i krvave glave. Upita ga: „Što ti je, momče, te si tako krvav?“ — „Evo, brate! ne mogu da odo-

Digitized by Google

lim mladu i obijesnu konju, pa me dva tri puta jutros slomio.“ — „Ništa lakše, odgovori mu mladić. Oženi ti njega, kao što je mene moj otac ljetos oženio, pa vidiš kako sam se umirio, te pokučene glave preda se gledam, a ne nada se i okolo sebe.“

SRETNJEMU ŽENE POMIRU.

Umrla nekakvome čovjeku žena, pa počme plakati i kukati i najposlje sam sebe šakama u glavu biti. Vidi to jedan njegov prijatelj, pak mu se počme smijati i koriti ga, zašto toliko oplakuje svoju ženu. A muž: „Kako nećeš, brate, da plačem, kad mi se red opet ženiti na ovu gladnu godinu? Oće mi se dosta troška, a sve za sve hoću li se desiti na drugu, kao što bješe prva pokojnica?“ — „Muči, budalo! ta ja sam se do sad tri puta ženio, a uzdam se, ako Bog dâ, još jednom prije moje smrti, pa kako koja, tako sve bolja, i jedna sve od druge ljepša. A da li ne znaš, ludove, da sretnijem ljudima žene pomiru, a nesretnijem kobile krepaju?“

DOBRI OTAC I DVA ZLA SINA.

Imao je nekakav otac dva zla sina, jedan gori od drugoga, koji nikad ništa nijesu radili, no kuću krali. Otac, da bi ih pameti naučio, oba oženi i pri njegovome životu podijeli im i kuću i sve svoje imanje, pa reče: „Ja sam, djeco, već ostarao; evo vam sve moje ima-

Digitized by Google

nje, trudite se kao svaki pošteni momak, i prehranite me do moje smrti.“ Braća jedva dočekaju i pogode se, da ga jedan jedan mjesec hrani, a drugi drugi na poredu. Ne progje ni puna godina, oni se sa svim pokvariše prodavajući jedno po jedno, dobro jedući a bolje pijući, i tako omrznuše na oca i oni i njihove žene, da su mu s jadom i s vikom i suva hljeba davali, vičući mu i sinovi i snahe: „Ovdje tvojega već nema ništa.“ Pošto otac vidje, što je i kako je, domisli se, te on jedno jutro reče mlagjoj snahi: „Ajde mi, sinko, kupi u čaršiju jedan ćup,[1]) ma nemoj da ko vidi.“ Ona mu ga kupi i donese, a on se zatvori u jednu odaju, a imao od nekuda desetak groša, pa za više sahata š njima premeći kao da broji mnoštvo para. Najposlje napuni ćup sitnoga pijeska i murleiše, i zakopa u zemlji u jednoj ćoši od kuće, gdje on spava. Mlagja mu snaha odma u veče kaže domaćinu, kako je svekru kupila ćup i kako je sve jutro brojio pare i negdje ga zakopao: „no daj da mi njega prisvojimo k nama.“ Otac sjutri dan prizove najstarijega sina govoreći mu: „Sinko, znadi, ma ne kazuj mlagjemu bratu, da imam zakopan jedan ćup parâ. Nego kad umrem, podijeli ga s bratom na troje t. j. ti dva dijela, a on treći.“ Sin odma preporuči ženi, da ga pazi i poštuje više no muža. Od ovog dana počnu se grabiti oba dva brata, koji će ga prije k sebi imati i ugostiti i bolje mu haljine skrojiti. Kad dogje vrijeme da otac im umre, sazove oba sina i reče: „Eno vam u ćoši, gdje ja spavam, punan ćup parâ; ali tako ne

---

1) Ćup je turska riječ; jedan zemljani sud s povisokim grlićem, iz kojega obično Turci piju vodu, i u kojima su u stara vremena sasipali novce pa sakrivali u zemlji. Ovu sam pripovjetku čuo u Trebinju.

Digitized by Google

bili prokleti, da ga ne vadite prije nego me u grob sahranite.“ Oni mu se zakunu da neće. Ali tek što oca ukopaše, oba zajedno potrčaše i izvadiše ćup. No kad ga otvoriše, vidješe da je pijesak, te oni oba k popu i sve mu kažu što je i kako je. A on njima: „Djeco moja! znadite da nepokornim sinovima, ili grešnim ljudima Bog pretvori novce u zemlju, u kamenje, ili u ćumur.“

RAJA I BEĆIR-BEG.

Pripovijeda se kako je bio u Zagorju (u Hercegovini) nekakav znameniti zulumčar na ime Bećir-beg, koji je o tugjoj muci živio i neizbrojne zulume mimo drugoga Turčina radio raji. Jednog ljeta nekakav raja gonio ajvan u planinu, a Bećir-beg vidje, pa po običaju izigje iz kuće i prihvati najbolje jagnje. Kad vidje raja, upita ga: „Zašto mi, beže, nosiš to jagnje bigair hak (na pravdi božjoj), a ni kriv ni dužan ti nijesam?“ Beg se nasmija, pa mu reče: „Ma bolan vlaše! nema toga Turčina, a kamo li ja, da ne uzimamo od raje bigair-hak; a, da je nama Turcima aram (prokleto) a ne alal (blagosovljeno) što od vas uzimljemo, ne bi smo mi ovako gospodovali, a vi nama robovali; pa se vi molite hak-talu (pravednomu Bogu) da imate, a mi se molimo, da imate i vi i mi.“

Digitized by Google

AKO JE ZELJE S KRMETINOM, NIJE JAGNJE.

Pošao bio pop u tazbinu o Gjurgjevu dne na krsno ime, pa na ustavke dana pripravi mu punica ručak, i tek što bješe sio da ruča s tastom i sa šurevima, poviču djeca: „Babo! evo tri Turčina pred vrata sjahaše.“ Domačin se uplaši, a pop vidje da nema za svijeh ručka, te prišapti tastu: „Zovni ti njih, a ja znam, kako ću im ručak zgaditi.“

Evo sve trojice jednoga po jednoga, pa, kao da su svatovi, posijedaše okolo gotove sofre. Kad vidje pop, reče im: „Dobro mi došli! ali mi je žao, što ne možemo sada zajedno ručati, jer ja znam, da vaš din zabranjuje jesti krmetinu, pa znam da ne biste ni vi mene uz post omrsili; i zato vam kažem, da je ovi ručak začinjen sa krmećim salom u nestaši masla.“ Pošto čuše Turci, odgovoriše popu: „Ako je zelje s krmetinom, neće biti jagnje, a u tvojoj poštenoj i oglašenoj tazbini ima jaganjacâ, pa, ako malo i pričekamo, nije velike ni muke ni štete.“

SVAK SE MOŽE PO JEDNOM PREVARIT.

Nekakvoj djevojci počeo od jednom trbuh napredovati kao livada kišljive godine, i kad bi u šesti mjesec, upita je jedno jutro majka: „Ćerce, moja kukavice! što je to, zašto ti je trbuh toliki?“ —„Ne znam, majko, tako me jadi ne znali; nego jesenas, kad dolazi s popom gjak Novak, pa nema gdje da leže, te on kraj mene

Digitized by Google

svu noć.“ Počne joj se majka biti šakama u prsi i ne dade joj više da iz kuće izlazi. Kad dogje vrijeme od rogjenja, spopadoše je rogjene muke, te u muci reče: „Neka se ja ovoga bremena oslobodim, za drugo imati ću bolju pamet.“ Majka je poče ružiti, govoreći: „Neka ti sad pomože gjak Novak.“ A ona majci: „Svak se, majko, može po jednom prevariti! Da sam i ja znala, ne bih se sad ovako nadimala.“

TRI POBRATIMA U KRČMI.

Sastali se tri pobratima u jednoj krčmi, jedan rišćanin, drugi latinin, a treći čifut, a desilo se, da ni jedan od njih nema ni jedne pare. Zova krčmaricu, da im donese vina, pa, kad se dobro napiju, počnu se nametati, ko će vino platiti, govoreći u inatu: „Ja ću platiti.“ — „A nećeš, no ja.“ Reče rišćanin: „Duše mi, neće niko, nego ja.“ A latinin: „Jok, pobratime, nećeš, obraza mi, nego ja.“ A čifut: „Nećeš, sreće mi, ni ti ni on, no ja.“ Krčmarica je dobro svu trojicu poznavala, pa reče: „Ma što se, ljudi, zaklinjete s onijem, što nemate? A da ti, rišćanine, imaš duše, a ti, latinine, obraza, a ti, čifutine, sreće, vi bi ste se zaklinjali vašim crnim obrazom, kad ste ga davno stekli, a ovo vi je danas najzadnje piće u mojoj krčmi.“ Pošto ih izagna na polje, pita jedan drugoga: „Ma kome ono reče?“—„Bogme tebi.“ — „Lažeš, nije meni, ako nije tebi i našemu pobratimu.“ A oni treći: „Meni zaisto nije, nego vama dvojici.“

Digitized by Google

NIJE VJEROVAT OČIMA.

Nekakav muž zatekao ženu s jednim momkom u rgjavu poslu, pa odma potrči u kadije, sve mu kaže, kako je vidio, i hoće da otpusti ženu od sebe. Upita ga kadija: „Ma je li iko drugi vidio, osim tebe samoga?“ — „Ko će da vidi, efendija? Jedva sam i ja zatekao, a kamo li da svjedoke dovedem.“ Kadija čini dozvati onu ženu, i muž pred njom sve kaže kadiji po drugi put. Upita je kadija: „Što govoriš ti, je li istina?“ Žena počne od prve ašati, da nije istina, a kadija na nju srdito vikne: „Ma kako nije istina, kujo jedna, kad te muž zatekao i njegovim očima vidio?“ — „A zar se može, efendija, vazda očima vjerovati?“ — „Kako ne? što oči vide, svjedoka ne treba.“ — „Oprosti, efendija! tvoja je bolja i starija, a ma ne vazda, jer, kad bi se sve očima vjerovalo, onda ne bi bilo ni aršina ni kantara, niti bi majstor, kad gradi kuću, rastezao tunju, da po njoj zigje.“ Kad ču kadija, reče: „Dina mi, pravo kaže! A ti, Osmane, ako drugi put ikad vidiš kakva čovjeka više tvoje žene, pa, ako ne moga dobaviti šajite, ano dobavi kantar, aršin i tunju, te najprije dobro omjeri, pa onda vjeruj mjeri, a ne očima.“

ISPIT SELJAKA U SUDU.

(Iz Dubrovnika).

U nekakvoj varoši došao siromah seljak i tu dugo živio, a niko ga nikad nije vidio da što radi. Mjesnoj vlasti pane u podozrenje, i dozove ga u sud, te ga počne ispitivati:

Digitized by Google

Sudnik: — „Od kuda si ti?“

On: — „Iz doma na ovi isti čas.“

Sud.: — „A što radiš ovdje?“

On: — „Kad god imam radnje, radim; a kad nemam, počivam.“

Sud.: — „O čemu ti ovdje živiš?“

On: — „Danas sam ručao krtole varene, a ostalo mi je i večeri.“

Sud.: — „Ne pitam te ja, šta si danas ručao, no kako dane provodiš i o čemu živiš?“

On: — „Dane provodim, gospodine, kao i svi ljudi: ako što imam, jedem i pijem, a ako nemam, a ja trpim; a noću spavam kao i ostali ljudi.“

Sud.: — „A kad ti nestane hljeba, od kuda ti pare i ko ti dava hljeb?“

On: — „Pećar; nekad za pare, a nekad u veresiju.“

Sud.: — „A jesi li dužan pećaru, ali kome drugome?“

On: — „To, gospodine, nije tvoj posao; no kad ne pitam ja tebe, zašto ti mene pitaš? Zovnimo pećare, krčmare, mesare i kafedžije, pa ko se od nas dva nagje, da je više dužan, neka oni prti iz varoši, a u toliko ostaj na zdravlje.“ Pošto ovi seljak izigje, a sudnik sam sebi: „Mogao sam se i bez ovoga proći! Ja sam mislio, da niko ne zna, koliko sam dužan, a megjer i oni inostranac zna.“

KALUGJERE! IZ KOJEGA SI VRATA?

Nekakva seljačka nevjesta uljeze u crkvu, kad se leturgjija počela, pa ugleda pred njom jednoga mlada i debela kalugjera, pa, moleći se Bogu, na onu seljačku

Digitized by Google

ni diže oči, no sve onoga kalugjera gleda, kako mu je gojan i bijel vrat, i sve govoraše preko leturgjije njezinoj komšinici nevjesti: „Zgodna vrata u onoga kalugjera našli ga jadi!“ i: „Ma gojna i bijela vrata u onoga duhovnika, božija majko!“— I sve tako, doklen se leturgjija svršila. Po leturgjiji ova nevjesta dočeka kalugjera na vratima, pa onako zabunjena i zaljubljena, upita kalugjera: „Duhovniče, iz kojega si vrata?“ mjesto da reče: „Iz kojega si manastira?“

LUDI MUŽ I NEVJERNA ŽENA.

Imao nekakav ludi muž ženu nevjernu, i on je tako ljubio, da nikad nije ni materi vjerovao, a kamo li kome drugome, kad su mu kazivali, da mu je žena nepoštena. On, da bi se uvjerio, je li baš tako, sakrije se jedan dan negdje u kuću, da je preži, a ona, kao no ti vješta svakoj lukavštini, dozna i sjede na mjesto, od kuda je on može vidjeti, i uzme čarapu, pak je počne sukćati, govoreći: „Ovako se crijeva, da Bog dâ, sukćala mojijem dušmanima, koji lažu za mnom i rade da me omraze mome dragome mužu.“ U toliko uljeze u avliju kokot i taknu je krilom u leto od njezine anterije; a ona dohvati nožice, te otkine oni komad, gdje je kokot taknuo. Muž sve čujaše i gledaše, ali mučaše, nego posla mater, da upita ženu mu, zašto je okinula oni komad anterije. Svekrva pogje i upita je, a nevjesta odgovori: „Zaklela sam se, kad sam se udala, da me ništa muško ne takne, a kamo li što drugo, jer hoću da sam vjerna mojemu mužu i po sad kao do sad.“

Digitized by Google

Svekrva, kad ču, okrene glavu, te reče: „Ja sam to znala, da mi i ne kažeš, ma kad je kenjac, te ne vjeruje, kuku njemu!“ Čuje to muž, pa srdito poleti put matere govoreći: „Nijesam ja kenjac, no ti kenjuša i pakosna vještica, koja lažeš i moju poštenu ženu napastuješ.“

ZALUDNJI SIN I OTAC.

Bio je nekakav momak tako ljeniv i tupoglav, da nikad ništa nije radio, zato što ništa nije htio naučiti. Otac naumi da ga pošlje u manastir, da štogod nauči, pa da se pokalugjeri, te tako i učini. Poslje tri, četiri godine učenja u manastiru iguman ga zakalugjeri, i kao kalugjer otide da svoje roditelje nagje. Desi se da mu otac uzajmi nekakvu dužniku novaca, pa reče sinu kalugjeru, da mu načini dužno pismo. Sin mu reče: „Ja, babo, nijesam učio, kako se dužna pisma grade, nego samo crkvene knjige, pa ti mi kazuj kako, a ja ću pisati.“ Otac mu počne kazivati, a sin pisati od riječi do riječi; a kad svrše pismo, upita oca: „Koliko imamo danas od mjeseca?“ A on mu kaže, a sin opet: „A koji je ovo mjesec?“ — Otac mu kaže, a sin opet: „A koja je ovo godina? jer sam zaboravio mjesecoslov u manastiru.“ — Otac mu se naljuti i u ljutini reče: „Ovo je četvrta, na jade tvojoj glavi, da učiš, pa još ne znaš?“ — „Ha ha! imaš pravo, evo ću zapisati.“ I zapiše: „četvrta.“

Digitized by Google

DVA POBRATIMA TVRDICE.

Pobratime se dvojica, koji su jednako bili tvrdice, i prem da su češće jedan u drugoga hodili, opet su jedan drugome pokazivali ono što su. Jedan od ove dvojice pogje u drugoga na posjed, i upita ga domaćin: „Kamo ti čibuk? što ne pušiš?“ — „Zaboravio sam ga doma.“ — „Nà, evo ti moga.“ — „Daj, napuni mi, tvoj će duvan biti bolji.“ — „Evo ti i duvan.“ — „He sad, kad si mi napunio, ukreši mi.“ Naljuti se domaćin, pa reče: „Ma, pobratime! bud li si tako tvrdica i bezobrazan, od kad postade dajbudi ljeniv?“ — „Bogme, pobratime, pravo da ti kažem, otkako sam se s tobom pobratimio, od onda sam i tvrdica, bezobrazan i ljeniv postao.“

SILOM SE BOG NE MOLI.

Bio je nekakav čovjek seljak, koji nikakva zanata nije imao, nego što je tugje imanje krao, a nikad se nije Bogu molio, ni u crkvu hodio. Seljanima se dodije i na njega omrznu, pa se jedan dan dogovore, da ga nagnaju silom da ide u crkvu, kao i ostali ljudi, ne bi li se grijeha ostavio i predao radnji, i ugovore, ako se ne bi na oboje sklonio, da ga izmegju sebe iščeraju sa svom kutnjom čeljadi. Sazovu ga jedan dan, i ovo mu kažu. A on: „Do nedjelje je dosta, a ja u toliko promisliću se i dokle se sa ženom dogovorim.“ — „Kakav dogovor sa ženom, crnobrazniče jedan?“ poviču pop i knez od onog sela. — „Ako vi ne znate, znam

Digitized by Google

ja," odgovori im on. Otide kući i kaže ženi, upitavši je: „Što bi ti rekla?" A ona njemu: „Bogme, ako znaš, da ćemo po sad kao do sad vazda imati punu vreću i punan trbuh, a ništa ne raditi, a ti poslušaj seljane." On se malo promisli i evo ga u prvu nedjelju crkvi, te prestoji leturgjiju. Kad se povrati kući, upita ga žena: „Kazuj, kako bi?" — „Kako sam god ja htio! Ako su me nagnali, da silom u crkvu idem, ne mogu me nagnati, da se silom Bogu molim." Od one nedjelje do druge umru mu dva sinčića i jedna šći, a više nije djece ni imao, a on se tek sad spazi, da je kazan božija, pa reče ženi: „Znaš li, moja ženo, što je i kako je? Ako se seljani mogu prevariti, Bog ne može, nego je razumio moje i tvoje lukavstvo, te nam djecu pomorio, i naša srca pokosio. Od sad ćemo živjeti kao i svi seljani, a Bog, koji nam je djecu uzeo, može — da mu je za slavu — opet darovati." Tako učine, i Bog im namiri i u radnji i u djeci.

ZULUMČAR I ZENGJILI RAJA.

„Ne znaš, pope, što se dogodi sinoć?" reče nekakav zengjili raja popu. — „Čuo sam nešto, da je u gusto bilo, pa sam za to i došao jutros, da pitam, što je bilo." — Čuj da se nasmiješ! Sinoć po zahodu sunca bijasmo se iskupili u komšiluku nekoliko ljudi na naše guvno, kad opazim Bećir-agu, ajdučkog sina, su pešestinjom, gdje pravo k mojoj kući idu, kao što su se naučili; te ja što ću i kako li ću ih odbiti od moje kuće i od sela? Rekoh komšijama; Ja ću se učiniti kao da

Digitized by Google

sam manit, i potrčaću oružan na njih, a vi svi potecite za mnom, da mi ne date, a u isto doba ne dajte im da me ubiju. — To rekoh, pripasah oružje i veliku pušku u ruke, pa put Turaka juriših vičući: — Ko je moj, za mnom, da gonimo vukove iz torine. — Tek što ja potrčah, a svi komšije za mnom vičući: Ne, Mijate, ako si rišćanin, ne bij prave ljude! — Kad to vidje naš Bećir-aga, ukloni se s družinom malo s puta, te od nevolje zavika: — A što je ovo, ljudi, večeras? — Bježi, Bećir-aga, ako si Turčin! poviče mi rogjak Mališa, ili se pričuvaj dok mi uhvatimo Mijata, jer se onomadne zgranuo; nemojte da megju nama pane krv!“ — Pop da pukne od smijeha, pa upita Mijata: „Te kako bi poslije?“ — „Nikad bolje! vratiše se svi nezdrelo bježeći gdje ste nego, a ja od vragoljstva, a bogme i radosti, ne zažalih fišek, no pravo put njih tân! i učini mi se da im je negdje blizu zrno nad glavama zazviždalo, jer pridadoše nogama, ne šćaše ih kučak od lova dostignuti.“ *)

KADIJA I SELJAK RAJA.

Došao kadija nekakvim poslom u jedno selo, pa pred kneževom kućom prostro sadžadu i jastuk i puši iz argile, a okolo njega momci i seljaci dupke stoje prekrštenih na prsima ruka. Jedan od seljaka, koji nije nikad vidio ni kadiju ni kako se iz argile puši, sve gledao

---

*) Ja sam u Hercegovini češće puta slušao od mnogo ljudi, kako je raja varala na različne načine ne samo zulumćare, nego i svoje iste age na način kao što je ovaj Mijat, ali je mnozinji varanje na nos iskakalo, ako bi poslje Turci obaznali,

Digitized by Google

kako voda vri i kutlja kad god kadija dim potegne, pa se nikad dosjetiti nije mogao, zašto se ono u argili radi. Kadija malo otpusti kožiju cijev, kroz koju duvani, pa počne nešto pitati kneza i seljane, a oni seljak, želeći da još gleda, kako ona voda u argili kutlja, reče kadiji: „Danu, efendija, turske ti vjere! zagrokći još kojom, e mi je milo gledati.“ Naljuti se kadija, pa srdito seljaku reče: „Ko grokće, *) krme vlaško, a krmeći soju ?“

DVA POPA U JEDNOM SELU.

U jednome selu živio je jedan stari i preprosti pop, i seljani pišu vladici, kako im je pop već gronuo od starosti, da nije kader više u svakoj potrebi doskočiti. Vladika im pošlje jednoga mlada i dosta čudno naučena popa; ali, kad dogje, udari na veliko čudo od staroga popa, koji mu nije dao ni da priviri u selo, a kamo li da š njime dijeli prihode parohijalne. Nagje se na čudu ovi mladi pop, i misli dan i noć, kako bi se starome popu osvetio, te jedan dan otide u crkvu kad je stari služio, pa, pošto je izljegao po leturgjiji, dočeka ga mladi pop pred crkvenim vratima, pa pred njim metaniše i poljubi u ruku, govoreći: „Molim, oče sveti, da mi pokloniš ciglu jednu dlaku iz tvoje sijede i svete brade, da je o grlu nosim, prije nego otidem

---

1) Glagol „groktati“ u našemu narodu upravo znači ono kad debelo prase u kalu sito leži, n. p. prase grokće u kalu, sito je i zasalilo je; a reče se i prepretilu čojeku: grokće kao — ne bilo primijenjeno — prase.

Digitized by Google

iz ovoga sela.“ Stari pop, ne videći časa da mladoga odnese vrag iz sela, pušta se, te mu mladi iščupa jednu dlaku, pa je poljubi i stavi u njedra i otide. Narod to sve čuje i vidje, te evo ti kneza seoskog, metaniše i zamoli, da bi i njemu dao da iščupa jednu dlaku, a pop mu dade. Kad svi ostali vidješe, skočiše: „E bogme, pope, kad si dao mladome popu i knezu po jednu dlaku od tvoje svete brade, hoćeš i nama; ni mi nijesmo vražiji, no božiji.“ Jurišiše svi ko će prije i raznesoše popu malo manje no svu bradu, i uzalud je i vikao i molio i proklinjao. Idući doma onako grdan bez brade, dosjeti se da je to svemu bio krivac oni mladi pop, i reče sam u sebi: „Ej popo, popo! da sam ja znao da ti više sličiš gjavolu no Bogu, hoćah te ja u kuću, a neka li u inoriju primiti.“

BABA I KALUGJER SERAFION.

Bio je nekakav kalugjer, kojemu je bilo ime Serafion, i taki je bio neprijatelj ženski, da nije mogao ni mladu, a kamo li staru ženu čuti ni vidjeti; mrzio je na sve njih i psovao gdje god je mogao za najmanju stvar. Naruži jedan put jednu babu i izagna je iz manastira, a ona mu zaprijeti. Kad god je koji kalugjer dolazio u njihovu kuću, najprije je pitala, kako mu je ime, pa, ako bi rekao da mu je ime Serafion, odma bi ga iz kuće išćerala, zato što je mislila, da samo Serafioni psuju i ruže žene. Jedne se godine zakalugjeri njezin sinovac, pa došao da vidi svoje roditelje, a kad čuje baba strina mu, dogje i ona, da se š njime vidi,

Digitized by Google

pa ga upita: „Kako ti nadjedoše ime kad te pokalugjeriše?“ A on se naljuti, pak na nju svake jade, zato što ga ona za to pita, što nije nje posao. Baba se takogje na nj naljuti, pa mu srdito reče: „Brzo li se, sinko, poserafioni! kuku majci! svi li ste jednaci.“

ZAŠTO JE NEJEDNAK PETROV POST.

Sigjele žene na prelu negdje ispred Petrovijeh poklada, pa jedna od njih reče: „Ma fala Bogu koliko će ove godine biti Petrova posta?“ A druga opet: „Ma božije čudo zašto ni Petrov post nije svake godine jednak kao svi ostali?“ Jedna baba opljucne u prste, pa okrene vretenom predivo govoreći: „Da Bog dâ se ovako vrćela po paklu duša kalugjerima, koji vrte svake godine s Petrovim postom!“ — „Zašto, bona? Što su ti kalugjeri krivi?“ upitaju je ostale žene. — „Kako ne? Kalugjeri svake godine povisuju i potkidaju Petrov post, kako njih volja, isto kao muselimi godišnji porez.“

SLIJEPAC U JEDNO OKO I GRBAVAC.

Susretoše se jednom na putu dva nepoznata čovjeka: jedan je bio ćorav u jedno oko, a drugi je imao na legjima grbu kao punanu torbicu. Oba se zaustave, te počmu jedan drugoga smatrati. Slijepac se našao šaljiv, pa reče grbavome: „E prijatelju! kud si krenuo jutros s tom torbom na legjima?“ — „Čini ti se, odgo-

Digitized by Google

vori grbavi, jer nijesi no samo jedan prozor otvorio.“ Opet nastavi slijepac: „Ako ništa, ano ćeš lasno umrijeti, i u dugu putu imaćeš brašnenicu na legjima.“ — „Lašnje ti, odgovori grbavi, jer tebi ne treba no samo jedno oko zatvoriti.“ — „A da pravo mi kaži, upita slijepi, ko je nama kriv da smo ovako obilježeni mimo ostalih ljudi?“ — „Meni nije niko kriv, jer sam se ovaki rodio, ali si ti krivac sam sebi što nijesi čuvao to oko kao ja moje.“ Na ovome se razdvoje, a slijepi počme se kajati što se je s onim grbavim šalio, govoreći u sebi: „Megjer ima i lukàvijeh ljudi od mene.“

BABINI APOSTOLI.

Pripovijeda se u Hercegovini, kako je bila nekakva zengjila baba, koja nije nikoga imala osim sebe u kući, i mnogim je milostinju davala, osobito kalugjerima, koje je ona nazivala „Apostoli Božiji.“ Često su se oni k babi svraćali, a brzo se razglasilo, da ona milostinju dava kalugjerima, te ne samo od obližnjih manastira, nego i od udaljenih počnu dolaziti, tako da je došla do krajnje potrebe. Jedan dan nije imala ništa da ruča, a bila zima bez drva u kući. Evo ti jednoga kalugjera po običaju, a ona uzme jedan štap, te njega iz kuće. Začudi se kalugjer što ovo bi, pa je ispred vrata upita: „Šta je, rišćanice, Bog s tobom i angjeli Božiji!“ A ona: „Apostoli! Apostolići gjavoličići! svi li ste jednaci, lakomi i laživi; vi ste meni vazda govorili, da će mi Bog samosedmo namiriti, a ja danas nemam što ručati.“ 1)

---

1) Od ove je pripovjetke nastala poslovica „kao babini apostoli.“

Digitized by Google

KAŽI MI MAJKO KAKO ĆU.

Kad je nekakva djevojka ugledala svatove da po nju idu, zovne majku na stranu, pa je na tajno upita: „Ma, moja majko! kaži mi, kako ću se vladati, kad uz muža ležem?“ — „Bogme, sinko, kao i sve ostale, po božijemu sugjenju, a zemaljskome adetu.“ — „Ma hoću li raspučat anteriju, kad ležem?“ — „Hoćeš, a da kako?“ — „A da hoću li gječermu na prsima?“ — „Ne to nije tvoj posao.“ — „A da, moja majko, on bi htio, što ću ja?“ — „Ne pitaj me sinko! lako je i za anteriju i za gječermu, nego ti bila ili ljutita ili milostiva, ali dobra ali stidna, nećeš bit mirna.“

NOVI BOSANSKI VALIJA.

Kad je došao novi vezir za valiju u Bosnu, pa zapovidio raji da napravljaju nove putove od Sarajeva put sviju glavnih bosanskih gradova, da se može u kolima voziti. No za to što u svemu okolišu Sarajeva nema nigdje ni kamena ni pržine za gragjevinu putova, dogju mu svi glavari i knezovi od obližnje raje, govoreći: „Aman, čestiti pašo! za carev hljeb, kako ćemo napravljati putove, kad nigdje okolo Sarajeva nema ni kamena ni pržine?“ — Naljuti se novi paša pa: „Haj gjidi Bošnjak! gjidi gjaur! gjidi dem benluk! gjidi šaitanluk! kako nema? Eno u Hercegovini više kamena ima nego u svemu Misiru, a pržine ima na pretek u Arabistanu (u Alesandriji), pa vas ja ne pitam, kako ćete donositi, nego hoću da je put azur do jeseni.“

Digitized by Google

MOSTARAC NEĆE MOSTARA.

Pripovijeda se, kako je nekakav Mostarac bio osobite naravi, tako da ñijednog Mostarca nije mogao čuti ni vidjeti. Jedan dan prihvati sobom svoju ženu te otide iz Mostara, i svuda gdje je dolazio, pitao je, ima li u onom mjestu Mostaraca, i gdje bi ih nalazio, od onamo bi bježao dalje. Na četrdeseti konak, kad je sa ženom dopao, srete jednoga čovjeka u obje noge hroma, pa ga upita: „Oklen si ti, prijatelju?“ — „Ja sam rodom iz Mostara, a sad ovdje živim.“ Pošto on to ču, okrene se put žene, pa joj reče: „Vidiš li, ženo, sijaseta! Kad je ovi hromi dopro 40 konaka od Mostara, što li ih neće biti zdravijeh naprijed? No vratimo se opet u Mostar.“

DVIJE BULE KOMŠINICE. [1]

Bila su dva Turčina komšije, koji su se jedne iste godine oženili. Jedan od ove dvojice bio je valjan trgovac, te dan i noć zanesen poslovima, kako bi više stekao, a drugi nikakvoga posla nije imao, nego prodavao očina dobra, te dobro io, a bolje pio, i vazda veselo kraj žene stajao. Žena ovoga zengjiloga svaki dan gledajući da njezina komšinica prostire na pendžer peštemalj [2], zavidje joj, i ukori muža, govoreći mu: „Ma bo-

1) Ovu pripovjetku čuo sam od Bilećkog kajmekama Jeverage.

2) Peštemalj je malo manji no lencuo, s kojim se otiru muž i žena u jutro kad se okuplju, ako su onu noć zajedno ležali, jer im je tako u zakonu.

Digitized by Google

lan ne bio, zašto i ti ne živiš onako veselo, kao naš komšija Ibro? On je fukara spram tebe, pa je vazda veseo, i eno vigji, malo koji dan da njegova žena ne suši peštemalj, a ti pršte od radnje i od velikih misalâ, pa ćeš s tvojom ludom pameti evlada (poroda) mučno imati.“ Kad joj to čuje muž, ništa joj ne odgovori, nego jedan dan sazove k sebi komšiju Ibra, i reče mu: „Nà, Ibraga, ovu hiljadu dukata, pa se bolan muči kao i svi ostali ljudi; jazuk je da tako u zaludu tvoju mladost provodiš.“ Ibro to jedva dočeka, te parama okreni trgovati u konje i volove tako, da bi jedva jedan put u mjesec dolazio doma. Ovi zengjili muž upita jedno jutro ženu: „Gledaš li sada Ibrovu ženu da prostire peštemalj“? — „Ne ja ima dva tri mjeseca.“ — „A znaš li zašto ne?“ — „Ne ja.“ — „Ano znam ja,“ odgovori joj muž.

NARODNJI MANJATIZAM. [1]

U jednom turskom selu uz ramazan bilo je megju momcima sijelo i izmegju njih bio je jedan momak, koji je najjači u cijeloj krajini bio, da mu se nikakav momak nije mogao u prsima, kad bi se rvali, održati. Momak od one kuće, gdje je bilo sijelo, okladi se s ovim jakim momkom, da će ga sjutra dan oboriti u rvanju, a ovi mu potonji reče: „Što ćemo ćekat do sjutra? no ajdemo noćas gdje svi momci gledaju“. — „Jok, Jok! odgovori mu prvi, nego noćas spavaćemo zajedno, pa ćemo sjutra gdje niko ne gleda, da te ne zastidim pred

1) Ovu sam ćuo od Jever-age, kajmekana Bilećkoga.

Digitized by Google

ljudma, kad te na zemlju oborim.“ Ovi pristane i, kad bi vrijeme od spavanja, legoše; a oni (u čijoj su kući) prišapti svojoj sestri, zdravoj i lijepoj djevojci: „Kad mi dvojica ležemo, lezi i ti po dno noga ovome momku, pak mu prisloni tvoje tabane (poplate) uz njegove, i sve drži dokleu svane.“ Ona tako i učini, pa, kad se u jutro podocna digoše, izniješe im da se umiju, te odoše u jednu bašču, gdje niko ne gleda, uhvatiše se za prsi i počeše se rvati ko će koga oboriti. Ovi nejači tek je prvi put s ovim jačim mahnuo, obori ga na zemlju kao da je žena bio. Jači poznade na svoj život, da je nekakva prijevara bila, pa reče: „Ako si Turčin, i ako znaš za turšku vjeru, kaži mi, što si mi prošle noći uradio. Evo ti od mene pobratimstvo i sve moje oružje.“ „Valâ kad me tako zakle, kazaću ti.“ Sve mu kaže, kako je bilo, a ovi drugi ispuni obećanje.

HODŽA I NJEGOV JORGAN.

Jedne zimske noći čuo hodža gdje nekakvi ljudi zbore polako u avliji, pa, bojeći se da nijesu lupeži, prigrne se jorganom te otvori vrata, a žena mu ostane spavajući. Kad ispade u avliju, ogreznu megju tri nepoznata čovjeka, koji okoliše hodžu, i ne videći ništa u avliji da mogu sobom ponijeti, reče jedan od njih: „Ajte, ljudi; kad nemamo ništa drugo noćas ponijeti, uzmimo s hodže jorgan.“ Prihvate mu ga s legja, a hodža pobježe u kuću i od straha i od zime. Nagje u odaji ženu probugjenu, koja ga upita: „Kakvi ono bjehu ljudi

Digitized by Google

u avliji, i što ono zborahu?“ — „Ne znam, odgovori hodža, koji bjehu, ama znam, da nešto zborahu okolo našega jorgana.“ — „A gdje ti je jorgan s legjâ?“ — „Ne pitaj mene gdje je jorgan, nego njih.“

ZLATNI JEMLJEŠ. 1)

Jednom turski car načini za svoje bašče jemlješ od zlata, i prije nego ga je dao svome baščovanu da preore carske bašče, sazove sve svoje paše i vezire na zijafet (na čast), pa poslije jela ukaže im ovi zlatni jemlješ, i reče: „Koji od vas najbolje ucijeni jemlješ, koliko parâ vrijedi, daću mu dobar peškeš.“ Svak počne misliti, ali se niko ne smije usuditi da carskoj volji i riječi odževapi. A kad car vidje, poruči za svoga veseljaka dvornog Indžijel-čauša, pa mu reče: „De, ti znaš svaki šaitanluk: pogodi ti i ucijeni, što vrijedi ovi zlatni jemlješ.“ Indžijel-čauš upita: „Ma je li vas od zlata?“ — „Kako da ne?“ odgovori car. Onda Indžijel-čauš reče: „Ako pane ljeti dobra kiša, vrijedi više no sve tvoje carstvo, a ako bude ljeto sušno, ne vrijedi ni za što drugo, osim da ga o grlu nosi doklen je god živ oni ludov, koji ga je dao napravljati.“

RAJA PREVARIO ZULUMČARA.

Sretu se Turčin zulumčar i raja u putu izmegju Trebinja i Bileće. Turčin jahao na konju, a raja nosio

1) Ovu mi je kazao trebinjski kadija rodom iz Foče.

Digitized by Google

nekoliko držalâ od motike na pazar u Trebinje. I pita ga Turčin: „Od kuda si i kamo ideš, vlaše?“ — „Odovud, aga, iz Bilećkog kadiluka; do Trebinja idem ne bih li prodao ova držala od motike.“ — „Pa bolan! ti nijesi fukara, nego eto si deblji i širi u plećima nego ja.“ — „Ne griješi se, moj aga! Od kuda će biti deblji fukara raja od Turčina?“ — „Amo da vidimo!“ Skine se s konja, pa izvadi jedno držalo od motike, te omjeri raju preko pleći i rukâ raširenijeh, pa reče: „He, vlaše, sad ti mjeri, ma pravo bogomolje ti!“ Raja se našao vraguljast, izmisli kako bi se nepoznatome Turčinu osvetio, i reče mu: „Ma, moj aga, ne mjeri se preko haljina, nego pro gola mesa.“ — „A ti de mjeri kako najbolje znaš.“ Raja provuče mu držalo kroz desni rukav od dolame, pa preko pleći i kroz rukav lijeve ruke, i kad vidi agu onako razapetih ruka, uzjaše na agina konja, obode ga bakračlijama, te pobježe, govoreći s konja. „Doale aga! alalimo se; meni konj, a tebi držalo od motike.“ Počne se Turčin vrckati, ali za fajdu, nego psujući ostade na onom mjestu čekajući koga da naljeze putem, da mu izvuče držalo od motike s legja. Doklen je neko naljegao, nikad nije prestanuo u sebi govoriti: „Haj gjidi vlaščeta! Majku mu ....!“

TREBINJAC GJURO I DRINJACI.

Svuda po Hercegovini drže da su Drinjaci (s kraj Drine) najglupiji i najljeniviji ljudi, pa jednom hodilo nekoliko njih u Trebinje s konjima po sô ljeti. Kad dogju k jasenu kod vode kneginje (jedan sat daleko od

Digitized by Google

Trebinja k sjeveru), rastovare konje i nastave u jedan kačuo vodu, i u njemu svare pure. Kad je bila pura varena, naljeze onude neki šaljivi i vraguljasti Gjuro Batinić, pa pristupi k Drinjacima, da š njima zameće šalu i sprdnju. Nazove im: „Pomoz' Bog ljudi!“ Sjede i vidi punan bakrač pure gdje još dimi, pa im reče: „Ma ljudi! što ovu puru ne jedete, no ovako u bakraču držite? A nijeste čuli za nekoga Gjura Batinića? Da on sad naljeze, ukrao bi vam ga danas gdje vi svi gledate.“ Oni se začude i svi zaviču: „Ma bolan! kako bi ispred nas mogao ponijet bakrač pure?“ Onda Gjuro reče im: „Evo ovako (prihvati bakrač), pa bi sve hodio na se ovako kao ja; vi bi ste mislili da se on šali, a on bi sve ovako kao ja na se, na se, na se.“ Kad se malo od njih odvoji, uzmakne u šumu, te pobježe, a oni svi za njim vičući: „Vrati nam, koji si, bakrač, a džaba ti pura.“

MEHANDŽIJA I CIGANIN.

Nekakav mehandžija najmio jednoga ciganina na platu, da mu krčmi vino, pa mu reče: „Vidiš li ovi vagan ispod bačve? Kad god budeš vino kome točiti, ono što pro mjere progje, pada u ovi vagan; no nemoj da ko popije, jer to ja u veče s mojom čeljadi popijem.“ Ciganin lukav, a lakom na tuđe vino, svaki bi dan više no polovicu iz onoga vagana krijući popio. Mehandžija se dosjeti i naumi kako bi se ciganinu osvetio, te stuče u sitno trĭ četiri najviše paprike i toliko specije, pa baci u vino u vagan. Ciganin, kao što se

Digitized by Google

naučio, prigne vaganom i popije višu polovicu: no malo stavše počne ga kositi po drobu, te zapomaže kukajući. Mehandžija dotrči, pa uplašeno upita: „Što ti bi, zlo te smelo? Da nijesi po čem pio od vina iz vagana, u komu sam ja bio stavio sičana za miše?“ — „Bogme jesam! No što ću sad, po Bogu ćaća?“ — „Brže izjedi od krave vruću balegu, da nijesi grdan!“ Kad ču ciganin, otrča u avliju gdje krave preživaju, pa nagje jednu najveću balegu, koja još dimljaše, i svu lakomo izjede, i odma mu bi lakše, pa kad vidje da mu je lakše, reče u sebi: „Valâ ako ja drugi put ikad više iz vagana vino pio, da Bog da izio drugo više, ne od krave, no od moje babe.“

IMA LI KAMENA U HERCEGOVINI?

Došao nekakav Hercegovac u Bosnu kod nekakva Turčina vrlo zengjila na konak, pa po večeri u razgovoru izmegj ostaloga upita onoga Hercegovca: „Ima li mnogo kamenja u Hercegovini, kao što sam čuo govoriti?“ — „Ima, beže, da se sve u nas zakamenilo.“ — „Ma ne može, bolan, to istina biti, da se sve okamenilo, nego će biti negdje i zemlje, ako će i malo.“ — „Ima valaj, beže, na tri četiri mjesta da bi mogao pobosti kolac i pri njemu svezati konja.“

Digitized by Google

DUMOVA PREDIKA I SELJAK.

Kad je predikao dumo u crkvi, kako je Bog stvorio plot, pa čovjeka kojemu zapovije, da oni plot čuva doklen mu Bog zapovidi šta će da radi poslije, jedan prostak njegov parohijanin iz onog sela čuje što dumo veli, pa sa dno crkve zaviče: „Ne laži, pope, bez potrebe bolan!“ A dumo prekine prediku, pa zapita: „Ko ono reče?“ — „Evo ja, a što?“ — „Kako možeš reći jednome svećeniku da laže?“ — „Zašto je Bog najprije stvorio čovjeka, a čovjek sagradio plot.“ A dumo prestane predikati završujući: „Može se gdje i pop prevariti.“

JEDNO JE CARICA A JEDNO VLAHINJA.

Nekakav car hodio u lov, pak srete u planini jednu seosku ženu gdje nosi u opregljači oni čas rogjeno dijete, a na legjima uprćena drvima, pa ide kući. Upita je car: „Od kuda ti to dijete u opregljači?“ A ona caru: „Bogme jutros pošla u drva, pak me, da oprostiš, spopadoše rogjene muke u gori, i evo s djetetom se razdvojih, Bogu hvala, zdravo i nosim ga doma.“ — „A ko je bio kod tebe kad si ragjala i ko te je obabio?“ — „Niko drugi osim mene i božije pomoći!“ Car joj pokloni nekoliko dukata i tu se razminu. Kad se doma vratio, čuje da mu je carica bregja, te u sebi promisli: „Moja je carica kao i sve ostale žene: zašto ne može i ona kao druge seljačke roditi? Kad bude vrijeme od rogjenja, neću dopustiti da je nikakva druga žena oba-

Digitized by Google

bi, nego ona sama sebe; zašto bih tugje babice zvao i trošio, kad ona sama može? Neka se uči i neka od nje vide primjer sve druge gracke žene.“ Dočuje ovo carica, i uboja se da zbilja ne bi ovo car i učinio kao što je rekao. Ona brže bolje sjutri dan dozove dva služitelja i naredi im: „Sjutra nemojte u drva goniti one dvije sejsane nego osamarite ona dva dragocijena careva konja, pa na njih doženite drva, ama ni manje ni više ne natovarite nego koliko obično tovarite na dvije sejsane.“ Momci caricu poslušaju i doženu na ona fina jahača dva konja dva obična tovara drva. Onu istu veče jedan od ova dva konja crče, a na drugoga ne moga car uzjahati, jer mu bijaše samar veliko sadno na hrbatu načinio. Upita car svoje izmećare: „Što je bilo mojim konjima?“ A oni mu sve po istini kažu kako im carica naredila. A car pošto ču, potrča k carici, pa je upita, zašto je tako naredila. A ona njemu: „Da vidim, mogu li i oni jednom u godini dognati po onoliko drva, po koliko i one jadne sejsane dogone.“ — „Ma jesi li pri sebi? pripita car uplašeno. A znaš li da nijesu oni moji fini i jahači konji rogjeni da tovare vuku, nego da se kad-i-kad ja na njima prošetam, pa i to ne mlogo daleko, nego u kratko i vrlo rijetko?“ Carica mu odgovori: „Ha tu te ja i hoću! Ni ja nijesam rogjena da kopam ni orem, niti da u drva idem, ako i jesam žena kao i sve druge; ali su i tvoji konji kao što i oni tovareći, ama se nijesu naučili zlo patiti, kao oni što svaki dan drva gone, pak ni ja ne mogu sama bez babice ragjati kao ona seljačka žena, o kojoj ti sinoć nekome pričaše.“

Digitized by Google

ZLA ŽENA GORA JE OD GJAVOLA.

Imao je jedan čovjek vrlo zlu i lajavu ženu, da nije mogao š njom ni živjet ni umrijet. Mnogo je vremena mislio, kako bi se nje kurtarisao i kako bi je smakao s ovoga svijeta, da joj ne bi rodbina čula, ali sud obaznao. Jedan dan izagna ga žena iz kuće, da čuva ovce, i naredi mu, da u veče, kad se kući vrati, donese drva iz one gore gdje nije prije ni četvoronožno a kamo li dvonožno dolazilo, govoreći mu, ako to ne učini, da će ga tri dana u sindžiru, gdje psa vežu, držati o samoj vodi. Ovi nesretnji čovjek morao je poslušati, i kad dogna brave u goru, gdje mu je žena kazala, ostavi ih da pasu, a on prihvati sjekiru i kao miš uvuče se u jedan gusti grm, da usiječe drva. Naljeze na jednu jamu, nad kojom se nazre; kad li joj nigdje ne vidi dna, no crno strašilo po njoj. Posiječe okolo jame nekoliko drva i ponese u veče doma zaklinjući se ženi, da ih je ubrao na mjestu kako mu je ona rekla. Ona mu to ne vjerova, nego sjutri dan ode š njime na ono mjesto, da se uvjeri; pa kad dogju nad onu jamu i ona se nada nju nazre da vidi, a muž joj iznenada podigne noge ozada, te je prevali u onu jamu, te bjež doma, veseleći se e se zla kurtarisao. Kad je bilo u veče, nema ko da pripravi večeru. Počnu četvero djece plakati i čeznuti za materom, a on se odma pokaje što je uradio, govoreći: „Opet kuku bez svoga vjenčanoga druga, i dobro se reklo, da je i zla žena dobra žena“. Pa pokupi sve konope po selu i otide onamo da je ispotеže iz jame. Povikne ozgo: „O ženo! priveži se s ovim konopom okolo pasa, da te gorje istegnem!“ Tek što ovo izreče, poče u jami neko za konop drmati, a on poče

Digitized by Google

tegliti. Kad li što ćeš vidjeti! Ne ispoteza svoju ženu, nego jednoga staroga gjavola, po glave mu sijedo kao u ovce, a po nje crno kao no ti u gjavola. Poviče muž: „Ko si ti? jesi li ti moja žena, što li si? kazuj se, e te opet bacih u jamu.“ Gjavo ga objeručke zagrli okolo koljena, veleći: „Ne bacaj me, junače, tako ti visinske visine i dubinske dubine! Kad si me od tvoje žene kurtarisao, ja ću te sretnjega učiniti i što god hoćeš darovaću ti. Vidiš bolan! od juče kad dogje kod mene tvoja žena, od njezina jada posijegje mi po glave, i da me ti ne istegli, ne šćah živ podne dočekati; no traži od mene šta hoćeš.“ Kad muž ču, reče gjavolu: „Neću ništa drugo, nego da izvadim živu ženu iz ove jame i da mi kažeš lijek, kako će me se bojati žena i slušati sve ono što ja hoću.“ — „Dobro, reče mu gjavo, evo ti ova mala šibika, kojom što god takneš, pretvoriće se u ono što ti rečeš.“ Kad mu dade ovu šibiku, odriješi gjavola iz konopa, pa konop pusti u jamu i zovne po imenice ženu, i ona, kad se dočepa konopa, prepaše ga okolo sebe i počne drmati, a muž je počne tegliti. Evo za njega junačke muke kad ženu nadvor istegli! Ona ga stisnu noktima za berikat [1]) da ga zadavi, a on je udari onom šibikom po rukama, govoreći: „Neka ti se ruke pretvore u noge.“ Kad se dobavi noga, poče ga nogama tući, a on: „Da se pretvoriš u kučku goru nego što si ti!“ Ona postade kučkom, te na njega juriši kao lavica, a on je opet udari govoreći: „Da se pretvoriš u kravu!“ Kad postade krava, kidisa na njega da ga probode rogovima i podiže ga na rogove,

---

1) Naš prosti narod zove berikat, ili Adamovu jabuku, onu jabučicu u grlu pod bradom: talijanski *trachea*, nj. *Adamsapfel*. Berikat nema u Vukovu rječniku.

Digitized by Google

uzvis. no srećom pade nada nju, pa je poče šibikom kuckati vičući: „Da se pretvoriš u konja i da me doma odneseš!“ Ona se pretvori u konja, ali ne šće put kuće, nego po gori i po kamenjima. Muž se nagje na čudu; ne zna što će, pa od jada reče: „Da se pretvoriš u ovna bez rogova!“ Evo je sad u ovna, ne znajući, kako će mu prkositi, ali ni on ne znadijaše, kako će je i za što vezati konopom da je vodi doma, pa je kucnu po glavi govoreći: „Izniknite ovgjen rogovi, ama ne šiljasti, nego krivuljasti i zarubljeni!“ Evo iznikoše rogovi, kako je on naredio. Sveza je konopom za rogove, ali ona ne šće pred njim, no za njim da ide, pa svaki čas skoči mu na legja, te udri u pleći kao ono kad se dva ovna glavama biju. Nagje se muž na mukama, ne znajući šta će, dok mu na um pade, udari je s onom šibičicom i reče: „Da se pretvoriš u kokota i da mi sve pjevaš do doma, kao što najbolji kokoti pjevaju!“ Postade kokot, ali na mjesto da pjeva kao kokot, začesti pjevati: „Mu-žu ma-gar-če!“ Muž je to trpio, jer je u rukama nosio i kući hodio, ali ga sretoše kiridžije gdje idu na pazar, pa se uboja da je ne čuju kako pjeva, te on nju po glavi sa šibikom govoreći: „Da u isti čas budeš kokoš!“ — Ona kad se u kokoš pretvori, snese mu jaje bez ljuske u rukama, pa poče kakotati (rakoliti): „Ko-ko ko-ko! koja ima kenjca muža kao ja?“ On je stisnu za kljun dok progjoše one kiridžije, pa joj ga poslje raširi i udari je po jeziku, veleći joj: „Hoću da nemaš jezika nikad, a da svakog dekika (minuta) nosiš po jedno jaje!“ Evo ih već doma; počine s njome, pa joj reče: „Ja ću te opet u ženu stvorit, ali mi kaži, hoćeš li mi biti pokorna i poslušna.“ Ona, ne imajući jezika, okrene mu rep i poče nositi žitka jaja bez ljuske, a on, kad vidje da je na čudu, a ne smije je pustiti, da

Digitized by Google

mu ne poleti, pretvori je opet kao što je bila, te ga ona više no ikad poče bručiti i ružiti, i povika na djecu: „Gdje ste, djeco ? Pomozite jadnoj materi, da mu otmemo ovu šibiku. Od jutros me nije prestanuo biti š njome: umrijeh!“ Kad čuše djeca, pomogoše joj, te svi skočiše na njega i oteše mu šibiku, a kad se ona dočepa one šibike, udari muža š njome po glavi, govoreći: „Da se pretvoriš u magarca!“ On se u onaj čas pretvori, a onda ona njemu: „Da bog da svaki se muž pretvorio u magarca, koji nije kader svojoj ženi zapovigjeti da ne radi ono što ona hoće!“

MUDRIJI JE MOJ MAGARAC NO VI SVA TRI.

Sastali se negdje na posijelo ljeti tri nekakva velika gospodara i svaki je imao svojega slugu uza se, koji su im dobar ručak priugotovili. Pošto se dobro najedu, a još bolje napiju, počne svaki svojega slugu hvaliti, kako mu je vjeran i valjan, a jedan od njih reče: „Da ja sad mojemu rečem: ajde, skoči s ove kamene litice i strmoglavi se, poslušaće me.“ Drugi odma reče: „I moj će odma.“ Treći nastavi: „Valâ ako se vaša dva slome, i moj će čisto.“ Zovne dakle najprvi svojega i naredi mu, a ovi odma ni pet ni šest no s one litice strmoglavice baci se i sav u komade, pa tako i drugi. Treći gospodar kad vidje, žao mu bi svojega vjernoga slugu, pa ga upita: „Bi li se i ti za mene onako samodavio?“ — „Ja je li gospodaru? Bogme hoću ne samo ja, nego i ovo moje magare, na kojemu sam jutros dognao jelo i piće.“ Tek što ovo reče, okroči ono magare i uz-

Digitized by Google

me jednu tojagu, te po magarcu doklen ga dogna do vrh one litice, oklen će skočiti. No kad magarac vidje onu propast, udari na se, a on po magarcu s desne i s lijeve, no sve zaludu, neće pa neće da skoči, pa najposlje reče: „Evo gospodaru! nemoj poslje reći da je do mene.“ Zavikaše mu onda sva trojica: „Vrati se vrati, vidimo tvoju vjernost; ne žalimo toliko tebe, koliko tvoga magarca.“ A on njima: „Duše mi mudriji je on no vi sva tri.“

ZAŠTO SE KONJ NE MOŽE NIKAD NAJESTI.

Kad se Isus Hristos rodio — da mu je za slavu i milost — u čobanskoj kolibici, presveta Bogorodica ga je povila i stavila u slamu u jasli, pa legla kraj jasalâ, da ga čuva. Kad se u sunačni zahod vrate čobani s ajvanom, uljegoše u onu kolibicu vo i krava i konj, i upute se, kao i vazda, put jasalâ, a Sveta Bogorodica bojeći se Ristosu, diže se, pa iz jasalâ pokupi svu slamu i baci u jedan kraj od kolibice, te sve troje počeše gristi slamu. Kad svu slamu pojedoše, vo i krava legoše da preživaju, a konj ne šće, no videći u jaslima još malo slame, u kojoj ležaše Ristos, pristupi i poče da grize. Bogorodica poče ga goniti najprije rukama, pa svojom haljinom, ali sve zaludu, no na zor pristupi i poče onu slamu gristi, a božija majka kad vidje, diže se, prihvati dijete i leže ga kraj sebe, pa reče: „Ti vole i kravo, blagoslovljeni bili i vaš porod do vijeka, a ti, konju, i tvoj rod da bog da se nikad u vašemu životu ne najeli, a ljudi vas jahali i tovarili.“

Digitized by Google

DRINJACI I NJIHOV POP. 1)

Jedne godine zavade se Drinjaci s popom i izagnaše ga izmegj sebe, pa počeše tražiti popa, koji im neće uzimati godišnjeg bira, nego da mu davaju koliko ko hoće i koliko može; ali se nikakav pop pod ovo uslovje ne šće primiti. U jesen se sastanu, i knez reče: „Znate li, braćo, da do Božića nema mnogo, pa kako ćemo božićevat bez leturgjije? Ja bih da izaberemo izmegju nas jednoga, koji nam neće uzimati bira, i da ga opremimo u Sarajevo novome vladici, da nam ga zapopi; čuo sam da on svakoga popi, ko mu 100 dukata plati i nikad ne pita, je li gdje učio i zna li išta, a i da bi znao i da je najučeniji, ne bi ga ništa razumio, jer je vladika Grk, pa ne zna ni riječi naški.“ Svi na to pristadoše, a knez upita: „Ko od naših zna najbolje kozarski govoriti?“ 2) A jedno momče poviče: „Ja znam, kneže!“ — „A kad znaš, kaži mi, kad pogješ k vladici, kako ćeš mu kozarski govoriti, da ga uvjeriš da si naučen?“ — „Bogme lijepo! evo ovako ću mu reći: „vr vla vr di vr ko vr za vr po vr pi vr me vr da vr ti vr pla vr tim.“ Kad ga čuše seljani, zavikaše knezu: „Bogme, kneže, kad ovako dobro zna, ne treba nam vladiku mnogo ni moliti ni 100 dukata davati, no dosta mu je 50 dukata.“ Skupiše mu 50 dukata i opre-

---

1) U Hercegovini mnogo se šaljivih i porugateljnih anekdota pripovijeda o Drinjacima (općina krajem vode Drine).

2) Kroz Hercegovinu kao i kroz Crnugoru i po selima Boke Kotorske čobani imaju svoj neki jezik, kojega oni zovu „kozarski“ i, kao što sam gorje kazao, ispred svakoga sloga meću „vr“ a mnogi „kr“ ili „pr“ i tako brzo izmegju sebe zbore, da ih je mučno razumjeti.“

Digitized by Google

miše ga k vladici u Sarajevo, a ovi mladić prijavi se gjakonu vladićinu, koji je malo znao naški govoriti, i kaže mu, da je došao da ga vladika zapopi i da će mu dati 50 dukata za to što ne zna ni čitati ni pisati, no samo kozarski. Gjakon kaže vladici, a ovi ga ne šće zapopiti, čudeći se gjakonu što govori, t. j. da zapopi onoga, koji ne zna ni čitati ni pisati. Mladić vrati se opet kući, a vladika ga vidje s prozora, te mu na um pade na one 50 dukata, pa se pokaja, i zovnu gjakona govoreći mu: „Potrči bolje i povrati ono momče, jer sam se promislio da pop u Drinjacima može biti i popovati ako i ne zna čitati ni pisati.“

KUKU ONOME KO JE ŠEHOVIĆU DUŽAN.

Pripovijeda se u Hercegovini, da je bio nekakav Turčin zengjil na ime Mušaga Šehović, koji je oglašeni kamatnik bio, i kome bi god uzajmio parâ ali žita, Turcima je činio vadu (rok) da plati na bajram, a raji na Božić, pa ko ne bi na ovi rok platio, došao bi mu su dva tri svoja momka u kuću i ne bi mu se s ognjišta maknuo dokle mu dug ne podmiri. Nekakav raja gladne godine uduži se u Mušage jedan tovar kukuruza, pa znajući, da nema od kuda platiti dug o dojdućemu Božiću, čuje jedan dan kraj ovaca gdje kuka kukavica, a on u sebi reče: „Da znaš, kukavico, što mene čeka, ne bi kukala, nego bi se veselila.“ A kukavica opet: „Kuku!“ A on njoj otpjeva kako će ga ona čuti:

„Blago tebe, crna kukavice,
Kad nijesi Šehoviću dužna,
Te ćeš moći božićevat s mirom.“

Digitized by Google

ŽENIDBA SV. MUHAMEDA. [1]

Bio je jedan čovjek vrlo zengjil, koji je činio mnoge zadužbine, i tako pobožan, da se zakleo, da u njegovome životu neće nikad ničijega tugjega što uzeti. Jedan dan, sjedeći kraj jedne rijeke, upazi gdje voda nosi krasnu rumenu jabuku, i on pohiti rukom, te je ugrabi i, željan jabuke, ugrizne je zubima, i u toliko na um pade mu da se zakleo, da neće tugjega nikad ništa; pokaje se i reče: „Idem uz rijeku; čisto ću naći oni korijen, s kojega je jabuka panula, a poslije znaću i čija je. „Kako je rekao, tako je i uradio. Dva dana i dvije noći hodio je sve krajem vode, dok jedva treći dan nagje oni korijen, s kojega je panula nagjena ugrizena jabuka, pa propita u ono selo, čija je ono voćka, a oni mu po imenice kažu, da je oni korijen jabučin toga i toga čovjeka i pridodadu: „U našemu ga selu nema poštenijega ni zengjilijega". Ovi čovjek pogje k onome, čija je jabuka, i sve mu pravo kaže, vrati mu onu zagrizenu jabuku moleći ga, da mu alali što je nehotice tugju ugrizao, pa mu pruži česu od novaca govoreći mu: „Alali mi, a uzmi od ovih novaca koliko god hoćeš." — „Niti ću ti alaliti, odgovori mu, niti ću ti za nju para uzeti." — „Ako je malo ovdje para, kaži mi koliko ću još dati." — „Ma da mi dadeš sve pare, koje su na ovome dunjaluku (svijetu), ne bih ti alalio osim samo alalio bih ti da mi pogodiš ciglu jednu stvar, koju bih ja želio." — „A kaži mi, šta je to te ti želiš,

---

1) Ovu sam pripovjetku čuo u Trebinju od kajmekana Ali-Bega rodom Biogradjanina, porodice Kučuk-Alije dakle mora biti turska i književna stara.

Digitized by Google

da ti odma pogodim.“ — „Ja imam jednu šćer za udaju, ali znadi da nema očiju, ni rukâ ni nogâ, pa ni usta; ako je vjenčaš, alaliću ti jabuku a drukčije nikako.“ Ovi se skloni i od prve pristade. Otidoše u kadije, i ugovoriše vjenčanje. U veče kad dogje vrijeme, pokaza mu tast sobu, u kojoj je njegova vjenčana žena, pa ga blagoslovi i zatvori sa njegovom šćeri u sobu. A ovi mladić, kad vidje joj zdrave ruke i noge, a prekrila obraz zlaćenom mahramom, povrati se iz sobe, pa poče da zove svoga tasta, veleći mu: „Ti si me prevario: nije djevojka kao što smo ugovorili, nego u svemu savršena; ja onu neću, nego kao što smo rekli.“ — „Ona je baš ista, za koju sam ti kazivao. Ako sam ti rekao da nema očiju, znadi da do danas nije nikoga živa vidjela osim svojih roditelja; što rekoh da nema ruka, znadi da, od kako se rodila, još nije ništa s njezinijem rukama zaradila; što ti rekoh da nema noga, znadi da, od kako se rodila, nije iz odaje nigda izišla; a usta da nema to će reći da nije još nikoga u obraz poljubila, pa ni u ruku, osim samo svoju mater. Alal ti moja jabuka, i alal ti moja kćer! ti nijesi čovjek kao i svi ostali, nego si božiji prorok i božiji svetac; tebi će se klanjati na milijune ljudi, pa i sami carevi pod krunama.“ Ovi je mladić bio svetac Muhamed.

PISMO NASRADIN-HODŽE.

Došao k Nasradin-hodži jedan Turčin moleći ga da mu napiše jednu knjigu, a da će mu platiti koliko se za jedno pismo plaća. Hodža ga najprije upita: „Kome ćeš pisati i gdje?“ — „Sinu u Carigrad.“ — „A od

Digitized by Google

koje ćeš cijene da ti napravim knjigu, jer ja znam na tri načina: jeftino, poskuplje i najskuplje?“ — „Bogme znaš, hodža, da sam ja fukara, ne mogu mnogo platiti nego najjeftinije što može biti.“ — „He dobro, Muminaga, odgovori mu hodža: najjeftinije ti je da ti ja napišem, a da ti sobom poneseš pismo sinu u Stambol, i da mu sve naustice kažeš što si mu pisao; drugo pismo poskuplje ti je ono što, kad napišem, pa pošto se osuši, ne mogu ni ja isti da proučim; a najskuplje ti je ono, efendum benum, kad ja napišem, pa ga sobom u Stambol ponesem i proučim, jer niko drugi osim mene ne bi ga znao proučiti, makar se sva stambolska ulema (sveštenstvo) okupila, pa i sami Šeh Islam.“

BOG NE ČUJE CIGANINA.

Nekakav ciganin našao na putu orah. Obeseli se i s njime radostan potrči kući, pa ga dade ženi govoreći: „Na drži ga! vigji kako je punan; ovako nam da Bog da kuća od svašta bila kao što je oni orah.“ Pošto ga žena slomi da ga izjede, i kad vidje da u njemu nema nigdje ništa do gnjilotine, udri se šakom u prsi govoreći mužu: „Što reče kukavici meni! A ako Bog bude čuo kad si ga zamolio?“ Ciganin brže bolje prihvati riječ: „Da li ne znaš, bona, da Bog cigane ne čuje?“ — „Kako ne čuje, zla ti sreća? On sve i čuje i vidi, pa i ko što misli sve zna.“ — „Nije istina! Nas cigane nikad Bog ne čuje; od kad smo nastali, sve mu se zaludu molimo, vazda smo omrčeni, rutavi i gladni i vazda prosimo, a dan i noć tugje kuke i motike i sječiva kujemo.“

Digitized by Google

ZLO GORE OD GOREGA.

Bila su dva brata, jedan lud, a drugi pametan. Pametan otide po svijetu, pa, ne vraćajući se za toliko godina, ode oni ludi da ga po svijetu traži, i po pitanju nagje ga. Pošto se upitaju za zdravlje, pita mudri ludoga: „Kako je otac i majka?“ — A ludi: „Krepala je kučka.“ — „Ja te ne pitam za kučku, no za majku.“ — „A ja ti kažem, da je krepala kučka.“ — „Ubio te Bog i s kučkom zajedno! ja te pitam, kako nam je otac i majka?“ — „Ma ja hoćah da ti sve redom kazujem.“ — „Kazuj!“ — „Krepala je kučka, prejela se mrtve kobile.“ — „A što je bilo kobili?“ — „Noseći mrtva oca.“ — „A što zar je otac umro?“ — „Jest na mjesec dana prije nego je majka umrla.“ — „A zar je i majka umrla?“ — „Jest, prije nego što nam je kuća izgorjela. „Pa zar je i kuća izgorjela?“ — „Kako ne! ima tri godine da na njoj nema šljemena, a od lani u njoj cigani kuju.“

BOLJE ZNA KRMAK NO HODŽA.

Došao Turčin kod raje na konak, pa pijući kafu i pušeći lulu na pendžer, vidje gdje krmak uljeze u avliju i nosi rukovet slame u zubima. Upita raju: „Šta ono radi onaj krmak, bolan?“ — „Bogme, efendija, sluti da će sutra osvanuti snijeg do koljena.“ — „Šuti, budalo! od kuda krmak zna kad će snijeg, a ja ne mogu znati?“ — „Pritrpi se do sutra, pa ćeš vidjeti.“ — „Valâ, vlaše, ne vjerujem ni tebi, a kamo li tvome krmku; nego daj da se okladimo da neće, ja u moga konja, a

Digitized by Google

ti u onu kravu plavulju te grize u avliji slamu.“ Domaćin pristane i opklade se ruku za ruku. U sami mrak evo dojaha kod onog istog raje i hodža na konju, te uljeze u kuću kao da mu je od baba ostanula. Pošto mu ispekoše kafu, upita hodžu Turčin: „Ma što bi ti rekao, hodža, turske ti vjere, hoće li do sutra panuti snijeg, kao što sluti ovi vlah?“ — „Kakav snijeg, efendum benum! pa vidiš da na nebu nema oblačka ni koliko bi dlanom začepio: no laže vlah majku mu..... a zato, da nas uplaši da bježimo doma.“ Onu noć ispred zore digne se Turčin i vidi gdje snijeg mete kao ikad. Zovne domaćina: „Vlaše! diži se, valâ dobio si oklad, alal ti bio moj konj.“ Pa probudi hodžu i ljutito ga upita: „Zašto mi ti sinoć reče da neće snijeg, Mumine jedan?“ — „A ko može znati, moj efendija, što će se dogoditi?“ — „Kako ne možeš znati ti, koji sve indžile i ćitape učiš i znaš što u njima piše, a vlaško krme zna bolje od tebe?“ Skoči na noge, pa reče raji: „Ako smo se u konja opkladili, nijesmo za sedlo ništa zborili, je li?“ — „Nijesmo, aga, za sedlo, nego za konja bez pusata.“ Sad vikne na hodžu: „Konja mi tvoga daj, a ti na legja nosi moje sedlo sve do kuće; nećeš li, turske mi vjere, sve ću ti kosti s ovim nadžakom zgruvati.“ Hodža se uplaši, uprti ono sedlo, a Turčin na konja goneći hodžu pred sobom, a sve čudeći se vlaškom krmku, kako krme zna bolje no turski hodža.

ZLI ČOVJEK GORI JE OD GJAVOLA.

Zainadio se hajduk s jednim gjavolom, i počme jedan drugome o glavi raditi. Hajduk nekako gjavola pre-

Digitized by Google

vari, ponudivši ga da uljeze u jednu vreću, pa, pošto uljeze u vreću, hajduk brže bolje zaveže je, premetne je preko ramena i odnese je ciganinu, govoreći mu: „Navali golemo ćumura u viganj, da bude više vatre no ikad, jer je ovo moje gvožgje odveć jako i debelo.“ Ciganin ovo uradi, i hajduk baci gjavola onako u vreći svezana. Al' šta da vidiš! Neće ni vreća da izgori, a kamo li što je u vreći. Pošto hajduk vidje, da mu oganj ne može ništa nauditi, upita ciganina: „Imaš li jedan pogolem ražanj gvozdeni?“ — „Imam.“ — „Daj mi ga ovamo.“ — Ugrijaše oni ražanj kao vatru, te š njime gjavola ubode u desno oko, a gjavo — naletos ga bilo i daleko mu kuća — uplaši se, da ga s onim ražnjem još kojom ne ubode, trže se i jedva živ iz vreće pobježe ćorav u jedno oko. Kad dogje vrijeme i umrije hajduk, hoćaše da uljeze na vrata od raja, ali mu sv. Petar reče: „Ti ovamo ne možeš, nego ajde na ona druga vrata, gdje ti je mjesto.“ Otide i uljeze gdje upazi na hiljade u ognju gorećih duša svakojakog naroda i strašnu vražju kuću. Svi mu se gjavoli obradovaše, a kad ga vidje oni ćoravi u jedno oko, uplaši se i odleće negdje u dubinske dubine vičući: „Na polje š njime, braćo, ako Boga znate! Ako ostade megju nama cigli mjesec dana, svi ćete kao i ja u jedno oko ćoravi biti; gori je od sviju nas, koji smo u paklu.“ Kad to gjavoli čuše, izagnaše ga iz pakla i naložiše mu pred vratima pakljenu vatru i ugrijani kasan, u kojemu će se do strašnoga suda mučiti.

Digitized by Google

CIGANIN I RAJA.

Došao ciganin u raje na konak. Sutra dan u jutru pri polasku ukrade raji jednu sjekiru, dignuvši je s držala, pa je omota u saruk oko glave, a držalo turi za pas. Spazi se domaćica, kaže mužu, a ovi tragom za ciganinom. Kad ga stigne, uhvati ga za vrat i zaviče: „Sjekiru mi daj, ciganski lupežu i faraonska vjero!“ — — „Kakvu sjekiru? Jesi li pri sebi?“ — „Eto ti je za pasom.“ — „Nije no držalo; ali si ćorav?“ — „Držalo je od moje sjekire, a gdje je držalo, tu mi je i sjekira.“ — „Aša, nije istina! ajde da ti se zakunem.“ — „A gdje ćeš mi se zakleti, kad vi cigani bogomolje nemate? Turci vas u džamiju neće, a mi rišćani ne damo vam da dogjete ni pred crkvu, a kamo li u crkvu; turskom se vjerom kunete, a vaše nemate, nego vam je zakon nakovanj, a čekić i ćumur vjera. Nego ajde da mi se zakuneš baš u našu crkvu.“ Ciganin pristane i otidoše u crkvu. Ciganin, koji nikad još nije u crkvi bio, okrene se na okolo i, kad vidje svud naokolo svakojake svece po zidu i po ikonama, zavika: „Ala koliko li se svetaca okolo moje sjekire sakupilo! Duše mi, zaludu ću se kod ovolicine zaklinjati, a eno svi su u mene očima uprli kao da će me proždrijeti.“ Uplaši se, pa zazva raju izvan crkve, te mu šapće: „Drž', evo ti sjekire, ma, rišćanske ti vjere, ne kazuj svecima, jer megju njih može biti da se nalazi koji zla srca, pak će me prosoćiti kadiji a ja nemam u kući masla ni da djeci osmočim kašu, a kamo li da kadiju podmitim.“

Digitized by Google

NAPIJALICA TURČINA I RAJE.

Došao nekakav stari Turčin u nepoznatog raje na konak, pa, pošto su večerali, izvadi Turčin iz bisaka jednu pljosku rakije, i upita raju: „Znaš li ti, vlaše, napijati uz rakiju kao mi Turci? Valâ ako znaš, daću i tebi da se napiješ.“ — Znam, aga, ali vazda mi fukara raja puštavamo da Turci prvo piju i napiju, a mi odma nazdravimo onako kako on nama nazdravi, samo ako je meni slobodno kod tebe, kao što je tebi kod mene.“ — „He kad je tako, ano zdrav si mi, vlaše! Da bog da svi vlasi da budu koliko orasi, a orasi kao lješnici, a lješnici kao brabonjci, a brabonjci u buništu megj krmad.“ Pošto se Turčin napije, pruži pljosku rakijom raji, veleći mu: „De sad ti meni, vlaše, napij, da čujem, kako vi vlasi napijate.“ Raja prihvati rakiju, pa napije: „Zdrav, moj zlatni aga! Da Bog dâ da budu svi Turci kao vuci!“ — „Haj haj živ bio! goni naprijed“ — „A vuci kao kerčad, a kerčad kao i ostala paščad, a svi bez zubovâ, da nas ne koljete.“ Naljuti se Turčin, pa stavi ruku na sablju govoreći: „Šta to reče, krmče i krmski sine?“ — Raja se dohvati za malu pušku, a iskorači na Turčina veleći mu: „K sebi ruke, Turčine! da li nijesmo jedan drugome zadali vjeru, da pri rakiji bracki jedan drugome napijemo?“ Turčin pobježe nezdrelo iz kuće, ružeći raju turski: „Andanasiti! Megjer ima raje, koja se ne boji Turčina!“

KO ZLO ČINI I DOČEKAĆE GA.

Imao je prestari otac sina jedinka, i više ga je puta molio i nagonio da se oženi, eda bi od sina unuče

Digitized by Google

prije smrti vidio; a sin mu nikad ne šće, govoreći ocu, da se neće ženiti, prije nego mu otac umre. Jedan dan otac ga zakune ili da se ženi, ili da mu kaže, zašto neće. Sin mu reče: „Ostarao si, zgurio si se kao jež, okrmeljavio si u očima, i od kašlja obalio si, da je i mene i svemu komšiluku gadno te pogledat, a kamo li nećeš da se moja žena bude od tebe gaditi Ama, kad hoćeš, da se ženim, ali neću da te svatovi ni moja djevojka u kući zateku, nego da te ponesem na ono brdo više sela i da tu ostaneš dokle svadba progje.“ Otac pristane, i sin ga u oči svadbe ponese na ono brdo, i ostavi mu u torbu jedan hljeb i u tikvi vode. Povrati se, pošalje svatove po djevojku, vjenča se i za osam dana činio je u kući veselje. Osmi dan sjeti se za oca, te k njemu, gdje ga nagje na pola mrtva od gladi i od zime. Uzme ga na legja i ponese kući, ne kazujući ženi, da mu je ono otac, nego da je našao na putu prosjaka, pa da ga je donio kući radi duše. Kad dogje zeman, otac mu umrije, a dogje zeman da i on ostara, pa neprestano nagonjaše sina, da se ženi, a ovi mu reče isto onako, kao što mu je otac gjedu govorio. Otac mu se tek sad spazi, da je Bogu zgriješio, pa reče sinu: „A ti me uzmi na legja i ponesi na ono isto brdo, gdje sam i ja moga oca nosio, da se otkupim od grijeha.“ Sin ga uze u krkače, a otac mu, kad izigjoše na brdo, reče: „Ne ostavljaj me, sinko, na ovo brdo, nego na ono drugo, a tebe će, duše mi, tvoj sin, kad bude na ženidbi, čak onamo na ono treće odnijeti.“

Digitized by Google

VIDIM, ALI MI VAZDA BJEŽI OKO NA KUPUS.

Boljelo je nekakva čovjeka oko, pa otide u jedan grad k ljekaru, ne bi li mu oko izliječio. Ljekar, pošto mu oko razgleda, kaže mu, da nikako nije moguće izliječiti, jer je sa svim zenica iscijegjena;" ali, veli mu ljekar, mogu ti drugo oko zdravo na mjesto toga bolesnoga metnuti, samo mi donesi jedno jare živo." Onaj čovjek vrati se kući i evo ga gdje nosi jare okolo vrata. Ljekar uze alat, pa mu izvadi ono bolesno oko, a izvadi jaretu jedno zdravo, pa ga čovjeku stavi na mjesto bonoga i privi mu nekakva melema, pa zaveza govoreći mu: „Ne odrješuj prije osam dana, a deveti odriješi, pa, ako ne budeš vidjeti kao s tijem drugim zdravim, dogji da ti vratim ili da ti platim jare, koje ja uzimljem za ljekariju." Otide ovaj čovjek veselo kući, i deveti dan odriješi s oka krpu; kad tamo vidi taman kao i s onim drugim. Desi se da se susrete s ljekarom u nekakvo mjesto; uspoznadoše se, pa ga upita ljekar: „Vidiš li dobro s tim jarećim okom?" — „Vidim, gospodine, dobro, ali kad god progjem pokraj moje ali čije tugje bašče, vazda mi trči na kupus, a ovo mu drugo oko ne dâ, nego mu vazda veli: „Ako si jareće, opet si u ljuckoj glavi i braća smo, pa znadi, da se kupus sirov ne jede."

HOĆE TURČIN DA SILOM RAJI KUMUJE.

Došao silan Turčin u raje na konak, pa se onu istu noć desi da domaćica rodi dijete. Čuje u jutro Tur-

Digitized by Google

čin, nametne se silom domaćinu da mu bude kršteni kum, pa izvadi iz bisaka pun mješčić rakije i nazdravi raji: „Zdrav, novi i sretnji kume! Drugi ti neće izvan mene kumovati bez teškoga krvoprolića.“ — „Ja sam kail, moj aga, i boljega od tebe ne tražim, ali bojim se ja da neće naš pop šćeti krstiti zato što Turci ne mogu da podnesu muku i zor pri krštenju, kao mi raja jedan drugome kad kumujemo po našemu zakonu.“ „Boš lakrdija! ja ne slušam vaše derviše, a kabulim podnijeti sve ono što vaš zakon pripisuje; no brzaj za popa, dok nije sad bila druga.“ Uplaši se siromah raja, te brže za popa i svemu kaže, što je i kako je: „No za Boga, pope, pomagaj, kurtariši me od zulumčara, da mi ne pane krv u kuću.“ — „Muči, budalo! odgovori mu pop osmijavajući se, krstiću ja njega jutros, da mu neće više nikad na um panuti, da u rišćanina kumuje.“ Krenuše i dogjoše kod crkve, doniješe dijete i evo kuma Turčina, no ne šće uljest u crkvu, nego zavika popu: „Krsti, pope, pred crkvom, dok sadnije bila druga!“ — „Ma, efendum, žao mi te; baška se u crkvu krsti, a baška pred crkvom, pak nećeš bojim se moći podnijeti sve onako kako naš zakon piše.“ — „Krsti ti po vašemu indžilu, pa što je bilo svim vlasima, koji su kumovali, neka bude i meni.“ Povrati se pop u crkvu, pa nagje jednu najveću knjigu, okovanu u teneću i gvožgje, jedva je megj rukama iznese, i reče Turčinu: „Pregni glavu i alali mi da po mome zakonu i ovoj svetoj knjizi svršivam krštenje.“ On pregnu glavu do sprama pasa, i reče: „Bujurum, pope, posluj!“ Pop odigne onu knjigu do više glave, te objeručke, koliko je ikad bolje mogao, Turčina megju lopatice, a on na zemlju nosom ni živ ni mrtav. Pošto se malo osvijesti, upita popa onako ležeći i ječeći: „Što uradi, pope? spopala te groznica!“

Digitized by Google

— „To je prvom, aga, u dobri čas, a drugom piše: u bolji, a trećom: u najbolji čas, u ime svete trojice, da nam pomože, ako Bog da!“ Uplaši se Turčin, pa upita: „Ama, pope, bud li tako u vašemu zakonu piše, vigji da nema u crkvi kakav manji indžil, e duše mi i turske vjere, ako me još dva put u bolji i u najbolji udariš, sasućeš mi rptenicu u želudac“. — „Bez ove se knjige, efendija, ne može krstiti, no na noge da ne dangubimo!“ — „Jok, jok, jok! džaba ti kumstvo i taj vaš nesretni indžil, a, na moju dušu, mogao bi š njime krmka utući, a kamo li čovjeka.“

POPOVSKA KIHAVICA.

Bio je u nekakvome selu srdit i nemilostiva srca pop, pa kad god bi kihnuo i kad bi mu rekli: „Zdrav pope!“ i kad mu ne bi rekli, on bi vazda odgovorio: „I s vama zajedno da Bog dâ!“ Upita ga jedan dan popadija: „Ma zašto, bolan, govoriš: „I s vama zajedno,“ kad čisto znaš, da ti svi od srca ne žele, nego mnogi može biti u sebi reku: „Crkao da Bog dâ!“ — „Ma baš zato — odgovori joj pop — ja govorim onijem, koji mi reku od srca „Zdrav“, da i oni budu zdravi, a onijem što u sebe reku mi: „Crkao“, da i oni crknu; pa vidiš li kolicinju sam do sad ukopao, a oni mene ni još ne mogoše ukleti.“

Digitized by Google

NEVJESTA POMIRILA SVEKRA I SVEKRVU.

Nekakav se seljak zaljubi u varošku djevojku, te je privjenča protivo volje očine i materine. Vide je oni da je naučena gospodovati, a ne na seljačku raditi, te se oni dogovore: „Ajdemo — veli svekrva domaćinu — sjutra u jutro da se poinadimo, ko će od nas dvojice poći u drva.“ Sjutra dan u svanuće digne se svekar i svekrva, pa se najprije počnu pitati: „Ko će jutros u drva?“ — „Bogme ti,“ veli muž ženi. — „Bogme nećeš nego ti, ja sam juče bila, odgovori mu ona. Te tako riječ po riječ dogjoše do gustih riječi, da ih nevjesta i sin dobro čuju, koji još ležahu u krevetu. Digne se nevjesta, pa ih zamoli: „Nemojte se inaditi, molim vas; ja ću vas lasno umiriti.“ — „Kako?“ obojica je na jedan mah upitaše. — „Eto majka kaže, da je juče bila u drva, a ti ajde danas, pak će majka opet sjutra, i tako sve redom, pa se nećete nikad inaditi.“ Upitaju je obojica jednogrlice: „A kad će tebe dopanuti red, snašo?“ — „Bogme ja nijesam došla da drva nosim, no da vam unučad ragjam.“

ZAŠTO HRISTJANI POSTE BIJELU NEDJELJU.

Pripovijeda se u Hercegovini, kako je nekakva baba na poklade mesne večerala, pa opet ispred ponoći digla se i kradimice po drugi put pojela nešto mesa, da je djeca ne vide. U jutro na bijeli ponegjeonik upaze joj djeca (unučad) malo mesa za dva krnja zuba, i poviču: „Majko! majko! evo je baba ručala mesa!“ A

Digitized by Google

ona se počne pravdati i zaklinjati, da nije ručala, nego sinoć ispred ponoći večerala po drugi put. Domaćin one kuće potrči popu u selo da ga pita, je li to kakav grijeh ili nije, a on mu odgovori, da jest ne samo njegovoj kući, nego i svemu selu, pa do godine naredi da se ustanovi nedjelja dana posle mesnih poklada, u kojoj se samo može jesti sira, skorupa, jajâ i t. d., a mesa nipošto; te tako ova suvišnja nedjelja dobije ime „bijela nedjelja," i kako je onda ostalo, tako i dan današnji traje.

DVA BOŠNJAKA LJENIVCA.

(Satirična).

Bila su dva Bošnjaka Turčina u komšiluku, i oba su bila nešto ljeniviji od drugih Turakâ tako, da su se u cijeloj nahiji bili proglasili po nečuvenoj njihovoj ljenosti, i zato su se oni dičili i u ljenosti ponosili kao pravi ljenivci, po čemu se odlikuju u nadutom gospostvu od drugijeh Turaka. Jedan dan nešto se ovi dvojica poinade, te jedan drugoga prekori, da pravome Turčinu gospodičiću ne pristoji da on sam ni lule duvana napuni, a kamo li što drugo. Oklade se jedan dan, ko je od njih dva ljeniviji i ugovore da jednu godinu dana zajedno u jednoj sobi žive. Zatvore se i za toliko doba ništa drugo ne činiše nego što su jeli, pili i na meke dušeke sigjeli i spavali, a bili su ugovorili, ko od njih dvojice sam napuni lulu duvana, a ne njegov momak, da će izgubiti oklad. Jedan dan zapali se kuća, u kojoj su živjeli, te jedan od njih zaviče: „Bježʼmo bolan! vidiš

Digitized by Google

da izgorjesmo.“ — „Valaj ne bježim, odgovori drugi, nijesu mi stari ni lagali, a kamo li bježali od straha; a ako mi je sugjeno da danas ovdjen izgorim, ne zaboravi platit mi sinu onoliko, u koliko smo se okladili.“ Prvi pobježe, a posljednji izgorje u kući. „Tako mi je — on govoraše — od Boga sugjeno.“

OČINA MOLBA PRIANJA K BOGU.

Bio je nekakav čovjek vrlo zengjil, ali nije imao ni jedno dijete od svoga srca, pa je zato činio mnoge zadužbine i molio se Bogu dan i noć, da mu podari dajbudi jedno dijete od svoga srca. Dogje mu u snu jedan stari derviš, i reče mu: „Ajde uzjaši konja, pa klanjaj na ćabu, i ajde pravo putem od Meke do Medina, i naći ćeš jedno drvo dvorogasto i na njemu gnijezdo od adžileleka (Noj = Pelicanus), pa odjaši konja i priveži za ono drvo, uzmi avdes, klanjaj pod onim drvetom, i pomoli se Bogu, i rodiće ti anuma sina. On tako učini, i prije godine žena mu rodi sina. Učini veliko veselje i za zdravlje sinovlje ogradi u rodnom mu mjestu jednu džamiju. Kad sin uzraste i oženi se, videći se u onome bogastvu, ne vigjaše ure da mu otac umre, pa naumi da i on pogje pod ono drvo gdje mu se otac molio Bogu, eda mu otac čas prije umre. Upita oca da mu kaže, gdje je ono drvo, da i on pogje moliti Boga, da mu daruje sina, i otac mu kaže, ali nije mogao ni pomisliti, da će sin moliti Boga za očinu smrt. Sjutri dan pojaše konja i otide. Nagje ono drvo, ali ne šće uzet najprije avdes niti klanjat, nego, kad dogje pod ono

Digitized by Google

drvo, podiže oči i ruke uz drvo, pa se zamoli: „O čudotvorno drvo, koje si božijom rukom usagjeno i koje poklanjaš pravim Turcima sve ono za što te oni mole, daruj mi da, dok se doma vratim, nagjem moga oca mrtva.“ Tek što je ovo izrekao, sleće iz onoga gnijezda nekakva strahovita tica, te mu obadva oka izbi, a iz vilicâ jezik izvuče, pa negdje odleće. Mladić onako ćorav nagje konja i uzjaha, te ode doma na tragove kukajući i lelečući. 1)

ŠTA JE OTAC ŠTA LI SIN.

Hodio nekakav vezir u lov, pa ga zateče noć, te bi prinugjen konačiti u jednoj seoskoj kući, ali se ne kaže, ko je ni šta je. Po večeri sjedeći krajem vatre vidi domaćina gdje uze u krilo jednoga sinčića, i upita domaćina: „Što ti je to dijete?“ A on mu odgovori: „Ovo je moja zabava u besposlici i u nevolji razgovor.“ Vezir sjutra dan otide, i opet dogje do pešest godina, pa upita domaćina: „Ko ti je ovo momče?“ — „Ovo mi je ortak“ — odgovori mu. Vezir opet otide, i do pešest godina idući iz lova svrati kod istoga seljaka, pa, kad mu vidje sina, opet ga po treći put upita: „Koji ti je ovo?“ A on njemu: „Ovo je moj dušman.“ Začudi se vezir na ove domaćinove odgovore, pa mu reče: „Kad sam najprvi put došao u tvoju kuću, ja sam znao, da ti je ono bio sinčić, a posle tako isto, ali mi kaži, za-

1) Ovu i drugu do nje čuo sam od Trebinjskog starca Adži-Bega Resulbegovića, a on je obje čuo — kaže mi — od nekakva staroga adžije, kad je 1847 hodio na ćabu.

Digitized by Google

što mi u tri maha kaza sve drukčije?“ Oni mu domaćin odgovori: „Dok je moj sin bio do desetak godina, bio je moj razgovor i igra, a kad mu bi okolo petnaest, poče da mi pomaga kutnje i zemaljske poslove svršivati: zato ga ja nazvah da je moj ortak; a što ti sinoć rekoh, da je moj dušmanin, znadi da sam ga, ima dvije godine, oženio, pa mu žena ljeniva i traži od muža da joj nabavi i što se može i što se ne može, a on nema parâ da joj nabavi, te sad moli Boga, da čas prije umrem, kako će posle moje smrti prodavati moje tečenje, da ženi ugodi.“

NOVCE VALJA DO SMRTI ČUVATI.

Nekakav bogati trgovac doživio svojih 60 godina, i naumi da više odustane od svake radnje. Podijeli sve svoje imanje sinovima, a sebi ostavi 10 hiljada fiorina, govoreći: „Mogu još najviše deset godina živjeti, pa ću svake godine po jednu hiljadu trošiti, i ovo malo dana što mi pretječe kao sretnji čovjek uživati.“ No ne reče: „Ako Bog dâ!“ Godina po godina navrši se deseta, a on bez nigdje ništa na ovom svijetu do prazne kuće i suva toboca. Obrati se sinovima, ali i oni spanuli na tanke grane, bez ikakva zanata ali posla, i u svakoga punana kuća djece gole i bose. Šta će sad da ovi nesretnji čovjek radi? Uzme štap u ruke, a torbicu o ramenu, te od kuće do kuće ide prositi. Kad je umro, našlo mu se u jednom tobočiću od kože okolo grla jedan listić karte, u kojemu je on svojom rukom bio zapisao: „Kuku onome ko nema pameti, i kuku onome ocu kad na sinovlje ruke bez ništa svoga pane.“

Digitized by Google

BABA I NJE PRIČEŠĆE.

Uz časni post pošla nekakva baba u manastir, da se pričesti, kao i mnogi narod one inorije. Po leturgiji i pričešću sjedne pred crkvu i stavi preda se torbicu, izvadivši iz nje pogaču, suvih smokava i jednu tikvicu vina, i sve ovo pojede i popije sama, pa otole ode da kroz narod traži zeta i šćer, pa sjede kraj njih i ocijedi nekoliko čašâ vina. Stiže je piće i poče joj se glava vrtjeti, a ona: „Kuku nečijoj duši danas i do vijek!“ Upita je šći: „Ma kome to govoriš, majko kukala?“ — „Ja znam kome govorim, a ti šuti, kad ne znaš, što ja znam.“ Poče joj se i drijemati, a ona opet: „Kuku tvojoj duši, kalugjere!“ — „Ma zašto, majko, bila jadna?“ — „Kako zašto, moja kukavice? Dade mi nekakvoga vina iz one zlatne čaše, sad ja ne znam ali je do njegove grešne ruke, ali do nekakve moje muke.“

LUKAVA ŽENA.

Razbolio se nekakav čojek, pa, videći da će umrijeti, dozove ženu, te je počne pred smrt svjetovati kako će živjeti, i preporuči joj djecu. Ona, da bi pokazala mužu, da joj ga žao, počne lukave suze prolijevati kao iz ibrika govoreći: „Ne govori mi o smrti! no ako tebe misli Bog i do deset godina uzeti, Bože, neka meni dušu uzme doiduće noći.“ Po večeri leže kraj muža nudeći ga bi li što pio ali io; ali on već zaspao, a u to evo smrt na postelju gdje veli: „Ko me ono zvaše?“ Žena, bojeći se da ne probudi muža, kaže smrti

Digitized by Google

prstom muža, pa brže bolje pokrije glavu jorganom. A smrt veli: „Ma učini mi se, da me ti ono danas zvaše, a ne on.“ — „Istina je — ona joj polako veli — ali meni ne dadu djeca, jer je on tako naredio.“

HOĆE TURČIN DA SE PORIŠĆANI.

Hodio raja k crkvi, da se pričesti, pa ga srete njegov aga i upita: „Kuda ćeš jutros?“ — „Bogme, moj zlatni aga, k crkvi, da se sa strahom pričestim.“ — „Ma, bolan, kakvo je to vaše pričastenije?“ — „Vjere mi, aga, ni ja sam ne znam, no što svakome rišćaninu dava pop po malo hljeba i vina, pa odma jedan poviši komadić hljeba, te se zove napornjak.“ — „Valâ, vlaše, kad je tako, eto i mene s tobom, jer jutros u hitnji krenuh iz doma bez ikakva brašnenika, pa sam ogladnio, da ne mogu ni na se ni naprijed.“ Raja mu ne smije ništa reći, nego se upute zajedno, i evo ti ih u manastir, i sve kaže raja igumnu što je i kako je. Iguman jedva dočeka da se Turčinu osveti; sazove u ćeliju sve kalugjere i agu, pa mu reče: „E moj lijepi aga, kad hoćeš da se pričestiš, hoćeš li ukabuliti sve ono što se radi svijem rišćanima po našemu zakonu?“ — „Haj haj! a da kako?“ — „Kabuliš li popiti bardak vina sve do kapi, pa za vinom izjesti napornjak?“ — „Haj haj! za to sam, bolan kalugjere, i došao.“ — „A kabuliš li, moj zlatni aga, da se u crkvi pričestiš kao i ostali rišćani, ali ćeš ovdje u ćeliji?“ — „Jok jok! u bogomolju vlašku ja nijesam nikad ulazio, niti ću, pa ga makar i ne ručao, nego daj što imaš bolje ovdje bez velika kalaba-

Digitized by Google

luka.“ — „Kabuliš li, aga, tako?“ — „Haj haj! ne treba Turčina tri put pitati, no što ti on jednom reče, hoću ali neću, jedna ti je za stotinu.“ Sad iguman naredi da mu se nalije u jedan bardak koliko jedna oka sirćeta (octa), te mu pruže i reku, da treba sve do kapi popiti. A on: „Ma bolan, kalugjere, ja sam čuo, da vlaški din naregjuje prvo ručati, pa vina piti.“ — „Jok, aga! baška musafir, baška crkva, nego treba prvo piti, pa napornjak ogristi.“ Uze oni bardak i ocijedi u kap, ako mu se i neće, pa strese glavom i ramenima i zaže oči od muke, te reće: „Haj haj! zor pričastenija vlaškoga! Napornjak mi za vlašku bogomolju! izgrize mi sva crijeva.“ Iguman zaviče na kalugjere: „Ha djeco! svaki kao ja po jedan napornjak našemu rišćaninu agi.“ Udri ga svaki po jednom što je bolje mogao, te jedva živ uteče. Poslije nekoliko dana upita ga raja: „Kako ti bi, aga, naše pričastenije?“ — „Zlo, nikud gore! prosto i piće, ali ne prosto napornjak, Bog vi ga jaki ubio!“

LJUDI DIJELE ŽENE.

Sastadoše se na jednom nepreglednom polju svi narodi ovoga svijeta, da jednom za vazda ugovore i potvrde, po koliko će koji čovjek žena držati. Pošto se porazgovoriše, rekoše najprije Turci: „Mi ćemo svaki po četiri zakonite, a robinjâ koliko kome ćeif zaište a stanje dopusti.“ Rekoše rišćani: „Mi ćemo po ciglu jednu, pa, ako nam umre, da se možemo i drugom i trećom ženiti, a bogme i četvrtom, ako nam vladika dopusti i ako nas zubovi ne izdadu.“ Latini najpametnije — kao

Digitized by Google

no ti mudri Latini — rekoše: „I mi ćemo po jednu, ama, ako nam žene budu umirati, mi im nijesmo krivi, pa ne bilježimo koliko će se puta koji ženiti, no koliko koji može.“ Evo ti najpotlje popa rišćanskoga, te sve narode ukori govoreći: „Ma šta će vam više od jedne, crna vam pamet? Da li ne znate, da sretnjemu čojeku umiru žene, a nesretnjemu kobile lipšu? Ja vala niti ću više od jedne, niti ću se više ženiti, ako mi popadija umre.“ Pošto se ovako dogovoriše, otidoše k caru od svega svijeta, da pred njim učine tvrdo pismo i da ovi ugovor bude tvrd i neporemećen do strašnoga suda. Kad car učini ovo pismo i potvrdi ga njegovom rukom i muhurom, evo ti gdje trče na vrat i na nos čitavi buljuk kalugjera i fratara, pa, pošto čuše šta je bilo, potrčaše k caru vičući: „Aman, čestiti care, božiji namjesniče a naše sunce ogrijano! pravdu nam i sud! Ako smo se i odocnili, nijesmo zapostili.“ Car im odgovori: „Sami ste sobom izgubili; bijaste prije doći. Koga nije na dijelu, njemu nema ni dijela.“ — „A da što ćemo mi jadni sad mimo svega svijeta ni krivi ni dužni?“ pripitaju ga oni. Car se malo promisli, pa im odgovori: „Ano, pošto vas ne dopade na dio ni jedna, vi gdje uhvatite, ja mičem sve na moju dušu!“

SIN JE OD SVAKOGA NAJMILIJI.

Vraćao se Turčin s careve vojske kući, pak u putu srete jednoga komšiju i upita ga: „Je li mi ko od čume (kuge) umirao lani i ko, kazuj, po Bogu brate!“ — Oni mu najprije kaza: „Umro ti je otac.“ A on: „Ode mi

Digitized by Google

šljeme s kuće.“ — Pa opet: „Umro ti je i brat.“ — „Odlomi mi se krilo.“ — „Pa ti je i sin najstariji umro.“ — „Obje prve rane kraj srca, a ova najpotonja po sred srca, koja mi pokosi srce.“ — „Ama čuh jučer, da ti se i žena okužila.“ — „Ko te za ženu pita? Ništa nije lasnije naći kao ženu i stare papuče. Blago onome ko ih mijenja, jer sretnome žene umiru, a nesretnjemu kobile lipšu.“

BULA OD SEDAM MUŽEVA.

Nekakav Turčin imao je sina za ženidbu, pa mu počme tražiti djevojku s mirazom, a ne mogao naći, već čuje za nekakvu bogatu udovicu, te je isprosi i vjenča za sina. U večer kad mladijence uvedu u ćerdek (u ložnicu), upazi mladoženja kraj nevjeste obješenih pet sarukâ. Začudi se, pa je upita: „Od kuda ovi silni saruci ovdje?“ A ona mu pravo kaže: „Ovi su saruci mojih pet rametli (pokojnih) muževa, od kojih sam, svaki put kako je koji umirao, ostavljala, da se ne bih pobrkala u broju, koliko sam se puta udavala.“ Uplaši se mladoženja, pa su obje ruke pritište saruk na glavi i pobježe iz odaje vičući ocu: „Evo je tebi, babo; ti budi šesti, jer je ovo žena, koja čisti muževe kao jastreb tice.“

CIGANIN PRODAVAO KONJA.

Ostarao konj ciganinu, pak naumi da ga nekome proda i po navadi prevari. Dogje nekakav seljak i

Digitized by Google

nekako se pogode, a ciganka počne konja kuditi i razbijati pazar. Začudi se seljak gdje ona svoju robu protiv običaja i svoje koristi kudi, i upita je: „Ma zašto kudiš, bona, svojega konja?“ — „Kako neću — odgovori mu — kad je juče u polju uhvatio zeca i svega ga pojeo, a ni ja ni moja djeca od zeca se ne omrsismo.“ — „Pa zar može stignuti zeca?“ — „Kako da ne? bogme ga ništa četveronožno stići ne može, a jedva prestigne što leti.“

HODŽA DIJELIO ORAHE.

Zavadila se dva brata okolo jedne torbice orahâ ne znajući kako podijeliti, te dogju i do rukâ. Dočuje u komšiluku hodža, te poteci k njima i kad vidje šta je, upita ih: „Hoćete li da vam ja orahe podijelim?“ Oba mu jedanak odgovoriše da pristaju. Hodža ih upita: „Hoćete li da ih podijelim na bracku, ali na božiju?“ — „Pravo, hodža! ti znaš božiju pravdu iz vašijeh indžilâ“, odgovoriše mu. Hodža skide s glave fes, pa ga napuni, te preda se izruči govoreći: „Ovo meni“, pa drugom: „A ovo tebi“, a trećom: „A ovo tebi;“ i sve tako dok na tri prava dijela podijeli. Kad braća vidješe, začudiše se, te ga upitaše: „Ma bolan hodža! ako smo i komšije, nijesmo braća: što pristade ti u dio?“ — „He, moje komšije! u našemu ćitabu piše da što god se doma nosi, Bog prosti, a ko ne zna doma doći s punom torbicom, nema mu mira sa ženom i djecom.“

Digitized by Google

NIJE LUD LAKOMI ŽIVKO.

U nekakvu varoš doseli se jedan ljenivi i lakomi čovjek, kojemu je bilo ime Živko, i kad god se desio kome imeni dan, on bi, kao i svi ostali mještani, hodio na čestitanje, kako bi se mukte najio i napio, makar i nezvan. Dosjete se ljudi njegovoj lakomosti, te jedan dan po leturgjiji pred crkvom svi ga nagovore da, ako želi megju njima živjeti, mora promijeniti ime Živko, a zvati se Jovan, jer — vele mu — da svetoga Živka ni na nebu ni u kakvoj knjizi nema. Ne bi mu kud kamo, niti razmicanja; pristade i nazva se Jovan; no ne znajući da mnogo preko godine ima svetijeh Jovanâ, ni zašto ga oni mještani na novo krstiše, vidje da mu narod i nezvan na svakoji dan sv. Jovana dolazi na čestitanje. Ostade bez nigdje ništa, te jedan dan pogleda ikonu sv. Jovana krstitelja, pa reče: „Ako si ti s tvoje lude pameti sve što si stekao prodao i taj ovčiji kožuh od potrebe na sebe obukao, neće Živko niti je lud."

NE ŽALI AGA ČIPČIJU NO SEBE.

Okopavao čipčija u svoga age kukuruz, pak, da bi se malo odmorio, sjede i zapali jednu lulu duvana. Njegovom nesrećom evo ti mu age i, kad ga vidje da ne radi, svrne s čibuka lulu, te po njemu što je bolje mogao i kuda je htio, doklen je čibuk slomio, a čipčiju napola mrtva ostavio. Drugi aga, koji je sve ovo gledao, reče mu u veče, kad su na sijelu bili: „Aferim, ga-

Digitized by Google

zijo! onako treba vlaščad tući, da znadu što su age Turci; a dina mi i lijepe vjere, da sam ja na tvoje mjesto bio, ščah ga do smrti utući kao pseto.“ — „He moj komšija Jusuf-aga, odgovori mu prvi, nešto se u onaj tren spazih ne toliko duše, koliko moje štete, jer sam ih do sad šest na smrt utukao, pa ostani mi čitluk na vlaščeta ludoj djeci, te mi nema ni deseta oka žita sa zemalja, no prazni ambarovi, a prazni ćupi bez masla i skorupa, pa kome sam zlo učinio, no opet sebi?“

TRI BRATA U HANU BEZ PARE.

Hodili tri brata po svijetu, pa vrćući se kući, naumiše mukte od hana u han braniti se i konačiti varajući handžiju, evo kako. Oni bi naredili: „Deder, handžija, donesi nam što najbolje imaš i znaš uraditi, da večeramo, i daj nam najboljega vina kojega imaš za gotove pare.“ Handžija bi donio što je najbolje imao; a kad bi se dobro najeli i napili, zovnuli bi handžiju: „Deder, handžija! kazuj koliko je arča? “Pošto im handžija kaže, sva tri brata vade pare da plaćaju, a jedanak počnu jedan drugome vikati: „Nećeš ti plaćati, jedini mi Bog i duša, no ja“. Tako dok se u prepiranju ne zavade, jedan od njih vazda bi rekao: „Znate li koja je? evo ovdje handžije; mi ustanimo sva tri na noge i izmiješajmo se, a zavežimo handžiji oči, pa koga handžija od nas trojice uhvati žmurke, neka oni i plati.“ — „Tako tako!“ A i handžiju bi red na ovo uslovje pristanuti, pa, da ih se prije kurtariše, pušta se da mu zavežu oči s ručnikom od trpeze. On poče po odaji tra-

Digitized by Google

žiti, a oni svi trojica jedan po jedan na poljè. No videći da ni jednoga ne može nabrbati, skine ručnik s očiju, pa kad vidje što je, reče: „Evo očiju, ali nije pameti.“

CIGANSKI OGRNJAČ.

Prosio ciganin po selima zimi, pa, da bi prije sklonio svijet da mu milostinju davaju, nije htio uzeti drugoga ogrnjača osim nekakve stare mreže, u kojoj se sav zamotao. Ko god ga je susrio ali u kući dočekao, svaki se čudio šta mu može mreža zimi pomoći, a mnogi bi ga i pitali, a on bi svakome odgovorio: „Kazaću vam pošto iz kuće izidem i to ako mi torbu napunite.“ Pri polasku mnogi bi ga pitali, da im kaže, a mnogi i ne bi, a on bi prvim zapjevao :

„Mrežo moja prestara,
Mnoge l' ribe navara!
Ne čudim se ribama,
No budalam ljudima!“

CIGANIN I NJEGOVO MAGARE.

Pognao ciganin staroga magarca gladne godine na pazar, pa na njega uzjaše i okrene kroz čaršiju i pazar, vičući što mu grlo dava :

Evo magarca mlada i jaka ;
Nosi tovar konjski, a po tri dni posti ;

Digitized by Google

Za svaki je râd, za tri dni trpi glad;
Ako ne umije reć, a on zna leć.
Ko ima parâ? Ko je mušterija?

Doklen je ovako vikao, čuje ga nekakav zengjil Turčin, koji je sidio na ćefenku jednoga dućana, pa promisli u sebi: „Ako je polovina istina, valâ, turske mi vjere, valja za dobru sejsanu.“ Potrči za ciganinom, i pogode se. Prihvati magare, i pri rastanku upita ciganina: „Hej ti cigo bre! kaži mi, kako se zoveš?“ A on njemu ne okrećući mu se: „Sjutra prije no sunce grane na šte srca izvedi ga u avliju, pa ga upitaj s čardaka: „Kazuj, novokupe, kako ti se zvao gospodar?“ pa, ako ti ne odgovori kao isan, da ti pare povratim.“ Pošto ovo izreče, omakne, a Turčin sjutri dan uradi kako mu je ciganin kazao. No videći, da mu magare ne odgovara, naljuti se pak zapovigje momcima: „Svežite kenjca na prazne jasle i ništa mu ne dajte dokle god ne kaže što sam ga pitao.“ Treći dan kažu mu momci, da je kenjac crknuo, a on s čardaka: „Valâ, turske mi vjere, ciganinu alal pare, a kad kenjac, kao kenjac, ne šće poslušati svoga saibiju, ano je (tamo on) glavom platio.“

AGA I NJEGOVO MAGARE.

Lipsalo nekakvome raji magare, a bio vrlo inokosan u kući, pa otide k svome agi i ponese mu par kokoši i puturu masla. Kaže mu, da mu je magare, lipsalo i zamoli ga da mu uzajmi svoje magare kako bi pognao star žita u mlin da samelje. „Valâ, rajo! — odgovori mu aga — bih ti ga od prve uzajmio, ali mi ni-

Digitized by Google

je doma, nego ga je jutros momče pognalo u drva.“ U to zareve magare u pojati, a siromah raja: „Moj zlatni aga, eno magarca u pojati gdje reve.“ Naljuti se aga gdje ga raja čipčija na očigled uhvati u laži, pa skoči i ščepa čibuk vičući: „Zar, vlaška krmačo, više vjeruješ magarcu nego meni, je li?“ — „Jok jok, poviče uplašen raja — aša, ne dao Bog! nego mi se učini.“ A u to pred vratima od kuće zapjeva oni kokot što je raja agi na dar nosio, a aga ga upita: „Čiji ono kokot zapjeva tu pred vratima?“ — „Moj, pa se našao sjenovit i preko legja krstat, te za mnom ide gdje god ja idem, i na njemu je nekakvo božije prikazanije: kad god čuje da ko što slaže, eto ti ga gdje zapjeva.“ — „Siktir ti i sjenoviti krstati kokot, majku ti!“ poviče razjareni Turčin.

LIJEPI GJAVO.

Pripovijedao pobratim pobratimu: „Ne znaš, brate, što sam noćas u snu vidio i stotinu u stotini se puta od straha prekrstio kad sam se probudio?“ — „Šta bolan? kazuj.“ — „Prekaza mi se u snu naletnik — daleko mu od nas kuća — bjelji od ikakve vile, ljepši od svake djevojke, i u bijelim haljinam, ništa na njemu šarenoga ne bješe do rumenila i bjelila u obrazu. Upitah ga: „„Koji si ti?““ a on mene: „Ja sam gjavo i iz daleke zemlje pobjegao od dušmana, a megju svoju braću došao.“ A ja njemu: „Ma bolan ne bio! ja sam gjavole po ikonama i zidovima našarane gledao, nijesu tako lijepi kao ti, nego crni, goli, s rogovima, s čapcima i opasani sindžirima, a vatra im iz žvala skače kroz ze-

Digitized by Google

lene zubove.““ „He moj prijatelju, odgovori mi; naši dušmani u Arabistanu (u Aziji) nas ovako lijepe i bijele bojadišu, a dušmani gdje bijeli milet živi bojadišu crne i grdne, pak smo se tu skoro sastajali i dogovorili da svi crni po danas žive megj crnim narodom, a bijeli megj bijelim ljudima; ali nam je ima nekoliko doba nestanulo posla od kad ljudi izmisliše neke i neke rabote, kojima se i mi gjavoli svi butum čudimo.“ 1)

NEKO ŽELI POPA A NEKO POPADIJU.

Pošli na krsno ime muž, žena i njihov sin, pa sustignu u putu mlada popa, popadiju i njihovu šćer, te se upute svi u ono selo, gdje su slavili krsno ime. Kad dogju na jednu raskrsnicu, reče pop: „Ostajte na zdravlje, mi odosmo u kneza, a znam da ćete vi u kuma na piće.“ Kad se razdvojiše, reče muž: „Ej kršne popadije, ne bilo joj urok!“ A žena: „Ha ha zar popa, ubili ga nejadi!“ A sin njima: „Ma ludi li ste, zla vi sreća! a ja sam voliji njihovoj šćeri no i popu i popadiji, i crkve mi, da bih se prometnuo u gjavolka najprije bih u nju uletio i iz nje me ne bi svi popovi i kalugjeri mogli izagnati.“

---

1) Ova pripovjetka zaslužuje veću pažnju i savremenu komentaciju od ikakve druge, koja se u ovoj knjizi nalazi, i tek bi onda svak postignuo pravi značaj njezin, i kolikom je finoćom satirično izmišljena.

Digitized by Google

PLAČ ZA KOBILOM, A SMIJEH ZA ŽENOM.

Hodio nekakav čojek na pazar, pak stigne nekakva seljaka u putu, koji lelekaše i plakaše. Začudi se, pa ga upita: „Što plačeš, bolan?“ — „Ne pitaj me, brate! Što ću ti kazivati, kad mi ništa ne možeš pomoći?“ — Progje mimo nj, dok evo ti za njim onoga istoga čovjeka i š njime još nekakva, i ovi prvi u sav grohot se smijaše i govoraše: „Blago meni!“ Putnik se sad većma začudi, šta je jutros ovome čovjeku, te malo prije plakaše, a sad se veseli i smije, te ga opet upita: „Ma kaži mi, kume, oba ti svijeta! zašto prije onako jadikovaše i plakaše, a sad se raduješ?“ — „Valaj ću ti, prijatelju, sad pravo kazati. Jučer mi je lipsala na prečac mlada suždrebna kobila, pak plakah i kukah, jer nemam novaca da drugu kupim, a danas ovi moj komšija stiže me i kaza mi, da mi je prošle noći umrla — da oprostiš — moja žena, te zato pjevam.“ — „Pa zar ti više žališ kobilu no ženu, budalo jedna?“ — „To se zna, jer ženu mogu dobaviti mlagju i bolju, a kobilu ne mogu onaku za manje od 300 grošâ.“

MUŽ, LJEKAR I BOLESNA ŽENA.

Imao nekakav čovjek odveć zlu i lajavu ženu, koja se na jedan put razbolje i pade u postelju. Onako bolesna vikne na muža: „Brže mi po ećima i popa, da grdan nijesi!“ Potrča muž, dozva prvo ljekara, pa poslije popa. Evo ećima i pita ženu: „Šta te boli? gdje te naj-

Digitized by Google

više muči?“ — „Sav život s petâ do glave, a s glave do petâ, da ne mogu naći živa mira, a samo što me jezik u vilicama još ne boli.“ — „Pritrpi se malo - reče joj ljekar — idem napraviti iladž (lijek), pak ćeš odma popiti i dobro se pokriti; ako se oznojiš, dobro će biti i ne boj se životu, a ako se ne oznojiš, valja ti dati drugi iladž.“ Pri polasku isprati ećima muž pred vrata, pa mu polako šapti: „Po bogu brate! zaklinjem te nebom i zemljom, pa u nakrst zemlje i svijeta! preokreni joj bolest iz života u jezik, ako ikako možeš, a ne štedi me; nemam para, ama imam sitnoga i krupnoga ajvana, pa odvajaj koliko te duša veže.“ Ljekar mu kaže: „To nije moguće nikakvu ećimu na svijetu osim samo mogao bi svemogući Bog.“ Ećim ode, a evo ti popa; ispovigje i pričesti bolesnu ženu, pa svoj put. Kad izagje na ulicu, ču gdje neko za njim pristaje. Okrenu se i vidje gdje mu muž one žene čini znak s rukom da stane. „Šta hoćeš?“ upita muža. „Pope! popa ti nebesnoga! služi mi sjutra leturgjiju iz najkrupnije knjige, a udri što bolje možeš u najdublje molitve, da se mojoj ženi sva bolest preokrene u jezik, i ako tvoje molitve do neba dopru, evo ti najbolje krave koju imam.“ Malo stavše evo ti ećima i dade lijek ženi, zatrpa je haljinama i ode. Muž otide u polje, pak se povrati kući u ručanje doba, da priugotovi sebi i djeci ručak, pa upita djecu: „Znate li, je li se majka oznojila?“ Djeca mu veselo kažu: „Bogme jest, babo! tri puta smo joj košulju mijenjali.“ Pljesne se podlanicom po čelu govoreći: „Eh meni presiraku! u zli li čas ećima zazvah i uzalud li popu kravu obećah!“

Digitized by Google

SVJETOVANJE MATERINO SVOJOJ ŠĆERI.

Došli u nekakvo selo svatovi po djevojku, pa kad su bili azur (spravni) da je vode, poviče stari svat: „Ej djeveri, s djevojkom na srijedu.“ Djevojka izvede na stranu mater, pa joj reče: „Bud li me, majko, blagosovi, zašto me ne svjetova, kome sam dužna milovanjem, kome li njegovanjem, kome mučanjem, a kome odgovaranjem?“ — „Znadi, sinko! od tvoga roda do novoga (i sretnoga da Bog da) roda kumovsko je do grla, djeversko do pasa, muževnje s glave do petâ, spram svakim starijem od tebe mučanje i klanjanje, a spram od tebe mlagjijem milovanje, a svekru udvaranje.“ — „Sve mi kaza, ali me ništa ne svjetova, kako ću se sa svekrvom vladati.“ — „Ako bude dobra i ljuborodna, pri svakome „dobro jutro!“ ljubićeš je za godinu dana u ruke, a tako i pri svakome „dobra noć!“, pa ne bi bilo s gorega da je i u skut poljubiš; a ako bude zla i orjaškog soja, klanjaj se češće djeverima, ama gledaj kad god se djeveru pokloniš, da su ti okrenuta legja put svekrve.“

RAJA I GLADNA GODINA.

Gladne godine upitao raja ženu: „Kako smo sa žitom?“ — „Bogme nikud gore; u ambaru ni u košu zrna jednoga, nego nešto malo u dno vreće.“ Domaćin kad ču, počeša se malo po glavi, promisli, skoči na noge i zaviče: „Vreću mi daj!“ Otide kod svoga age i kaže mu svoju nevolju, govoreći: „Aman, moj zlatni aga!

Digitized by Google

pridrži me do Gjurgjeva dne, da ne poginem pasjom smrću, a, ako Bog dade živovanja, pošteno ću ti platiti i najbolje jagnje u peškeš donijeti.“ Aga potegne dva tri dima na čibuku, pa reče: „Znaš bolan! kad je gladna godina da je svakome gladna, ama, neka znaš da imaš dobroga agu, daću ti stranu kukuruza, a o prvome žitu da mi za jednu stranu doneseš dvije.“ — „Vala, aga, ne pristajem, pa svu djecu i ženu od gladi pokopao!“ Otide s praznom vrećom doma, a žena ga upita: „Što bi? Što ti reče aga?“ — „Bogme praznih rukâ pošao, a s praznom se vrećom vratio, a reče mi što se davno reklo: „Čekaj, magarče, dok ti Gjurgjev dan dogje.“ — „A da sad što ćemo?“ — „Doklen je tebi zdravo uže i sjekira, ti u drva do doma, a ja iz doma na pazar; meni brašna manje, a mome agi ni pare ni jagnje.“

VOLJA BREGJE ŽENE.

Pripovijeda se, kako se u putu sretu jedna mlada nevjesta djetinja i jedan debeo fratar, pak kad se mimoigju, okrene se nevjesta i upazi fratru gojan bijeli i podbrijan vrat, pa mu reče: „Stani malo, dumo, crkve ti, da te poljubim u zatiljak, inače sad ću ovo dijete ispod pasa izgubiti, pa o tvojoj će duši biti.“ Fratar stade i prekloni joj glavu, a ona, pošto ga poljubi, ugrizne zubima što je ikad bolje mogla, dok fratar vrisnu od muke, govoreći: „Što radiš, Bog ti sudio? nijesmo se tako pogodili.“ U to od nekuda bahne joj muž, pa uplašen zapita: „Šta je to? kakva je to megju vama pogodba?“

Digitized by Google

Fratar mu sve kaže pravo, a on ženi: „Molite boga što pri meni nemam ni noža ni puške, a obojica bi ste mi platili.“ — „Bog s tobom! poviče fratar, što sam ti ja kriv? Meni je i tako dosta muke, nego eto ti žene.“ Kad otide fratar, šćaše muž da je bije, a ona se dade na se veleći mu: „K sebi ruke! Ajdemo kod stare bezgrešne tetke Ješne, pak će ti kazati, da svakoj bregjoj ženi dolazi na nešto volja, pa i meni; bolje je nego da sam izgubila dijete.“ Promisli se malo muž, pa joj reče: „Može biti, i ovoga puta da ti je prosto, ama drugi put kad ti na um pane, kolji mene ne samo iza vrata, nego, ako te bude volja, i za grkljan, prosta ti moja smrt ovoga i onoga svijeta.“

TURČIN I RAJA.

Dozove aga čipčiju da mu dogje saditi duvan, pa radio mu jedan dan o svome brašneniku, a u veče kaže mu, da sjutri dan ne može, jer su dva zapovjedna sveca zaosobice. Naljuti se Turčin, pa zapita raju: „Ma, bolan, koliko je u vas nekakvih vlaških svetacâ? Turske mi vjere, više no u sve sedam kraljevina!“ 1) — „Mnogo manje nego u vas, moj dobri aga!“ — „Kako manje, bolan? Mi nemamo no dva bajrama u godini, Svečev i

---

1) Na žalost i dan današnji prosti seoski narod jednako svetkuje preko 70 svečanih dana u godini osim nedjelnih i praznič-kih crkvom ustanovljenih. Ja ne bih znao ovome pravi uzrok kazati, osim samo da nijesu počem stari sveštenici u stara vremena ustanovili kad su čipčije morali agama badava raditi; no danas toga nema.

Digitized by Google

Adžinski.“ — „Pa kad nemate, zašto ne radite kao što mi radimo pro sve godine osim nedjeljom i kad je zapovjedni svetac?“ — „Zato što smo mi Turci božijega sveca, a vi vlasi naši izmećari.“ — „A što kaže za nas vaš svetac, kaži mi aga, turske ti vjere!“ — „Turske mi vjere piše, da je vas Bog stvorio za izmet naš kao i ostali ajvan, da je vaš život u našim rukama, a sve što imate naše je, samo onoliko koliko vam je dosta da živite i da nam robujete.“

SVEKRVA I NEVJESTA.

Vigjala svekrva mladu nevjestu gdje često iz jedne tikvice nešto prisrkuje, pa s tikvom u sanduk pod ključ. Upita je jedno jutro: „Ma, sinko moj, što ono često pijuckaš iz one tikvice?“ — „Ono mi je dala baba Kanda nekakvu vodu da pijem za 40 jutarâ, pa da ću, veli, sve sinove ragjati.“ — „Da nijesi, ćerce, kad u majke rakije pila?“ — „Uh hu hu hu! što reče! Bože ti oprosti majko!“ Dosjetljiva stara svekrva, pa je upreža i ču miris od rakije, te reče nevjesti: „Ma čini mi se da to nije voda babe Kande, nego rakija.“ — „Jest rakija, kojom oplačem kadikad zubove, jer naopako od njih patim.“ „Ma mi se učini da po dugo pridrža grlić od tikvice na ta tvoja medena usta.“ — „Nijesam, majko, tvoje mi milosti, no samo nagnula za oplakati zubove.“ — „Ne daj bože, ćerce, da se za onoliko zemlja trese za koliko si ti pridržala tikvicu na tvoju laživu gubicu!“

Digitized by Google

GLADAN TURČIN NA RUČKU BEZ RUČKA.

Zatekao gladan Turčin dvojicu raje kod jedne vode gdje ručaju nešto malo varena mesa, pa sjede izmegj' njih ne nazvavši im na turski „Merabâ!“ ni naški „Dobro jutro!“ — Obojici raje, to se po sebi razumije, bi žao, jer je i za njih malo bilo, ali im ne moglo biti, nego mu jedan od njih reče: „Bujurum, aga, ako je i malo, dijelićemo.“ Onome drugome bi žao da mu nepoznat Turčin izije ručak, te poče srdito karati svoga druga: — „Jok, jok ! valja umirat i Bogu dževap davat; neću ja pravoga Turčina omrsiti, ne dao mi Bog!“ — „A šta je, bolan?“ — „Ovo je meso, moj aga, vareno sinoć s krmetinom, pa, ako hoćeš, jegji, nek je na tvoju, a ne na moju dušu.“ Kad ču Turčin za krmetinu, a nešto što ljuto bijaše gladan, skoči na noge i, kao izvan sebe, pobježe vičući: „Pî ala vi belarvesum!“ Kad se malo odmače, opet se nešto razmisli da mu je konak daleko, pa se povrati govoreći: „Amo dajte mi malo hljeba.“ — „Evo, drage volje, ma je hljeb s mesom u jednoj torbici bio, pa se okrmetio; ali imamo dobre vode, pa, dok mi ručamo, ti možeš uzeti avdes i klanjati.“ — „Kakav avdes i kakvo klanjanje gladnu Turčinu, krmadi od krmače?“ Pa otole svoj put.

GJAVO I ŽENSKI JEZIK.

Sastanu se dva pobratima poslije toliko vremena, izljube se i za zdravlje upitaju. Jedan veli drugome: „Brate! ja sam ti napola živ.“ — „Od šta, bolan?“ —

Digitized by Google

„Ima neko doba navranio se u moju kuću nečisti paklenjak (gjavo), naletnje ga bilo! i toliko sam puta dovodio kalugjere i popove, te su pojali masla, držali denija, no sve zaludu; no kniige pišu, da je to kršteni gjavo, pa mu ništa ne mogu molitve nauditi.“ — „To se i u moju kuću prikazivalo više puta i uprav se bio pridomazetio — daleko mu kuća! — te i ja dovodio kalugjere i popove da poju molitve, no zaludu. Ali od kako sam se oženio lijepom, ama lajavom, ženom, pobježe negdje gjavo iz kuće i nikad se nije više povratio.“ — „A znaš li kako ga je odagnala, po Bogu brate?“ — „Evo kako: Jednu veče bješe nešto na mene uskošena, pa me okupi vikom i treskom, sva se kuća razlijegaše, a u to uljeze nečastivi i, tek što vidje mi ženu, pobježe nekud bez traga.“ — „A šta mu je učinila, po Bogu brate?“ — „Božića mi, ništa drugo, osim što mu isplazi jezik.“

DVA RAJE U KADIJE NA SUD.

Došli dvije davudžije, oba raje, u kadije na sud, pa jedan od njih prvi uljegao i ostavio dva para kokoši pred vratima od odaje. Preporučujući se kadiji, da njegova bude pravda, zapjeva kokot ispred vrata, a kadija: „Dobar glas, ako Bog da! ponesi, Suljo, doma prije nego oni drugi davudžija dogje.“ Kad Suljo ponese kokoške, prvi još kazivaše svoje razloge, a u to zableja jedno jagnje pred konakom. Upita kadija: „Što je ono, Suljo?“ A prvome reče: „Izidi ti sad pred vrata, pa se povrati.“ Evo drugoga davudžije, i nosi dobro jagnje

Digitized by Google

oko vrata. Kadija ga upita: „Kuda ćeš s tijem janjcem, bolan? Zar ne znaš da je ovo božiji šerijat i Alkoran?“ — „Efendija! za carski hljeb i za božiji šerijat sud' mi!“ — „Podaj Sulju jagnje, pa ti kazuj, ama pravo; ovdjen se pravo sudi.“ Raja mu sve s početka do kraja kaza, i dozva prvoga i, ne gledajući ga u oči, kaže mu: „Evo po šerijatu i Alkoranu nemaš nikakva haka (prava), no plaćaj kravu komšiji, a tele da ti je alal; tako u ćitabu piše.“ — „Ma, efendija, tako ja ne pjevao, kao što kokot pjeva, sve sam ti pravo kazao, a moj ti je komšija lagao.“ — „Ćuti bre! A tako ja ne blekao, kao što jagnje bleji, njegova je, a ne tvoja pravda.“

RAJA VJERUJE I NE VJERUJE (TURČINU).

Vraćao se nekakav seljak iz Dubrovnika put Trebinja zimi, i nosio na legjima nekoliko oka kukuruza doma, pa od truda, zime, a može biti i od gladi, zapjeva iza glasa, da se razabere:

„Lasno li je pjanu zapjevati,
A sirotnoj majci zaplakati,
Mladu momku poljubit djevojku.“

Čuje ga od nekud Turčin jašući na konju, pa zaviče: „Aferim, rajo! živ bio, a vazda se veselio!“ Raja pošto ču i poznade koji je Turčin, odgovori mu: „Valaj ti, Turčine moj aga, ne vjerujem da me od srca blagosivaš.“ A Turčin se nagje uvrijegjen, obode konja, pa na seljaka vičući: „A da pošto mi, vlašče od vlaščeta, ne vjeruješ, sad ćeš vidjeti, što će ti se dogoditi.“ Raja već je znao, što će mu se dogoditi, pa će reći: „Sad

Digitized by Google

ti vjerujem.“ Dok Turčin naleće s konjem, a raja gjipi sa strane od puta, pa iza jednoga kamena nateže malu pušku, govoreći Turčinu: „Prolazi, poturice, dok ti nijesu izgorjele utrobice!“ A Turčin: „Izlazi na put, vjera ti je!“ — „Jok, jok! ne vjerujem ti, no prolazi ti s mirom, vjera ti je.“

AGA I ČIPČIJA PROMJENJIVALI KONJE.

Nekakvome Turčinu ostario konj, a nije imao parâ da drugoga sebi nabavi. Čuje da u jednoga njegova čipčije ima dobro ždrijebe još ne potkovano ni nikad uzjahano, pa uzjaše svoga staroga konja, te otide u čipčije na konak i ponese mu, prvi put u svom vijeku, jednu litru kafe i jednu šećera, i koliko jednu pregrš duvana na peškeš. Po večeri upita čipčiju: „Jeli istina, Mićane, da imaš jedno ždrijebe?“ — „Istina je, efendum benum.“ — „A bi li ga prodao?“ — „Nije za prodaju, efendum benum, jer nemam do njega: majka mu je ljetos lipsala.“ — „A bi li ga trampio, da ti dam moga bijesnog ćilaša, koji valja za 4 tvoja ždrijepca?“ — „Da vidimo sjutra, moj zlatni aga!“ — Kad je svanulo, priveo aga svoga konja, a čipčija ždrijebe, koje je na očima od najljepših izgledalo. „Vidiš li, Mićane, reče aga, moga ćilaša, koliko je viši od ždrijepca?“ — „Vidim, efendum benum!“ — „A znaš li da je moj ćilaš naučen na svaki junački marifetluk, a tvoje ždrijebe ne zna ni što je sedlo? Pa znadi, bolan, da je moj ćilo potkovan u sve četiri noge, a tvoj nije ni u jednu ciglu.“ — „Znam, efendum benum! Pa šta bi htio, moj zlatni aga?“ — „Bog-

Digitized by Google

me da se konjima trampimo i da mi predaš uz ždrijepca što je pravo; ja ti ne tražim parâ, e znam da si fakir fukara, a ma da mi daš masla, kajmaka i sira koliko ždrijebac može pognati do moje kuće.“ — „Ama čini mi se, efendum benum, da ćilašu ima više godina no, da oprostiš, mojoj ženi.“ — „Pa što mari da je i star, kad ima srca i jake kosti, a beli nema mu više no devet godina, a desetu jede.“ Snebi se jadni čipčija i već zna šta će mu se dogoditi, pa pristupi k ćilašu da mu u zubove zaviri; a aga stavi ruku na kuburu, te zavika: „A zar, vlaška krmačo, bolje vjeruješ konjskim zubovima no svome agi, jeli?“ Ostavi mu ćilaša, a prihvati ždrijebe, i kad otide reče: „Alal šećer, kafa i duvan, a meni vrano ždrijebe!“

SVATOVI I NEPOZNATI POP.

Počinuli svatovi idući po djevojku kraj jedne vode u planini, pa izvadili iz torabâ hljeba i mesa, da ručaju. Tek što su počeli ručati, evo ti od nekuda na staroj kljusini nekakva mlada popa, i nazove im: „Pomoz' Bog, ljudi!“ A oni njemu kao kroz zube: „Zdravo bio! ama nijesi pogodio.“ Upita ih pop: „Mogu li i ja k vama, kad me Bog donio i namjerni čas?“ — „A koji si ti?“ upitaju ga. „Ja sam pop Luka iz trebinjskog kadiluka; zar me ne poznajete?“ — „Ne mi, ama da te i poznajemo, nema ti s ljudima miješanja, no ajde megju popove, jer mi popovi nijesmo, nego ljudi, pa što će nam pop kad smo već počeli i bez tvoga blagosova ručati?“ — „Ali zar popovi nijesu ljudi, kao i svi ostali?“ — „Jok ono!

Digitized by Google

Da su ljudi, ne bi se zvali popovi.“ — „Ako sam i pop, opet sam vaše vjere i zakona.“ Pa za bolje uvjerenje prekrsti se. Kad vidje stari svat, reče družini: „Dajte, rišćanske vi vjere, da ga pustimo neka s nama ruča; ako i nije čovjek, ano je od našega zakona.“

GORI KRŠTENI VUCI NO AJDUCI.

Oglasi se da su crnogorski ajduci uljegli u Hercegovinu, te noću i danju četuju i odgone ajvan. Kroz ovo vrijemo dogje u jedno selo hercegovački vladika kod popa na konak su nekoliko ljudi, megju kojima je bio i knez one knežine sa svojim starješinama, da vladici sakupljaju godišnji davak episkopski. Pop onu večer ubije vola, zakolje nekoliko brava. Sve kutnje žene u najvećem poslu: tu se vari, tu se peče, tu se ispija i napija kao o svadbi ili o krsnom imenu; a, što je najglavnije, donose od sviju strana one knežine gotovinu novaca, te se vladici odužuju. Pop je imao jednoga sinčića od 7—8 godina, koji je sve pazio što se radi, i čudu se čudio ne znajući šta je, pa u veče, kad je legao u jednu pojatu pokraj matere, pršapče joj: „Ma, nano moja, jesu li ovo oni ajduci crnogorski, s kojim si me plašila?“ — „Nijesu, moj sinak, ajduci, no kršteni vuci, koji su tri puta gori od ajdukâ.“

MRŠAV TURČIN I DEBELA KRAVA.

Osiromaši nekakav Turčin tako, da ništa drugo nije imao osim gola života i oružja, s kojim je, kad god

Digitized by Google

je mogao, prepadao raju, te na lijepe izmamio ili silom oteo šta je vidio da mu služi. Hodajući od sela do sela, a od konaka do konaka, dogje u jednoga imutnjeg domaćina, gdje nagje svoga poznanika Turčina, koji je o istom poslu živio. Opazi u jutru izmegj ostalih govedâ jednu debelu jalovu kravu, i prišapti svome drugu: „Daj, turske ti vjere, da na koji način izmamimo domaćinu onu kravu šarulju. Vidiš li, bolan! valja 20 ćesarovih talijera, da je brat bratu prodava.“ — „Ma kako ćemo, bolan ne bio, odgovori mu drug, varati čovjeka na so i hljeb?“ — „Lasno je za to, samo ti slušaj što ću ja govoriti, i pomagaj mi po turski nadebljati.“ Sazove domaćina i upita ga: „Daj, rajo, prodaj mi onu jalovicu, crkve ti, da ti danas izbrojim polovicu para, a za drugu polovicu da ti se jamči moj ovi drug, a oba smo, šućur Bogu, trgovci i oglašeni age.“ Da prekinem kako su se pogagjali u kratko, pogode se za 18 talijera, i upita onoga drugoga Turčina: „Holi se, Mujaga, potćefiliti za mene do Mitrova dne?“ — „Haj haj! bih vala i za 100 zlatnih madžarija.“ Otpasa Turčin pas, pa kravu za rogove, a domaćin upita: „A gdje je pola parâ?“ Odgovori Mujaga: „Nije mi se pridesilo gotovine, nego ću ti do nedjelje najdalje spremiti.“ — „Jok, jok, poviče domaćin, ne puštavam ja krave bez polovice para, kao što smo se pogodili.“ A Turčin: „Ja sam jamac za Mujagu, kao što je Mujaga za moju polovicu; zar ja nemam obraza koliko Mujaga, jeli?“ — „Poštenje na stranu, a pare na srijedu, moj lijepi aga!“ Naljuti se Turčin, kine nož i zaviče: „Pusti kravu, more, dok ti nijesu obje ruke pri rogovima ostanule! Što Turčin zbori, to i tvori. Mi ne lažemo, nego pošteno pazarimo; pa vidiš, bolan, kako ja tebi vjerovah, nijesam ti kravi ni jednom u rogove zavirio.“

Digitized by Google

TURČIN NASLJEDNIK RIŠĆANSKOG DUĆANDŽIJE.

Bio je nekakav besposlen Turčin, koji je blizu čaršije s familjom živio, i uzjarani se s jednim rišćanskim dućandžijom bećarom tako, da nije bilo dana, u kojemu on ne bi sidio na ćefenku od dućana pušeći duvan i ćešće puta bi srkao kafu, koju bi mu oni dućandžija, nešto od straha, a nešto od dobre volje, davao. Progjoše nekolike godine u ovakovom svagdanjem jaranluku, da bi svak mislio da je obojice dućan i da su oni dva u ortakluku, i dnesi se da ovi dućandžija umre bez ikakvog testamenta, a nije imao ni oca ni majke ni nikoga svoga da se znalo u onom mjestu, gdje je on trgovao. Odma poslije smrti ovi Turčin javi kadiji, kako je ovi njegov ortak umro i kaže, da je on i po carskome kanunu i po božijemu šerijatu miraščija (nasljednik). — „Otkuda ti miraščija, ako si Turčin? U ćitabu ne piše nego sve da ide u carsku miriju.“ — „Ne znam ja, kadija efendi, što piše, nego što mene elveriše (stoji dobro). On mi je na smrti sve svoje ostavio, a eto sve čaršije, pa ako ne obisnate da sam mu ja evo toliko godina od sabaha do akšama dućan čuvao, evo moje glave.“ Kad kadija razumije, reče mu: „Prikreni vrata od sobe, pa sjedi.“ Kad Turčin sjede, onda mu kadija kaže: „Ma znaš li, Turčine, da carski kanun i svečev ćitab ima 77 nosakâ na ibriku, i na koji god nosak ja okrenem, onamo će i točiti pravda i sud? Ovi je ibrik u mojoj ruci; ja ću ti iz njega napunjat bisake, ama bogme i za sebe u dno njega ostaviti, da i moja djeca pokvase zubove i grkljan. Anaišeš li?“ — „Anaišem, efendija! i kad je tako, daj da bracki podijelimo, e se bojim da

Digitized by Google

ne bude krivo tebi ali meni, zašto je u ibriku uzak nosak, a dno mu je preširoko.“ — „Aferim gazijo! sad vidim da si pravi Turčin.“

RIJEČANJE NEVJESTE I SVEKRVE.

Pošla nevjesta u drva, pa, kad se vraćala kući, čuje ispred obora gdje joj dijete u kolijevci plače, da pukne od plača. Onako umorna i gladna počne koriti svekrvu: „Zašto ovo dijete ne šikneš ili na ruke ne prihvatiš, da od Boga nagješ? Nije tugje kuče, nego tvoje unuče; nijesam ga iz roda donijela u opregači, nego u muževoj kući pomašila.“ Svekrva u onaj mah srkala iz jednog vagana vareniku, pa očisti rukavom od košulje usta, te joj odgovori: „Bogme, nevo, što sam ja rodila, to sam i dojila, a što odojila to i otšikala, pa poženila i poudala, a sad je tebe red. Kad je muževnje milovanje, neka je i dječino šikanje i povijanje, dojenje i gojenje, na svakoj kobili svoj samar; a svaka kobila svoje ždrijebe doji, a nikoga ne kori kao ti mene.“ U ovo riječanje bahne ove nevjeste muž u kuću i čuje majčine posljednje riječi, pa upita: „Česovi su vam to razgovori, majko, jutros na uranku?“ — „Nije ništa zlo, ni dao Bog! nego kobili nestalo mlijeka, pa joj ždrijebe plače.“ Muž se na mater naljuti, ali mu je majka, ama ne mogao da joj ne reče: „Ma, jadna majko, bud li mi nazva ženu kobilom i sina ždrebetom, nijesam dajbudi ja konj ni ti kobila, koja si me rodila.“

Digitized by Google

HODŽA I POP MIJENJAJU BRADE.

Nanese hodžu put, te svrati na konak kod jednoga popa, s kojim se podavno bio uspoznao. Po večeri pijući kafu i pušeći uz čibuke reći će hodža: „Mašala, mašala! lijepe u tebe brade, pope! Valâ, turske mi vjere, da hoćeš da se s bradama promijenimo, bih se s tobom pobratimio, ako mi i ne dopuštava čista turska vjera.“ Pop se namjeri lukav, a hodže se nije bojao u svojoj kući, pa odgovori: „Rišćanske mi vjere, i ja sam kail i rad bih se bio s tobom promijeniti i s takim Turčinom pobratimiti, nego daj da se mijenjamo.“ — „A kako ćemo?“ upita hodža. — „Ništa lakše: ufati ti mene punanom rukom za bradu, a ja ću tebe, pa stisni što bolje možeš; ako i ne ostane sva brada moja u tvoje ruke, a tvoja u moje, pobratim pobratimu može po nekoliko dlaka alaliti.“ Hodža pristane. Sjednu na dolinu jedan sprama drugome, svaki omota bradu okolo šake, te ko bolje može; dok na jedan put hodža izbulji oči, pocrljeni kao tenac, a stade škripati zubima od muke, pa na jedan put zavika: „Pušt', pušt', pobratime pope; u trista se zlijeh časa danas s tobom bratimio!“ Pop malo popušta govoreći: „Sramota nam je, pobratime, obećati pa lagati: koze se i volovi za rogove vežu, a ljudi za jezik.“ — „Ta sramota nek po meni pada; nešto se razmislih, da je najbolje svakome svoje.“

NE DA MLAD MUŽ LIJEČITI SVOJU ŽENU.

Razboli se mlada i lijepa nevjesta prve godine u muževoj kući, i u zaludu joj muž dobavljao gdje god je

Digitized by Google

znao za vješta ećima, gatalicu i bajalicu. Najposlje mu kažu, da su je splele magjije ili inače naudile zle duše, i da je od ove dvije bolesti niko drugi izliječiti ne može, osim manastirska denija i kalugjerske molitve. „Ajde, reče u sebi, da i to obidem.“ Otide u najbliži manastir i nagje igumna stara, koji čas da umre. Cěliva ga u ruku i počne mu se jaditi i kazivati, što mu je na ženi; a iguman mu reče: „Zovni mi kalugjera Dionisiju.“ Otide muž, i po pitanju dovede ga kod igumna, a iguman mu kaže: „Dionisije, tako bio blagosovljen! kad dogje ovoga rišćanina žena u manastir, dočekajte je kao svoju sestru, držite nad njom masla i denija, eda bi je božije molitve iscijelile.“ Upre seljak oči u igumna, a pogleda oca Dionisiju s noga do glave, mlada a zdrava, pa upita igumna: „Ma, oče igumne, mogu li se masla i denija držati spram moje domaćice, ali treba nad njom, kao što mo ti sad reče?“ — „Ne može, sinko, nego ispod petrahilja.“ Seljak pošto ču, poljubi igumna u ruku i kad izagje govoraše: „Ako nemam doma manastirskih denija, ano imam masla na pretek, i s pomoću Božijom volim je ja doma liječiti, nego je u manastir dovoditi.“

VRLJOKAST RAJA U KADIJE NA SUD.

Došao nekakav raja kod kadije, žaleći se na svojega agu, i kadija mu rekne: „Vidiš, u poslu sam, nemam kad ni da te pogledam, nego dogji s agom poslije podne.“ Raja, prekrstivši ruke na prsima, pokloni se kadiji do koljena po običaju, otide i evo ga s agom pred ka-

Digitized by Google

diju na zabilježenu mu uru. Ovi raja bio je u oba oka vrlj, a kadija nije znao, pa kad se je kadiji počeo na agu žaliti i kadija mu sagleda oči, pa sjekne na njega psovkom: „Što me na krivo gledaš, vlaše i vlaški sine, kao da sam ti oca ubio? Ako ti je aga kriv, nijesam ja.“ Uplaši se raja i od straha mu se vilice zavežu, te će reći: „Aman, carevi većile i sveca Muhameda izmećaru! ovakoga me Bog stvorio, te vazda svakoga jednako gledam.“ — „Kad je tako, ne gledaj mene u oči, no agu, pak kad se dava svrši, ja ću te, bolan, izliječiti: daću ti zapis, a ti meni dobru kravu.“ — „Valâ, efendija, ako mene izliječiš, te uzgledam kao i ostali ljudi, evo ti krava s junetom, junac s užetom, ovca pod vunu, koza pod runju i sve što od njih ispane nek je tvoje.“ Kad se dava svrši, ode Turčin, a raja ostade, kojemu kadija zapisa turski: „Vrlj se rodio, vrlj živio, a vrlj ispijehnuo.“ — „Eto zapis, objesi ga o grlu u crvenoj čohi; do nedjelje ćeš gledati kao i ostali ljudi, a u nedjelju da mi doženeš najbolju kravu, a drugo ti alalivam, e si fukara.“ Od ponedjenika do nedjelje svako se jutro nad vodom ogledivao, a oči kao što su i bile. Dogje nedjelja i kadija posla svoga čovjeka, te pod silom dogna najbolju kravu; a raja plačući za kravom u kadije: „Aman, efendija, za carev hljeb i božiji šerijat! ništa mi očima bolje nije.“ — „Siktir, anasenasiti! poviče kadija, nijesam ti ja kriv te u turske svete zapise ne vjeruješ.“

KADIJA NOVI, OD PRVOGA BOLJI.

Seljani bili na sijelu zimi kraj vatre u kneževoj kući, a po večeri evo i kneza iz pazara, i pošto večera,

Digitized by Google

pristane sa seljanima u razgovor. Seljani ga upitaju: „Imamo li, kneže, išta zloga ili dobroga da se u čaršiji dogodilo?“ — „Imamo! pošao nam je stari kadija, a došao novi, običan čovjek, medene riječi, i čini mi se da će za nas fukaru raju mnogo bolji biti od prvoga.“ Obesele se seljani, pa ga zapitaju: „A što govoraše, kneže, vjere ti?“ — „Svjetovaše kako ćemo se vladati, jadan ti naš pop iz knjige, i svakome knezu nešto obaška prišapta na uho, pa i meni.“ — „A što, kneže, vjere ti?“ — „Reče mi: pozdravi mi raju i kaži im, da ću jednako i pravo suditi njima kao i Turcima; ama, kneže, neka se i oni mene češće puta opominju kad ko može, i ko što ima, a na zor neću, ne dao mi Bog, no neko kravu, neko ovcu, neko jagnje, a za nevolju i par kokoši i koje jaje, a znam da svi po malo masla imate, pa kako koji može, ja na zor neću, ne dao mi Bog!“ Kad ovo čuše seljani, obraduju se i rekoše: „Alal mu bilo vjeri, i Bože ga megju nama poživi, koji neće na silu i šta god hoće kao dosadašnji, no kad mi možemo i onoliko koliko imamo.“

MASTILAC CRNIH HALJINA.

Pripovijeda se (u Dubrovniku) kako je bio nekakav lakom mastilac, koji je bojadisao svakojake haljine u različitu boju, a najviše u crno. Umirao je nekakav zengjil muž star, a imao mladu ženu, koju je vjenčao poslije smrti tri prve žene. Ovi mastilac imao je običaj preporučiti se svakoj kući, u kojoj bi na smrt bolovalo čeljade, za kojim bi se sva domaća čeljad u crno obu-

Digitized by Google

kla, pa kad čuje, da je ovoj ženi bolestan muž, pogje jedan dan k njoj i prišapti joj: „Znadi, gospogjo, da ja u crno mastim: ako bi ti gospar, a ne daj Bože! umro, nemoj se u drugoga mastioca služiti, nego kod mene.“ Žena mu otšapće: „Dobro, milo mi te znat; ali da nijesi više ni jednom po danas rekao za smrt moga muža: ne daj Bože! no: Bože daj! jer ako umre, kao što i hoće, ako Bog da! okoristovaćeš se i ti i ja; ako ne umre, ne dao Bog! tebi u ćeši manje, a meni š njime kukanje i jadikovanje.“

GLADNE SE GODINE NE NAPLAĆUJU DUGOVI.

Po Bosni i Hercegovini obično naplaćuju se o jeseni pare vladičine od naroda, pa došao pop i knez u nekakvo selo hercegovačko i okupe sve domaćine pred crkvom i kažu, da svaka kuća ima vladici platiti po 8 groša, a dva vam — pop im kaže — vladika oprašta, zato što se ova godina desila gladna. Mnogi seljani počnu plaćati, a mnogi odoše da iz doma donesu, i megju ovim posljednjim evo gdje ide nekakav odrpan seljak i nosi vreću okrpljenu pro ramena, i upita: „Što ste me zvali?“ — „Bogme, reče knez, da plaćaš vladičine pare od ove godine.“ — „A koliko je ovi novi vladika udrio na svaku kuću?“ — „Po 10 groša, ali, kako je ovo gladna godina, oprašta svakoj kući po dva groša, nego plaćaj.“ — „Ja danas nemam ni pare, no igjah u pazar, da kupim čeljadima malo brašna, pa, kad uzimam, platiću, možeš pričekat, nije božija smrt!“ — „Nema ti kod grčkih vladika veresije, a ja ne znam grčki, da vladiku

Digitized by Google

molim," odgovori mu knez. — „Valâ ako je i vladika, nije božiji svetac: ja volim mojoj gladnoj djeci, no svijem sitanijem vladikama." — „Šuti, zlo te smelo! poviče mu pop, nemoj da te vladika prokune." — „Vala, pope! kleo me, ne kleo me, ne može mi Bog dati gore nego što mi je dao: zulumčar na vrat, vladika pred kuću, a gladna godina u kuću."

AKO SI I KADIJA, MNOGO JE.

Počinuo kraj jedne vode ljeti nekakav seljak, pa u to naljeze kadija na konju, te i on sjaše kraj vode, sjede, umi se, napi se vode i stade klanjati. Seljak se uboja da još neko za kadijom ide od Turaka, pa ustade da ide, a kadija mu učini znak rukom da sjedi. Pošto je klanjao, upita raju: „Oklen si, i koji si?" A on mu pravo kaže, pa pripita: „A znaš li ti, ko sam ja?" — „Jok ja, ama vidim da si Turčin." — „Ja sam, bolan, vaš kadija, pa kako me ne bi znao?" — „Oprosti, efendija, nijesam znao da si kadija, te ti nijesam na noge skočio i k ruci ti i k skutu pristupio." — „Alal ti! nego deder sjedi, pa mi napuni: nestanulo mi je duvana." — „Hoću, evo ti ćese, efendija!" — „Deder, napuni mi ti lulu, jer mi nije još momak prispio." — „Nâ, efendija!" — „E, sad kad si mi napunio, daj ukreši." — „Bih, efendija, no mi se ispela nokilja na prst, pa se bojim neću moć no za dugo ukresati, a ti ne možeš čekati." — „Ma bolan! kad si vuka ubio, i u jamu ga baci; nijesam se ja naučio kresati, niti moj zakon to dopušta, no drugi da me služe." — „Vala, efendija, dopuštao ti zakon, jal

Digitized by Google

ne dopuštao, ako si i kadija, ne ukresah, no kad je sve moje, neka je štogod i tvoje.“ Ostade kadija krešući, a seljak ode smijući se.

MARKO KRALJEVIĆ I GJERGJELEZ ALIJA.

Čuo sam od starijeh ljudi gdje pripovijedaju, kako se jednom sretu u nekakav uzak klanac Marko Kraljević i Gjergjelez Alija 1), i nikako nijesu mogli jedan mimo drugoga suminuti, da se jedan od njih dva ne ukloni s puta. Zavikaće Gjergjelez Alija bijesno a s bijesna konja Marku: „Hà, gazijo! sad da vidimo, hoćeš li mi se sad s puta ukloniti!“ — A Marko: „Hà, balijo! dočekah što sam Boga molio, sad al' ikad kad megju nama nema niko drugi osim junačke sreće i nesreće, sablja ti, sablja mi, da znaš da se Marko nije nikome niti će se s puta ukloniti.“ Kad ovo izusti, namače kalpak na obrve, zaže oči, a poteže sablju. Kad Alija vidje namrgogjena Marka, ustegnu konju dizgene, pa proćera pokraj Marka s lijeve strane. Okrene se Marko pa za Gjergjelezom u poćeru pitajući: „Što bi, Turčine? gdje mi je sablja?“ A Alija okrene na šalu, pa Marku: „Ali se, Marko, šališ, ali zbilju praviš?“ — „Da li ne vidiš, bolan, da kod mene nema šale, niti ja za nju hoću da znam ni s prijateljima u mehani, a kamo li s dušmanima u planini?“ — „Progj' se, Marko, rišćanske ti vjere! no sjedi da se napijemo.“ — „Jok, jok! u mome zakonu piše, s kim se bijem da š njime ni ijem ni pijem.“

---

1) Kroz Bosnu i Hercegovinu Srbiji turskoga zakona svega i svašta o Gjergjelez-Aliji pripovijedaju, kao hristjani o Marku Kraljeviću i današnji Grci o Marku Bozari.

Digitized by Google

SPOMEN MRTVIJEM NA KRSNO IME [1].

U nekakvoj zadružnoj kući u Crnoj gori o krsnome imenu odocnio se pop da po obićaju prijed ručka učini prekadu mrtvijem od one kuće, a zvanicâ bilo mnogo od sviju strana, očekivajući popa, kad će doći, da čas prije posijedaju na ručak. Ugledaju popa uz ulicu, a domaćin rado zaviče: „E, Bože pomozi, evo popa! Gdje si? somun na trpezu i u somun sviječu voštanicu, a evo čitule na trpezi.“ Tek što pop dogje, ne dadoše mu ni sjesti, no na posao. Brže na sebe petrahilj, uze čitulu, te iz nje poće pominjati redom: „Za upokojenje duše Marka, Gjura, Jovana, Stane i t. d.“ Jedan od zvanicâ, koji je bio najgladniji, često bacaše oko na čitulu, da vidi, ima li još koliko imena; ali pop kad prevrnu list, bješe ih oba obraza napunjeno, pa prišapta popu: „Pope, popa ti nebesnoga, preskakaj po pešest zajedno, jer, kako mi je vidjet, danas ćemo sastavit ručak i večeru zajedno.“ Drugi zvanica, koji je čuo, što popu ovaj šapti, prišapti prvome: „Lako je što nećemo na vrijeme ručati, nego, ako ih i polovica čuju i dogju k nama, bojim se neće biti nama ni ručka ni večere.“ Pop u toliko ne prekida, jer domaćin na svako ime odgovara: „Gospode pomiluj“; a prvi od ovih zvanica ote popu čitulu iz ruka, govoreći: „Bre, pope, ako bude istina što mi kum Mališa prišapta, biće i tebi i nama skakanja, pa i bez ručka, iz kuće; no ostavi ove druge pošto ručamo.“

1) Nema kuće u Hercegovini, Crnoj gori, pa ni po Boki Kotorskoj, u kojoj nema čitula, u kojoj stoje napisana imena mrtvih one kuće, i, kako koji umire, nastavljaju se u čituli njihova imena, i svake godine o krsnome imenu čini im se tako nazvana „prekada“ spominjući sva imena redom.

Digitized by Google

TURČIN VJERUJE U SREBRNI KRST.

Pripovijeda se, kako je nekakav knez iz Metohije prodao o jeseni jedno stotinjak brava iz svoga tora jednome trgovcu iz Dubrovnika, pak mu ovi trgovac platio sve u talijere krstaše. Dočuje aga onoga kneza, kako je brave prodao i pare primio, i evo ga knezu na konak samotreći na tri konja. Pošto su večerali, reći će aga: „Ej kneže! čuo sam da si dobro pazario, ajrli da Bog da! Nego, moj kneže, daj da mi očistimo naš konat, i da se podmirimo. Bog zna što nosi dan ali noć: svi smo samrtni, pa ne bih htio tugjega haka na oni svijet ponijeti, a ti znaš, koliko si mi dužan.“ Knez je s ovim parama htio one godine graditi pojatu i pred njom pločno guvno, ali mu ne bi kud kamo, no rekne: „Moj zlatni aga, i samo mi se kaže, da tugje vraćam, ali nikakve druge pare nemam osim one, na koju je naš krst, pa znao sam i znam, da ti, kao pravi Turčin, nećeš na njega ni pogledat, a kamo li primit i u svoja njedra stavit.“ — „A da nu donesi, da vidim te krstaše talijere.“ — Ode knez i donese, a kad ih Turčin opazi, zinu mu na njih srce kao gladnu kurjaku na jagnje, te će reći: „Daj mi ih ti ovamo! Za take krste u našemu ćitabu ništa zlo ne piše.“

DVA LAKOMCA BEZ RUČKA.

„Dobro jutro, kume!“ nazove jedan lakom čovjek svojemu komšiji, takogje lakomcu. — „Bog dobro dao,

Digitized by Google

kume! Uranio?“ 1) —„Dobro, a kako si ti?“ —„A dokle tako?“— „Idem nešto poslom ovdje do u selo; nego kad se vratim, dohrani štogoć da ručamo.“ — „A što bih ja arčio, kad je Bog dao obojici, te možemo jutros ručati mukte. Umro je naš knez, te mu danas čine prekadu i na pretek će biti da se jede. Nego ajde svrši posao, pa se povrati, da zajedno pogjemo: ja ću te čekati.“ Ode kum, i zastaja se više nego što je mislio, pa se kumu povrati i odoše. Kad tamo, svak već ručao, a njima ni čorbe ni mesa, zato što se već bila po treći put trpeza izmijenila seoskih ženâ i djece. Sjednu na guvno kod ostalijeh ljudi; zapale čibuke, a u to evo ti izigjoše pokojnice iz kuće, da po običaju izmegj naroda šetajući gore i dolje nariču u tužbalici pok. kneza. Najstarija i najvještija narikača započe tužiti:

Da mi ti se podignuti,
Svekre bane!
Da pogledaš na okolo,
Snaji lele!
Po izboru Hercegovce,
Moj viteže!
Kalugjere i popove,
Krutni dome!
Pobratime i kumove,
Aoh svekre!
Prvijence i trgovce,
Moj trgovče!
Megju njima tebe nije,
Kam da mi je! i t. d.

---

1) Svud po Hercegovini imaju običaj, kad se dva sretu na put, da jedan drugoga upita: „Uranio?“ mjesto „Kako si?“ Ja mislim da je to za to što Turci neće hristjaninu nazvati „Dobro jutro!“ niti „Kako si?“ jer oni vele, da je oboje protivno njihovom dinu.

Digitized by Google

Kumovi lakomci ljuto ogladnjeli, pa reći će svom drugu: „Ma ti mene, kume, dovede gdje se tuži i kuka, a ne gdje se jede i pije, pa ja ove žalosti ne mogu — pravo ti reći — ni sitan, a kamo li gladan, slušati. Nego ajdemo k tebi, da štogoć založimo, jer je meni oslabio pâs.“ — „Bogme, kume, ti si kriv što se onoliko u selu zastaja, pa zaludu ćemo i kod mene u ovo doba ići; nećemo ni čeljad doma naći, a kamo li spravan ručak! A znaš čisto, da ni ja ništa od sinoć pro mojih zubova proždro nijesam.“

BOSANSKI TRGOVAC I PRIMORSKI POMORAC.

Nekakav bosanski trgovac zaveze se u lagji jednog primorskog pomorca, te krenu put Trijesta. U dugu putu bilo je svakojeg razgovora, pa najposlije upita trgovac pomorca: „Od koje ti je smrti otac umro?“ — „Bogme, beže, nije umro, no se utopio, kao mu i otac i djed, a od te smrti sretan je oni pomorac, koji kurtariše.“ — „A bojiš li se i ti utopne smrti, pošto znaš, da su se ovi tvoji u morskoj pučini utopili?“ — „Bogme ne bih ja ni pogledao na more, a kamo li po njemu plovio.“ — „A da kaži ti meni, moj beže, upita pomorac, kako je tvoj otac, djed i pradjed umro?“ — „Sva trojica na postelji, kao što se i umire. Nijesmo rogjeni da nas ribe jedu, no da nas zemlja raduje, jer zemlja u zemlju, od zemlje smo.“ Nasmije se mrnar, pa rekne trgovcu: „Da li to nije sve jedno? Kad smrt dogje po čojeka po božijoj naredbi i sugjenoj uri, odnijeće ga jâ bio na postelji, jâ na moru; a i mlad može umrijeti i star poživjeti.“

Digitized by Google

CRKVENI KLAK [1]).

U nekakvo hercegovačko selo donijeli bili pred crkvu neugašena klaka, da prekriju i da obijele crkvu, pa naljegao nekakav čovjek iz drugoga sela, i uzme jedan komad onoga klaka, pak ga tisne za svilaj i pas, i svoj put produlji. Kad dogje na jednu rijeku, lagje nije bilo, nego se izuje i počne gazom hoditi, a voda mu do mimo pasa progje, i za tinju ga dlaku ne zanese; no on dade se na plivanje. Kad je bio usred rijeke, počne mu se klak rastapati i trbuh strašno gorjeti, pa u onoj muci ugleda nekoliko ljudi, gdje s onu stranu vode okopavaju kukuruz, te iza svega glasa zapomaga: „Ah, braćo, pomos'te, ako boga znate, izgorjeh.“ Oni ga ljudi čuše, ali promisle, da se šali, no on opet jednako zapomaže i zaklinje, te oni ljudi poteku na obalu, i začugjeni pitaju: „Ma kako izgorje, zlo te smelo? a sad si iz vode!“ — „Ako vi ne znate, znam ja.“ Raspasa se, kad li imaš što vidjeti! Izgorjela mu košulja i sva koža do želuca. — „Što je to, zlo te zadesilo? naša voda još nije nikoga ni opekla, a kamo li tako izgorjela!“ — „Nije, braćo, vaša voda, nego crkovni klak i moja luda i nesretnja lakomost.“

OSTAVLJAJ DOBROME A NE ZLOME SINU.

Bio je nekakav bogati čovjek, pa pri svojoj dubokoj starosti šće razdijeliti sve svoje imanje trima sino-

1) Evo i iz ove pripovijetke vidimo znatan primjer narodne bojazljivosti, da ne valja ništa što je crkovno dirati.

Digitized by Google

vima, i, pošto im razdijeli, reče im: „Ajte, djeco, po svijetu, pa se svaki vrati od danas do godine doma, i koji od vas tri bude najbolje Bogu ugodio, njemu ću ostaviti sve gotove pare, što mi se po smrti budu naći.“ — Sinovi ga poslušaše, odoše i, kako im je naredio, poslije godine vratiše se kući. Upita otac najstarijega sina: „Kazuj, kakvo si ti dobro učinio?“ — „Jedan prijatelj ostavi mi na amanet, kaže ocu, pogolem zamotuljak para ni brojenijeh ni zapečaćenijeh, pa nije niko vidio, a ja sam mu ih opet povratio. Kaži mi, jesam li izvršio zapovijed božiju?“ — „Jesi, odgovori mu otac, ali, da nijesi, kud bi ti obraz i duša?“ Sad upita mlagjega: „Šta si ti uradio?“ — „Vraćajući se kući, vidjeh gdje jedno djetešce pade u vodu, i da ne potrčah i da ga ne izvadih, utopi se! Jeli ovo dobro djelo božije?“ — „Jest, sine moj, ali smo svi ljudi dužni jedan drugome u nevolji priteći.“ Najpotlje upita najmlagjega: „Deder kazuj šta si ti dobra učinio?“ — „Kad sam od kuće krenuo, vidjeh naše kuće zakletoga neprijatelja Borišu Ignjatijeva gdje bijaše prostro na slami struku, pa kraj vatre zaspao, a ona mu se slama nekako zapali, i da ne pritrčah i ne probudih ga, šćaše sav izgorjeti. Nego mi kaži, ili sam zlo ili dobro učinio.“ — „Živio mi, sine, poviče otac, ti si zaslužio obećani dar! Milome i svome dobro učiniti, to rade i ajduci i razbojnici; ali neprijatelju dobra učiniti, to se zove prava milost sprama svoga bližnjega po božijoj zapovijedi.“

UČITELJ I UČENIK.

Poslao bio nekakav seljak sina u primorski grad na školu, pa se ovo dijete našlo od sebe nemarljivo

Digitized by Google

tako, da ni najmanje nije marilo da nauči, a jesti, piti i spavati ne boj se. Više bi ga puta učitelj ukoravao, zašto ne uči, a on bi mu vazda odgovorio: „Koja je preša? ja za sad idem za onim, što mi duša i srce ište, jer vigju da mi je od tuda i korist, a za naukom srce mi ne prilipće, pa nije se fajde ni mučiti. A po duši, od svega onoga, što si me do sad učio, ništa u našem selu ne služi, nego je sve prava besposlica. Niti me nauči kako se ore ni kopa, kako se sije i žanje, kako se u bašči radi, a pojata gradi, kako se u mlin nosi, a sijeno kosi; a sve ti prosto, ama čini mi se, da ti ne znaš, kako se u nas igra i pjeva, pa šta će mi tvoja nauka?“ — Učitelj vidje što je i kako je i da ono dijete nije za nauku rogjeno, te će mu reći: „Ala si pravi dembel i magarac! Što više učiš, manje znaš! Nego ajde kući, te pleti kotac kao ti i otac; samar u školu došao, a samar i magarac pošao.“ Nagje se dijete uvrijegjeno, pa, kad krenu kući, reče učitelju: „Ovo što znam, iz doma sam donio, a što sam magarac, od tebe sam naučio.“

GORE BRAT PIJE KRV NO PAS.

Bila su dva brata nepodijeljena. Stariji je bio oženjen i brat od prve majke, a mlagji neoženjen od potonje još žive matere. Stariji nije mogao mlagjega ni na oči, kao ni maćehu, nego ih je nemilo progonio, bio, gonio i svaka zla činio. Dodije se i dotuži mlagjemu bratu, te jedno jutro otide kod kneza onoga sela i zapomaga, da dogje s popom, da ih podijeli, dok se, veli mu, nijesmo jedan dan ubili, i da na nas ne postane no-

Digitized by Google

va kletva i krvavo prikazanije.“ Knez mu rekne: „Ajde ti kući, pritrpi se najdalje do nedjelje, eto me s popom, da vas podijelimo.“ Seljak otide, no, kad sigje u obor, skoči na njega knežev pas i poče ga na pasju klati. Istrča knez nadvor, i jedva ga od psa kurtarisa, pa će ga upitati: „Ma bolan bio! gdje su ti bile ruke, kamen, štap ili nešto drugo? što se ne obrani, nego se pušta da te pas kolje?“ — „Vala, kneže, mogao sam se nekako obraniti, ali sam htio obići, ili grgje pije krv tvoj četveronoga pas, ili moj dvonogi brat, pa eto sad vidjeh, da ovi tvoj pas lakše kolje no moj brat.“

UMIRAJUĆI PRIJATELJ.

Razbolje se nekakav čovjek na smrt, i mnogi su mu prijatelji i znanci na vigjenje i na oproštenje dolazili. Jedan od najmilijih mu prijatelja dogje, pak ga upita: „Kako si?“ — „Evo, brate, tek što je duh u meni, nego da se alalimo: ja sam moju čašu već ispio i promjenjujem svijet, nego oprosti.“ Počne ga prijatelj razabirati, veleći mu: „Ma ne prepadaj se tako, no u ruke božije, pa biće što veliki bog dâ. Kad bi svi bolesni pomirali, ko bi starost dočekao? a bezbeli svi ćemo umrijeti, neko prije, a neko poslije, kako je kome bog na rogjenu uru osudio.“ — „Ne bojim se ja smrti ni za što drugo, osim što žalim, da se ne može daj budi po deset puta umrijeti, a ne po jednom; a drugo žalim, što će mene žena ukopati, a ne ja nju, koja mi je dosta zla zadala; a treće ne znam, hoće li se tamo ona kučka udavati ali neće, pa što će mi sirotna djeca.“ — Žena

Digitized by Google

mu iza jedne perde sve slušala, pa će mu tiho i kao žalovito reći: „Duše mi, ne znam ni ja, ama, ako bi mi se desio dobar mušterija, promijenila bih ovu, a pošla u drugu kuću, a tvoju djecu ostavila gdje sam ih i rodila.“

LJEKAR I POPADIJA.

Umrije u nekakvom selu pop. Stade kukanje kutnjih ljudi, piska i vriska popadije, plač i cika djece mu, a u toliko dogje i ljekar, koji ga je liječio, pa će upitati: „A šta! zar je umro pop?“ — „Jest, kaže mu popadija, jutros pred zoru, i pri samanoj smrti nešto te zvaše, sad ja ne znam ali za to, da š njime zajedno krećeš, ili da te prekori, zašto si ga juče prevario, da neće ovoga puta umrijeti.“ — „Žao mi je, rekne ljekar, ali je on pokojnik kriv i svi vi što je umro.“ — „Ma zašto on, a zašto li mi?“ — „Da li mu nijesam jučer rekao, a i vi ste svi u kući čuli, da ću jutros rano doći? Pa što ga puštaste, što malo ne pričekaste dok ja dogjem, te ne bi tako bez lijeka prije reda umro.“ Zapomaže popadija: „A po bogu brate! bi li mu sad mogao išta pomoći?“ — „Bih, ali mi kaži, jeli ovo prvi put u njegovom vijeku umirao?“ — „Ciglom jednom od kad smo se vjenčali.“ — „Ada, moja pošo, kad je prvom, ništa bez božije volje ne bih mu mogao pomoći.“

Digitized by Google

UMRLA ŽENA MUŽU.

Umirala nekakvome mužu žena, pa pošao po popa, moleći ga, da ne nosi sobom molitvene knjige. nego one te se nad umirajućoj čeljadi čitaju, „jer — veli mu — rad bih bio da čas prije umre, nego da se sirota mnogo muči.“ Vraćajući se doma, vidje gdje seljani nose nekoga u mrtački odar put crkve, te onamo. Kad pred crkvom dogje, upita onoga te kopa greb: „Ko je umro?“ — „Bogme tvoja žena, i eno je nose.“ — „Pokoj joj bog dao na onom svijetu, a meni dugo zdravlje na ovom.“ Pristupi blizu groba, pa unutra pogleda, a oni te dube grob upita ga: „Što gledaš?“— „Gledam jeli koliko dubok, e ja ne znam što bi moglo poslije biti. Nà ti ove četiri pare, i nà ti ovu šaku duvana, samo da bi još ciglo po aršina u dublje iskopao, a nameći joj zemlje bez kamenja, neka joj je mekše; a nà ti još četiri pare, nametni vrh zemlje, kad je zagrneš, nekoliko kamenja više no ikome drugome.“

POPOVO STARJEŠINSTVO.

U nekakvom selu bio je jedan crkovni vinograd, kojega bi svake godine oni seljani obragjivali i od prihoda nešto u crkvi nabavljali. Kad je došlo vrijeme od okopavanja, evo ti popa, kneza i sviju seljana, navrte jednoga brava na ražanj, dobave mješinu vina, a hljeba svaki iz doma donese. Prvo nego što će počet okopavati, sjedoše da ručaju i posadiše popa u čelo trpeze, metnuše pred njim najbjeljega hljeba, okidoše pleće od

Digitized by Google

peciva i bubrege s lojom, te pred popa; najprvu čašu popu, kao no ti popu. Pošto ručaše, izniješe iz crkve seoske motike, megju kojim je bila jedna toliko velika koliko druge tri, i svaki uze svoju, a onu veliku ostaviše popu, kao tobož za starješinstvo. A pop će zapitati: „A ko će ovu veliku motiku?“ — Niko ni riječi, no oborili oči u zemlju, a premetnuo svaki svoju motiku pro ramena. A pop opet: „Ma što ne progovori koji, skamenila vam se (usta) danas? Nije pravo da sve najbolje i najviše mene dopada; neka dopane štogoć i kneza, da mu ne bude žao na mene.“ Opet svak muči, a pop će reći knezu: — „Daj mi, kneže, tu malu, a nà tebi ovu veliku motiku: nije pravo da sam ja u svaćemu najprvi.“

KNEŽEVA SLANINA.

Nekakav seljanin bio dužan knezu tovar kukuruza i tovar krupnika, i ugovore da mu oba tovara o Mitrovu dne ili najdalje o Arangjelovu dugovanje isplati. Dogje prva vada, evo ti kneza na naplatu; ali seljak ni pare jedne nije imao, ni ništa živo u kući osim jednoga velika i užirena krmka. Zavikaće knez: „Pare, more, na srijedu!“ — „Nemam, oba mi svijeta, ništa u kući do ovoga krmka, kneže; pa, ako Bog da, o Arangjelovu dne, doklen ga još malo užirim, valjaće ovi krmak, kneže, dva dukata više.“ — „Jok jok, ne čekam ja, niti ću za moje pare više dolaziti.“ Ovo izreče, pa krmka preda se. Pošto odoše, ženu mu i djecu stade jauk i plakanje, a on će im reći: „Ne plačite! Ako Bog da, knez ga

Digitized by Google

je živa pognao, a ja ću ga mrtva donijeti doma.“ Kad seljak ču, da je knez krmka ubio, pa poslije nad vatru navjesio, privuče se noću, otkrije polako kuću i svu slaninu skide, pa pro ramena. S njom vraćajući se preko jedne tanke grede, omače mu se noga, te sa svom slaninom dolje, i gdje će panut? taman u pepeljagu gdje knez spavaše. Probudi se knez i u strahu zapita: „Ko je to noćas u mojoj kući?“ A seljak: „Ćuti, ne viči, ja sam gjavo rogati, bogati, pak sam ti donio nešto slanine na dar, da znaš, kakva je i naša slanina.“ Sad se knez još više uplaši, i onako u tmuši poče se krstiti, govoreći: „Neću! neću! neću..... nosi je iz moje kuće.“ — „E, kad nećeš, a ti mi je podigni i otvori mi vrata.“ Knez mu je podigne, a seljak za njim do vrata, pa doma. Kad svanu i vidje, da nema slanine, odma se dosjeti, ali ne obaznade, koji je ovo gjavo kršteni bio.

HERO I ADŽINICA.

Vraćao se Hero s pazara kući, pa ljuto ogladnio, a naučio se vazda iz tugje brašnenice živjeti, pa upazi jednog adžiju gdje gleda težake, kako mu u polju rade, i pred njim stoji jedan sahan punan meda i vruća pogača. Hero mu se pokloni, ali adžija lukav, pa će reći: „Žao mi je, Hero, što te ne mogu ručkom ponuditi, vidiš li da je i meni malo, a kuća daleko; nego svrati mi kući i tamo ručaj.“ Otide Hero sjetno neveseo, trudan i gladan, ama Hero kao Hero u putu smisli šta će raditi. Kad dogje pred kuću, vidje ga adžinica i upita ga: „Ko si? kojega si mileta?“ A on: „Ja sam Kado Derviš, došao s onoga svijeta, donio selam (pozdrav) od

Digitized by Google

mnogih mrtvih, i da im kažem, kad se vratim, kako su im doma.“ Obeseli se káda, brže bolje pogaču, cicvaru i prigana jaja preda nj iznese i poljubi ga u skut i u ruku, pa ga upita: „A vigje li mi na onom svijetu sina Aliju? kuku majci!“ — „Kako da ne! u jednoj smo odaji.“ — „A kako mi je? Lele majci!“ — „Vala Bogu, zdravo je, ali je bogme nekako udrio na muku bez ašluka, a nema nikoga svoga bolećega, da bi mu uzajmio da dajbudi kapi kafe i duvana kao i ostali zengjili Turci, nego ti je selam po meni, i teški mi je amanet predao, da te zamolim da mu krijući bába pošlješ koju paru.“ — „A kad ćeš opet gore?“ upita kaduna. — „Išala, doveče po akšamu.“ Potrča káda i izvadi jedan zamotuljak parâ, što je u sanduku od muža krîla, te plačući Heru dade govoreći: „Nâ, Dervišu, amanet, i uz amanet pozdrav mome Aliji, jadna mu i kukava majka! i reci mu, neka ne željkuje ni kafe ni duvana, no kad mu zatreba neka mi poruči.“ Šćaše ga káda još nešto zapitivati, ali Hero pogleda poljem i vidje, da se adžija uputio na konju kući, a on rep u šake, pa nogama u ledinu, svrativši se u najbliži grm s puta. Evo dogje adžija i videći kàdu gdje plače, upita je: „Što ti je?“ A ona mu sve pravo kaže. Pripita je: „A kuda okrenu?“ —„Putem put onoga najvišeg brda, od kuda će, reče mi, po hladu odlećeti na nebo.“ Spazi se adžija, da je to bio Hero, pa obode mamuzom konja goneći Hera i psujući: „Anasenasiti! sad ćeš znati koga si prevario.“ Protrča konja putem, a Hero ga iz grma virijaše, pa u sebi reče: „Ajde ti na konju prazan na više, a ja ću dok prebrojim pare punane ćese na niže; ti nekome pare oteo na silu, a ja ih od tebe primio na hilu. Bog će nekako prebiti jedno za drugo.“

Digitized by Google

HEROVE I KADIJINE KRAVE.

Najmi se Herov sin u kadije da mu čuva krave i telad, a uz kadijine čuvao je i svoje domaće. Jedan dan, kad su plandovale sve zajedno, udari u njih prnjic, te u igri, kao no ti krave site, mlade, obijesne o ilinštaku, ubode Herova krava kadijinu i počnu joj se sukćati po travi crijeva. Uplašeno dijete odma poteci, kaži ocu, šta se dogodilo, a Hero mu zaprijeti da ćuti i da nikome ništa ne kazuje, te otole pravo u kadije. Pokloni mu se, poljubi mu skut, pa ruku, podvi ruke, te spram kadije stade dupke. prenemogao se kao ubog gjavo. A kadija se začudi, pa: „Šta je, bolan? što ne zboriš? šta se dogodilo?“ — „Zlo da mi je!“ — „Ma šta je bilo, bolan? kazuj.“ — „Bogme, efendija, tvoja plavuša (krava) ubola moju šarulju, eno joj crijeva na dolini, pa sad sudi kako te Bog uči i tvoj pravi ćitab; ti znaš da sam ja fukara čovjek, ne ogriješi se o meni.“ —„Pa ko je tome kriv, more? Jesam li joj ja rekao ili nagnao? krave se u igri pobile, pa jednoj nestalo nafake i red joj umirati! I u ćitabu piše, da čovjek čovjeka nehotice ubije, nema mu da plati ni lule duvana.“ Kad Hero ovo ču, dogje k sebi, pa na punana usta reče kadiji: „Ma, bojim se, efendija, da me ti dobro ne razumje. Nije tvoja krava ubila moju, no moja tvoju“!... — „He, more Hero! nijesam ja dobro anaisao. Stan' dok zavirim u ćitab: baška turska, a baška vlaška krava.“ Hero ne dade mu da u ćitab gleda, no mu reče: „Nećeš, efendija, Božja ti je vjera! Kad nijesi mojoj u ćitabu gledao, nećeš ni tvojoj; niti si ti tvoju kravu sunetio, ni ja moju krstio.“

Digitized by Google

NESRETNI BJEŽI OD SREĆE.

Pripovijeda se, da je bio nekakav čovjek smiješne ili — da bolje rečemo — lude pameti, ali trudoljubiv i pošten, i što god bi radio, u svačemu je imao nazadak a nikad napredak. Ko god ga je poznavao, svak ga je sažaljivao i nastojao da bi mu na koji način pomogao, a on je svakome jednako odgovarao: „Zaludu se mučite; vi svi da hoćete, kad Bog neće, sve je u zaludu; ko se pod nesretnu zvijezdu rodi, nesreća će ga od povoja do pokrova jednako pratiti.“ Jedan zengjil čovjek naumi da obide, je li to tako, kao što oni kaza, pa ga zovne jedno jutro na ručak, a naredi sinu, da mu u dno ulice na raskršću stavi jednu ćesicu para, i reče mu: „Sakrij se sa strane od puta, da ne bi ko drugi naljegao i novce ponio, a ovi što je k nama došao, kad na njih naljeze, neka ih nosi. Sin ga posluša, a oni nesretni pošto ruča, zahvali i otide. Kad dogje na raskršće, pogleda od koje je strane došao i, kad poznade put, izvadi ćesu duvansku, napuni lulu i kad ukresa, zapali, pa, i ne pogledajući pred noge, produlji put. Sin onog domaćina pošto vidje ovog čovjeka da progje ćesu s novcima i ne vidje je, zazva ga: „Kume! o kume! izgubi ćesu s novcima kad si u lulu kresao; povrati se i prihvati je.“ A on će mu odgovoriti: „Ja nijesam izgubio, nego oni koji je sretniji od mene; a da sam je ja izgubio, vjeruj mi, sinovče, nikad je ne bih našao.“

Digitized by Google

HERO PIJAN I TURČIN UMORAN.

Vraćao se Hero s krsnoga imena iz tazbine kući, sit kao mješina, a pijan kao sjekira, pa kad dogje na jednu ćupriju drvenu, vidje da nije čist konat preći pro nje onako uske, da se ne bi š nje na desnu ali na lijevu prevalio, te sjedne. U to evo nekakva Turčina gdje se vraća s volovima kući iz polja, i proćera pokraj Hera ni da ga pogleda, a kamo li da mu pomoz' Bog nazove. Žao se učini Heru, pa u sebi reče: „Majde, turska balijo, ja Hero pametniji ne bio, ako mi sad ne platio.“ Pošto Turčin pro ćuprije, Hero ga zovne, i reče: „Holi me, aga, prenijet na legja pro ćuprije, da ti platim koliko se pogodimo?“ — „Ma, bolan, što bi harčio i zašto ne bi priješao kao i svi ljudi, pa i ajvan?“ — „Obolio sam, nego prenesi, ako si Turčin, davno su mi konji omakli.“ Turčin se slakomi, pogodiše se da mu plati 20 turskih para, pa pošto ga prenese, reče Heru: „More, Hero, pare mi!“ — „Ja nemam ni jedne, sad da me ubiješ, nego me vjeruj dok se opet vidimo; gledaj me u oči, a popazi mi na ove sijede brke.“ — „Ne vjerujem ja ni brcima ni tvojim lakrdijama, nego parama; daj broj, more bre!“ — „Ma kad ti kažem da nemam ni pare, tako ne hodio kud one idu.“ — „A da što, kurvo vlaška, obećavaš kad nemaš? Brže opet mi na legja.“ Hero mu skoči na legja, te ga opet na onu stranu prenese, pa se uputi za volovima psujući: „Vlaše i vlaški sine, ana senasitim!“

Digitized by Google

BABA I UNUČAD.

Svake godine na čisti ponedjenik nekakva baba plašila djecu babom korizmom i kako zabranjuje djeci da što mrsno okuse, nego sve posno, pa i to umjereno, a ko bi plakao i ne bi slušao baku i majku, da će ga odnijeti u vreći i ponijeti u nekakvu jamu. Ovako svake godine prijeteći, a djeca babe korizme ne videći, porastoše i dosjetiše se babinu majstorluku, pak bi se dogovorili da sva jaja, koja babine kokoške nose, u žeravi peku i jedu. Čudi se baba, gdje su joj silna jaja od toliko kokoši, i promisli da joj ih neko iz komšiluka krade. Zatvori sve kokoške u jednu pojatu, pa ključ o pas, a kokoške bi ulijetale i izlijetale kroz jednu mazgalu, dokle je sabrala punan jedan vagan, pa pošla jedan dan na vrelo spram sunca; a djeca se okupiše, te sve do jednoga, a kore, ili ti ljuske, pobacaju u vagan, da ih prospu daleko od kuće; dok evo ti babe gdje se na vrata kutnja zakašlja, a djecu stade cika i vika od babina straha, te svi pobjegoše u jednu ćošu, začepivši dlanima oči. Kad ih baba ču i vidje, zapita ih: „Što vam bi? kuku si meni!“ A oni svi kroz plač: „Bako moja, dogje baba korizma i sva jaja pojede, i da ne pobjegosmo, svijeh nas šćaše u vreću, pa u jamu.“ Dosjeti se baba, pa u sebi reče: „Ako sam ja vas mogla do lani varati, bogme, djeco, nećete ni vi mene ove godine.“

ČIPČIJA NEĆE S AGOM U RAJ.

Dozove aga čipčiju na ručak, pa po ručku pripali čibuk, prevali se na šiltu i prisrkujući kafu počne ga pitati: „Daj, Krsto, tvoga ti krsta, pravo mi kaži, što ću

Digitized by Google

te pitat.“ — „Hoću, aga, sve kao da ću sad umrijeti.“ — „Znaš li, bolan, da se ja o svakome tvojemu dobru staram?“ — „Znam, efendum, i vidim, i ovako ti se klanjam.“ — „Pa znaš li, bolan, da bez mene ne možeš živjet? Sve je moje što imaš.“ — „Znam, efendum, i božiji sam i tvoj.“ — „A sad znadi, da bih ti rad, da i na oni svijet budeš rahat i serbez; no, ako si rad u raj kao mi Turci, kaži mi hoćeš li me poslušati i nemoj se, more, kajati.“ — „Ne znam, moj zlatni aga, prije no što čujem.“ — „Znadi, da u našemu ćitabu piše: Kad pravo i vjerno raja služi svojega agu sedam godina, a aga ga osme godine posiječe, otvoren mu je raj kao da je pravi Turčin. Anaišeš li?“ — „Razumjeh, efendum, nego da te nešto pitam. Hoću li kroz sedam godina više raditi i služiti te nego do sad?“ — „Haj haj! to se zna, a da kako?“ — „A da hoću li, moj zlatni aga, tvoj hljeb jesti, ali ću iz doma donositi?“ — „Tvoj, a da čiji? samo to vala piše, ako bi vlaščetu premanjkalo hljeba, podaj mu, da ti nije aram ono što ti radi.“ — „A da, moj dobri aga, pošto me posiječeš i pošto mi odleti duša u raj, mogu li ja kakvim tvojim marifetlukom, a po vašemu ćitabu, poći doma, da ono dječice odranim?“ — „Jok ono! kako možeš, bolan, bez glave doma poći?“ — „A da kad je tako, pravo da ti kažem, kad si me našim časnim krstom zakleo, da sam voliji s glavom doma kod djece i moje, da oprostiš, žene živjeti, nego u vašemu raju bez glave.“

ZAŠTO LATINSKI POPOVI NOSE KLOBUK NA TRI ĆOŠE?

Pitao jedan seljak u Dalmaciji svoga popa: „Dum Ivane, ma kaži mi, mise ti, zašto vi naši popovi nosite

Digitized by Google

klobuke na tri ćoše, a ne na dvije, kao rišćanski?“ — „Za to što nam je drago, a to nije tvoje pitanje“, odgovori mu. — „A ma kaži mi, crkve ti, e smo se tu neki dan izmegju nas na sijelu imali za dlaku pobiti, svaki na svoju kazujući, kako ko misli.“ Pop videći prostotu, i u šali kaže seljaku, uhvativši se rukom za ćošu od klobuka, govoreći: „Evo ova zato, što mi znamo svačije grehote, a niko naše; ova druga (okrene klobuk oko glave) jedem svaćiji kruh, a niko moj; a ova treća, ljubim svačije žene, a niko moje.“ A seljak odgovori: „A zašto nemate i četvrtu?“ — „Kakvu?“ — „Bogme da vama svak plaća mise, a vi nikome.“

HERO I NJEGOV AGA.

Vraćao se s pazara Hero i njegov aga, oba pješke, a aga ćerao nešto na magaretu kući. Naljezu putem gdje je bio velik glib, u koji magare s tovarom upane do trbuha. Zapomaga aga: „Hero! po Bogu brate, pomozi, da izvučemo magare iz gliba.“ Oba počnu potezati magare za rep što su ikad više mogli, te magarcu prekinu rep. Aga na zor natovari na Hera obje strane, koje su na magaretu bile, te tako se oslobodi magare, a aga i Hero i magare pred sobom kući. Kad dogju doma, aginica ugleda Heru dvije jabuke za pasom, a bila bregja, koji čas da rodi, pa mu zaište da joj dâ jednu; a on ne dade, govoreći: „I moja je žena, aginice, koji čas da rodi, pa joj na um palo na jabuku, i zato sam u grad hodio.“ Okolo ponoći aginica izbi mrtvo dijete, i to čuvši aga, prihvati nož da ga posiječe; ali He-

Digitized by Google

ro to na vrijeme vidje, pa sa vrh kule skoči u avliju, i slučajno pane na jedno agino dijete, te ga spršti, a ni Heru nije lako bilo, no pobježe onako slomljen. Znajući Hero što ga čeka u sudu, brže bolje potrči kadiji i ponese mu 4 litre masla i dvije intuše: „Aman, efendija! sad će doći moj aga na tužbu protiva mene za ovo i ovo.“ — Sve mu po redu kaže. U to evo i age kod kadije: „Aman, efendi kadija! Hero vlah i vlaški sin hotimice izguli mi magarcu rep; ne dade mi kaduni smokvenu gnjilu jabuku, te mi ona prošlu noć — da oprostiš — izbi mrtva sina, a drugoga mi Hero spršti kad s kule u avliju skoči. No na kolac vlaha.“ Kadija hladnokrvno odgovori: „Stan' Turčine, dok vidim što u ćitapu piše, pa da onako vlaha i sudimo, haj — haj! a da kako?“ Otvori ćitap, pa kao da traži u ćitapu, i reče: „Evo, aga, kako hàk tâl u ćitapu kaže: za magare, da mu ga daš da ga vlah i vlaški sin hrani dok mu goć iznikne rep količak je i bio; za ženu što je izbila s jabuke dijete, da se ti ne mučiš, predaj je Heru, neka se vlaški sin on muči a ne ti, doklen goć tvoja anuma ne bude bregja; a što ti je sprštio sina kad je skočio s kule u avliju, evo valaj piše ćitap, da Hero stoji u avliji, a ti da na njega sa vrh kule skačeš, neka krmak od krmka zna, kako je dočekati s onolike visine matora čovjeka na sebe.“ Kad ču aga, zavika a pristupi kadijinoj ruci: „Aman, efendija! danu prevrni list, da po sreći ne piše u ćitapu da tužitelj tuženiku može oprostiti?“ — „Haj haj! može a kako ne?“

Digitized by Google

TURČIN I RAMAZANSKI MJESEC.

Nekakav Turčin, kojemu je bilo teško postiti od novoga do novoga mjeseca, upita kadiju na nekoliko dana pred ramazan: „Efendija, treba li zapostiti ramazanu prije nego vidim novi mjesec?“ — „Jok ono“ — odgovara kadija. Onda Turčin po ovoj riječi onaj dan, kad su imali svi Turci vidjeti novi mjesec pa odma zapostiti, učini se bolestan i leže. Kaže mu žena, kako su juče svi Turci zapostili i da se vidi mladi mjesec; a on se razviče na nju govoreći: „Ne slušam ja ni lude Turke ni varljivi mjesec, nego kadiju, koji je svečev većil i koji božje knjige premeće.“ Ne izašavši iz kuće za 15 dana, zato da ne vidi mjesec, desi se da nije imao niko drugi poći na bunar da napoji kobilu. On je povede, dobro se zamotavši ogrnjačem oko glave, kako ne bi mogao vidjeti mjesec, i kad dogje na bunar, privede kobilu za uzicu da pije, dok u bunaru ugleda mjesec. Naljuti se na kobilu, pa je ošine dva tri puta čibukom, psujući: „Alah ti belarvesum! Da ne bi tebe, hoćah i ove druge 15 dana mrsiti bez ikakove grehote po kadijinom kazivanju.“

ZNA LI TURČIN LAGATI.

Pošao čipčija u age moleći ga, da bi ga udužio jednu stranu žita do novoga, a kad novo prispije, da će mu vratiti, a svaku desetu fajde (interesa) pridati. — Upita ga aga: „A kako se to dolazi svojemu agi praz-

Digitized by Google

nih rukâ i prazne torbice ?“ — „Ako jutros nijesam donio, moj zlatni aga, donijeću, ako bog da, do ove pešest dana ; nego mi daj da ne idem prazan doma.“ — Reći će mu aga: „Kad si mogao k meni doći prazne torbice, možeš i od mene s praznom vrećom.“ — „Ama, moj aga, ti si mi mnogo puta obećavao i govorio, ako mi dogje do nevolje, da me nećeš pustiti da od glada s mojom čeljadi umrem, a ne bi ni pravo bilo kod takoga age! A zašto te imam ?“ — „Jâ obećavao, jâ ne obećavao, ne dam ti ni zrna.“ — „Ma do sada nijesu Turci lagali, a ti zar jesi?“ — „Ne vazda, ali kadikad i Turčin može lagati.“

CIGANSKA PARA.

Pošao Malisor rano u polje da okopava kukuruz, pa vidje u zemlji nekakav novac starinski. Uzme ga i počne premetat s ruke na ruku čudeći se. „Šta je ovo?“ veli, i od čuda poče zvijukati, a oba oka u novac upro govoreći sam sobom : „Aman jarebi! šta ovo može biti? Da je potkov konjska, gdje su rupe? Da je sahan, kako bi u njemu stajala čorba? Da je puce, bilo bi oblo.“ Tako nagagjajuć evo mu žene gdje mu nosi ručak, pa ga upita : „Što radiš, što ne okopavaš kukuruz, moja nevoljo ?“ — „Čudim se čudu, nagjoh u zemlji nešto što nikad prije nijesam vidio; vigji i ti.“ — „To je nekakva para stara.“ — „A šta je para?“ — „S parama se trguje i kupuje i sretan je oni, koji ih dosta ima.“ Kad ču Malisor, baci motiku, otrča u pazar govoreći ženi: „Ajdemo u pazar, da kupimo jednoga dobra konja, pa svu novu

Digitized by Google

promjenu haljinâ za mene s noga do glave, a za tebe novu anteriju, dimije, pašmage, gjerdan od merdžana.“ Kad odoše, stavi onu paru u usta, da je nebi izgubio ; no kad dogju na jednu vodu, oboje žedni napiju se vode i, kad dogju u pazar, upita ga žena: „Gdje ti je para, bolan?“ — „Kad sam pio vode, popih je, evo mi je u trbuhu, jer sam se bojao, da mi iza zuba u dugu putu ne ispane.“

RAJA I KADIJA.

Došao raja u kadije i kaže, da mu ima nešto na tajnu progovoriti, a kadija pritvori vrata, sjede i pripali čibuk govoreći: „Kazuj što imaš.“ — „Bogme, efendija, tu onomadne jedan nepoznati mi Turčin gonjaše pokraj moje kuće kravu i tele, pa ga snagje nekakva muka, i zazva me govoreći mi: „Vlaše, tvoga ti krsta! ako umrem, ukopaj me na ovo isto mjesto i stavi na mezaru ciljeve po našemu zakonu, a alal ti ova krava s teletom.“ — „A jeli umro?“ upita kadija. — „Jest, i ja sam ga zakopao kako se najljepše moglo, pak sam došao da te pitam, jeli mi krava s alalom (s blagosovom) ali nije, i ako se poslije obaznade jesam li dužan vratiti tugj mâl?“ — „Čekaj, rekne mu kadija, dok u koran zavirim, da vidim što piše.“ Prihvati koran i ćitab, pa počne listove prebirati kao bajagi da traži, i odgovoriće mu: „Evo piše u božjemu ćitabu: „Krava mene, a tele tebe.“ — „Ama, efendija, vigji što piše, ako se obaznade, kako ćemo onda?“ — „Evo kako piše: „Štogoć se kadiji donosi, to se više ne odnosi, a ti valja da tele vratiš, jer piše, da smo dužni mrtvoga badava ukopati.“

Digitized by Google

AGA KOD RAJE O BOŽIĆU.

Zateče snijeg i mećava agu u čipčinskoj kući o Božiću, pa vidio šta se radi, kako se jede i pije i kako se igra, pjeva i veseli, pa kad se vratio doma, pripovijedao Turcima u kafani: „Da vam je znati, braćo, kakva je slava i veselje o vlaškome Božiću; kako se kod njih jede i pije, kako je trpeza od slame načinjena i svake gjakonije punana, momci i starci s djevojkama igraju i pjevaju! Valâ bilâ talâ i turske mi vjere više valja jedan vlaški Božić no dvadeset i pet naših bajramâ i ramazanâ.“ Upitaju ga: „A jesi li i ti š njima io i pio, turske ti vjere?“ — „To se zna, svak nudi, svak pruža i dava.“ — „Pa, bolan, zar si i vina pio?“ — „To se zna, i vina i rakije; a ko ne bi na Božić pio?“ Upitaće ga jedan najstariji aga: „Ama, bolan, da te ne omrsiše vlasi krmetinom?“ — „Do duše ne pitah, a oni mi ne kazaše, pa i da sam, tako je Božić naredio.“

ZNA KADIJA NA SVAKU.

Pozove raja svoga agu u kadije na sud žaleći se, kako mu je aga silom pognao iz avlije kravu s teletom. Kadija upita Turčina: „Jeli istina, aga?“ — „Jest, efendum! obeća mi da će se poturčiti, a ja njemu od prve dadoh kravu na kesim, pa mi slaga.“ — „Aša, efendija! nijesam oba mi svijeta!“ A kadija raji: „A ti se poturči, bolan, pa onda ne smije ni jedan Turčin na tebe, a ti smiješ na raju kad goć hoćeš i možeš, tako u

Digitized by Google

ćitabu piše.“ — „Neću, efendija, dok sam goć živ.“ — „A ti mu nemoj tražiti krave ni teleta.“ — „Kako neću, efendija, za carski hljeb? Krava je moja, doma mi se otelila.“ U to aga pomoli kadiji jedan dukat, a kadija: „Stani, vlaše, da vidim šta u ćitabu piše.“ Raja se odma spazi, pa pomoli kradinice kadiji dva dukata, a kadija — tražeći u ćitabu — reći će: „Evo piše: „„Ko u sudu donese zdrave i prave šajite, njegov je sud““; a ti, aga, nijesi izveo osim jednoga šajita; vlaška je krava.“ Ode Turčin, a ostade raja i kad mu dade dva dukata u ruku, rekne mu kadija: „Sjutra mi doćeraj tele, a krava ti džabâ (mukte).“ — „Ma zašto, efendija, ako Boga znaš?“ — „Evo vigji bolan! piše u ćitabu da mene ide krava, a tebe tele, ama ja opet žalim fukaru raju, pa dadoh tebi više, a meni uzeh manje; tebi će se krava opet do godine oteliti, a znam, bolan, da je po ćitabu i krava i tele Turčinu hodilo, no ćuti i dobro ti stoji.“

KADIJA I ZENGJILI SELJAK.

Došao nekakav novi kadija u Hercegovinu, pa čuje, da u njegovu kadiluku ima jedan najzengjiliji raja junak, a u jaku brastvu, na kojega su svi mjesni Turci mrzjeli. Zovne k sebi ovoga raju, pa će mu na slatku i lijepu reći: „Ma, bolan, čuo sam da ti imaš mnogo dušmanâ, i dodijaše mi svakidanje dave na tebe, a mene te žao reziliti; ali ti ni jednom do danas ne dogje da pozdraviš tvojega novoga efendiju, ni grke mi jabuke ne donese; a znadi, bolan, da u ćitabu piše: „„Ako vlah

Digitized by Google

ozengjili i osili, da mu se potkinu krila, da mu se ostriže gdje je predugačko, da mu se odlije gdje je prepunjeno, jer to turska vjera ne podnosi da je vlah silan no umiljat i Turcima pokoran.“ Kad raja čuj, pokloni mu se i zafali, pak će mu reći pri polasku: „Efendija! Zakleo sam se da neću nikad nikome ni bijelo jaje dati kad on od mene traži, a ko od mene ne traži, davam kad ja hoću, pa i ti ne traži, no mi se nadaj ako bog da o svetome Živku.“ Kadija i dan današnji jednako čeka i svakoga pita: „Kad će doći sveti Živko?“

ADŽIJA I NASTRADIN HODŽA.

Poslije nekoliko dana vjenčanja dogje Nastradin hodža u čaršiju i u kafanu. Reći će mu nekakav adžija, njegov prijatelj: „Čuo sam, hodža, da si se oženio hajirli! (sa srećom) jeli istina?“ — „Kako ne, odgovori mu hodža, ovo mi je na zdravlje sedma.“ — „A jeli ti koja od prve šest živa?“ — „Jok, šućur Bogu! ni jedna, no sam sve pokopao, tako je hak tal naredio; njihovo sugjenje, a moja sreća.“ Sad će ga adžija upitati: „Kako ti je ime ženi?“ — „Ja, turske mi vjere, ne znam.“ — „Kako da ne znaš, ako si Turčin?“ — „A što bih se ja u besposlice gubio? to nije moj, a još manje tvoj posao.“ — „A da kako je zoveš?“ — „Ona i sama više puta k meni dogje, jer zna da neće mnogo za mnom živjeti, no, ako bude hodža stare nafake, i ovu će sedmu brzo opremiti za prvijem.“

Digitized by Google

TUŽBA UDOVICÂ I DJEVOJAKÂ.

Pripovijeda se kako je u nekakvoj kraljevini trajala kavga dvije tri godine koljući se izmegju sebe narodne stranke, pa pošto dva dijela ljudi izginu u obje strane, jedva se umire; ali se sastadoše poslije sve udovice i djevojke, te na plač kod kralja vičući jednogrlice: „Aman, čestiti, care! što ćemo sad mi crne kukavice bez ljudi? nagji nam kakvu čaru (način) a da se tvoje carstvo ne iskopa.“ Odgovoriće im kralj: „Ma šta ću vam ja, moja djeco? Tako je Božija volja, a sad je red vama trpjeti, a znam da vi je teška nevolja.“ — „Kako što ćeš nam ti? Bog na nebu, a car na zemlji može sve što hoće; nego naredi da svaki momak uzme po tri ali najmanje po dvije žene, eto čare.“ — — „Ama, reći će kralj, ako dopuste sve žene svojim muževima, ja kabulim, samo se vi izmegj vas nagodite.“ Poruči dakle kralj za sve ljude oženjene i momke neoženjene, te prvi počeše birati, ali im njihove žene ne dadoše, a posljednji probraše svaki po tri mlagje i ljepše. One druge što ostadoše bez muževa, zavikaše: „A da mi, čestiti care! što ćemo sad?“ — „Zlo da vi je!“ rekne im. A one: „Nije zlo, ni dao Bog! nego naredi da se svi kalugjeri i fratri mogu ženiti i po jednu vjenčati, a gjaci i lajici po tri, pa eto miran posao: siti vuci, a cijele ovce.“ Promisli car, pak će im reći: „Ja ni kalugjere na fratre ne mogu nagoniti, nego eto vas a eto njih, pa kako se nagodite.“

Digitized by Google

POPOVI I KALUGJERI NIJESU LJUDI.

U nekakvoj knežini nosili preko polja krste (litiju), pa dogju na jednu vodu i tu posjedu svi u hlad i počnu ručati, žene na stranu, a ljudi na stranu. Bilo je pešest popova i kalugjera, i videći da ih niko ne zove da ručaju, upitaće: „A šta je to te nas niko ne zove?“ Odgovoriće im narod: „Bogme svak obaška, ovo nije ni svadba ni krsno ime, no se krsti nose, a bog se moli, a vi niti ste ljudi ni danas s nama grešnijem pod božijim odeždama i petrahiljima možete pristanuti.“ — „A da što smo no ljudi? nijesmo žene!“ Narod im opet odgovori: „Da ste ljudi kao i mi, zvali bismo vas po imenu, a ne „Popo!“ i „Duhovniče!“ a znali ste da u polju nema vam ko ručak pripraviti, pa bjeste i vi kao mi u torbici donijeti.“ Kad čuše žene, reći će izmegju sebe: „Bogom i dušom! sramota je da nas oci bogomoljci gledaju gdje mi ručamo, a oni da gladni opljuckuju; no dajte da ih megju nas zovnemo.“ Zovnuše ih i oni odoše megju žene. Pošto vidje knez, reći će seljanima: „Na moju dušu zlo učinismo što one prazove puštasmo megj' naše ovce; no pošto se najedu i napiju onako zdravi i mladi, moglo bi svega i svašta biti.“

SELJAK I ADVOKAT.

Prvi put u svom vijeku otide nekakav seljak u obližnji grad, da koješta proda i da za one pare kupi brašna i soli kući. Pošto je prodao, uljeze u grad da

Digitized by Google

razgleda što nije nikad prije vidio, pa vidje gdje u nekakvu kuću ulazi svakojaki narod, te će upitati jednoga od njih: „Gdje idete? Jeli to crkva ali pazarište?“ — „Ni jedno ni drugo, odgovori mu nepoznati, nego ovdje stoji advokat.“ — „A što je to advokat?“ — „Čovjek kao i ostali ljudi, te prodava za pare pamet.“ Otide i on, da vidi šta je, i sjede pred odaju, pa pošto je advokat sve ljude od sebe opremio, upitaće i ovoga seljaka: „Šta ti hoćeš? Imaš li kakvu pravdu s kime? imaš li što prodavati ali kupovati? i t. d.“ A seljak sve kazuje da nema. — „A da što hoćeš od mene?“ — „Milo mi te vidjet i pitati, po što prodavaš pamet?“ Advokat vidje prostotu seljaka, pa će ga upitati: „Kako ti je ime?“ — „Ćetko.“ — „Prezime?“ — „Drekalović.“ Ovo zapiše i još nešto, pa dade mu govoreći: „Daj mi pletu.“ Seljak mu dade, a pisance zavi u krpu, pa u njedra. Kad se vrati kući, i pošto večeraju, reče mu žena: „Ajde da unesemo žito s guvna, bojim se da ne pane kiša večeras.“ Kutnja čeljad ne pristanu, no neko veli neće kiša, a neko, ostavimo do sjutra. Seljak zaviče: „Stan'te! stan'te! imam ja u njedrima pamet za svaku rabotu.“ Zovne popa, a dade mu pismo: „Kazuj, pope, što pamet kaže.“ Pop čati: „Ćetko Drekalović što goć može učiniti danas, nek nikad ne ostavlja za sjutra.“ — „Ha! poviče Ćetko, što će reći pusta pamet! Alal mu bila pleta! Svak na posao.“

MAJSTOR ŽIVKO I LJEKAR NIKO.

Pojavi se jedne godine u narodu bolest nekakva, od koje je mnogo naroda umiralo. Starješine i glavari

Digitized by Google

onoga mjesta dogovore se te dobave jednoga od najboljih ljekara, kojega su mogli po pitanju naći. U onom mjestu bio je nekakav majstor imenom Živko, koji nikakva drugoga zanata nije imao, osim što bi gradio sanduke (skrinje) ko bi naručio. Živko oživlje u svome zanatu i steče lijepih novaca, i svaki je dan ovome ljekaru šiljao po nešto na dar, a svake nedjelje davao bi za njegovo zdravlje popu leturgjiju. Zapita ga jedan dan žena: „Ma zlo te smelo! šta radiš? Što goć steče, dade ljekaru i popu!“ — „Šuti tu, budalo jedna, reći će joj Živko, dokle nije ljekar došao u ovo mjesto, jedva sam po jedan ili dva sanduka za mrtve načinjao na mjesec, a sad, od kako je on u ovo naše mjesto došao, napravljam po dva i po tri svaki dan u njegovo zdravlje.“

TRGOVAC I SVINJAR

Pripovijeda se, kako je nekakav trgovac iz primorja krenuo za Posavinu, da kupuje krmke o jeseni, pa u putu svakoga pripitivao, gdje bi našao najbolje užirenih krmaka, a neko mu kaže, da su do danas vazda bili najdeblji manastirski popovi i kneževi kao no ti gdje se na pretek jede i pije. Nanese ga put na jedan manastir i u nj svrati, pa vidje gdje pred manastirom sjedi iguman i tri četiri kalugjera, svi deblji jedan od drugoga, pa će u sebi reći: „Hà evo sam se baš trefio i nijesu me prevarili, i bezbeli kad su ovako kalugjeri debeli, biće krmci još deblji od njih. Počne se s igumnom pogagjati za sve manastirske svinje i nikako se ne mogaše

Digitized by Google

pogoditi okolo mjere koliko će suma okâ izbaciti, nego reći će trgovac: „Jazuk bi vam bilo da vi mene prevarite, a meni neoprošteni grijeh, kad bih crkovnoga i manastirskoga mâla zanio, nego dajte da učinimo ovako: Izmjerimo jednoga od vas kalugjerâ koji je najmršaviji, pa koje mi svinjće onoliko okâ makne koliko kalugjer, da vam svakojega platim po dvanest talijera.“ Kad ču iguman, reče mu: „Daj mi ruku desnu, a iz lijeve kaparu, a vi djeco dognajte svinje i donesite kantar, pa sretna trgovina!“

UMRO POP PA OŽIVIO.

Jednome popu dogje nekakva nenadna muka noću, od koje zanijemi i pane u nesvijest, tako da je svak u kući, i ko ga je vidio, mislio da je umro. Okuplju ga i obuku u svešteničke haljine kao da će leturgjiju služiti i zaviju u lencuo, pa u sanduk. Popadija je imala jednoga brata vrlo lakoma na tugju muku, pa pošto svak zaspa, diže se, digne zaklop sa sanduka, svuće sve ono što valja s popa, a obuče mu jednu staru popadijinu anteriju, a na mjesto nove popove kape vrže mu jedan svoj stari ubrusac pa, zaklopivši sanduk, legne, ni luka io ni š njim vonjao. Pošto svane, evo popa iz drugoga sela i naroda, da ga nose crkvi, no kad dopade red dvojicu da ga nose, pa se desili mnogo manji od prva dva, a put ružan, prevali se pop iz odra, i u onome se osvijesti, te progleda očima, sjede i pita: „Gdje sam ovo?“ A kad vidje na sebi popadijinu anteriju, opet leže u odar, govoreći: „Nosite me od kuda ste me

Digitized by Google

i dignuli, hoću da znam od kuda ova bruka na meni.“ Svi pobjegoše od straha vičući: „Eto tebe, a eto popadije, a nama je dosta i muke i sramote.“

GRBAVI I ĆORAVI U JEDNO OKO.

Sretu se jedan dan dva prastara poznanika, jedan je bio grbav, a drugi ćorav u jedno oko i upita jedan drugoga: „Kako si?“ Grbavi će upitati ćoravca: „Znaš li u koji ćeš dan umrijeti, jer bih i ja želio oni dan, pa da zajedno krenemo.“ — „Da bih i znao, ne bih ti smio poručiti“, odgovoriće mu. — „Ma zašto ne?“ — „Čuo sam da je do neba dugačak put, pa bi ti u dugu putu sustao s tolikom torbicom na legjima.“ — „Ama ako ti oćoravi i u to drugo oko, kako ćeš onda sam bez nikoga? No ajde da se uputimo.“ — „Ma, bolan, što si toliko uprtio jutros rano na legja, više no ikad?“ — „Čini ti se da je mnogo rano, jer nijesi ni još otvorio drugi prozor od kuće (t. j. drugo oko).“

NI ZLU (SINU) STECI NI DOBRU OSTAVI.

Bio je nekakav čovjek, koji se dan i noć trudio i postanuo vrlo zengjil čojek. Imao je tri sina, i ogradi jednu kuću na tri tavana, i pri smrti preporuči im da u ljubavi žive i da uzdrže očinu bogatu imovinu, koju im on ostavlja. Imao je jednoga sinovca vrlo siromaha i reče sinovima: „Od moje imovine davaćete vašemu ro-

Digitized by Google

gjaku po 25 cvancika na mjesec doklen uzraste i bude kader sa svojim trudom sebi hranu dobiti. Otac umrije, a sinovi se predadoše ljenosti, biranim svakojakim haljinama, poženiše se, u igranju i pjevanju dobro jegji a bolje pij, te pri njihovu životu sve očino prodadoše osim ove kuće, u kojoj su živjeli, a pred smrt i prvi tavan od kuće. Njihovi sinovi, naučeni na svako dobro i raskoš, nemajući u rukama nikakva zanata, prodadoše gornji tavan od ove kuće, i zabiše se u najgornji u teškoj siromaštini, ni živjeti ni umrijeti. Njihovi sinovi, unučad pokojnikova, najprvo počeše od ljute nevolje nadničariti, no, kad se poženiše, podijeliše se i prodadoše i oni treći tavan od kuće. Njihov rogjak su ono 25 cvancika, što su mu za nekoliko godina davali, a majka mu ih spremala i dohranila u dvanaestoj godini, počne raditi tako, da je pri svojoj starosti bio više stekao nego mu gjed. Jedan dan prolazeći pokraj ove na tri tavana prodane kuće, upre u nju očima i počne plakati, a nekakav ga nepoznati upita začugjen: „Šta plačeš, kume? šta ti je?“ — „Plačem — odgovoriće mu — zato što je ova kuća bila mojega pok. gjeda, pa priješla na sinove, moje rogjake, a unučad mojega gjeda danas nadničare.“ — „Pa se tome čudiš? reći će mu nepoznati. — Ovaj je svijet, moj kume, kao vodeničko kolo: prvi pošljednji, a pošljednji prvi; bolje je sve zle sinove pokopati, nego im imanje ostaviti.“

DVA POBRATIMA.

Pobratime se dva glavna prijatelja, i jedan se od njih oženi, i s neoženjenim će se sastati poslije godine

Digitized by Google

dana. Oženjeni upitaće neoženjenoga: „Pravo mi kaži, kakve su za tebe najteže muke na ovome svijetu.“ — „Valâ hoću, i ovo su:

I. Gledati djevojku, a ne poljubit je.
II. Točiti vino, a ne piti ga.
III. Umoran biti, a ne moć sjesti.
IV. Imati prazan trbuh i suvu ćesu.
V. S prijateljima trgovati i od dužnikâ se kriti.
VI. Ne moć od buvâ i mislî spavati.
VII. Ludoga služiti, i nepravdu snositi i . . .“ —

— „Dosta više, poviče oženjeni, sve to što si mi do sad kazao, kod mene je „panula muva na megjeda“; ali jedna cigla teža je no sve to tvoje sedam, pa još sedamdeset da nabrajaš.“ — „Ma koja je to jedna? Kazuj, po Bogu brate!“ — „Zla žena“, odgovori mu.

ADŽIJA U ČIPČIJE NA KONAKU.

Nekakav adžija došao kod svoga čipčije nešto neveseo, ništa ne zbori, no ispija kafu, a čibuk iza čibuka duvani. Ču gdje neko uljeze u avliju, a na nj navališe dva žestoka psa, pa domaćin iz kuće zavika na njih: „Stuuuu!“ a oni oba legoše potrbušice, pa glavama na prve noge. Začudi se adžija da se seljaku i paščad kutnja pokoravaju, a kamo li djeca i žena, pa će u sebi reći: „Vela Havle, nalet šajitana! ni ovoga još ne vidjeh!“ I nastavi: „Valâ kad se doma vratim, poslaću oba moja sina vlahu, da ih na posluh nauči.“ Upita ga domaćin: „Ma zašto to, efendija?“ — „Sinoć sam im učio iz korana, da znadu što naš svetac Muhamed zapovijeda, i

Digitized by Google

mišljah da me slušaju, kad li tamo oni od prve zaspaše, a ja se kao kenjac naduh čitajući. Nego ću ti ih sjutra oba opremiti, da ih terbije učiniš kao ova tvoja dva psa.“ Odgovoriće mu čipčija: „Ja sam gotov na tvoju zapovijed, ali se bojim hoće li pogoditi narav tvoja dva sina su moja dva psa!“

BOLJA JE DOMAĆA NO TUGJA PAMET.

Imao je otac dva sina blizanca, pa, kad su imali po desetak godina, jednoga spremi da uči školu, a drugoga da plete kotac kao mu i otac. Poslije desetak godina vrati se oni iz svijeta i dosta prilično nauči, no ne zateče oca živa, nego je bio umro. Do nekoliko dana, videći oni brat, te je bio doma ostanuo, da ovi drugi za nikakvu domaću rabotu ne prihvaća no sjedne za gotovu trpezu, a sve nešto iz knjigâ uči, pak mu se dojadi i reći će bratu: „Ma, brate, hoćemo li dijeliti sve što nam je od pok. baba ostalo, i što smo mi stekli, ako ćeš sve tako u zaludu dane provoditi?“ — „Ovo nije uzalud, odgovoriće mu učeni, nego korist; nauka je najveće blago na ovome svijetu.“ — „Pa kad je blago, daj da vidimo pare na srijedu, kao što ću ja iznijeti ovce, koze, krave i volove.“ — „Pamet nijesu pare, no s pameću se teku pare i s pameću se živi od svake ruke.“ Brat neučeni odagna ajvan u planinu, a ostavi učenoga u goloj i praznoj kući, govoreći mu pri polasku: „Prehrani se do jeseni s tvojom pameti; drva ti nijesu daleko, a sjekire eno za vratima od kuće.“

Digitized by Google

KAD ĆE OVO KIŠA?

U nekakvo selo jednoga ljeta bi velika suša, pa poslije leturgjije narod se počne dogovarati šta će i kako će. Upitaće popa: „Znaš li ti, pope, kad će panuti kiša?“ — „Ne ja, ko može znati volju božiju?“ Neki veli: „Sinoć s večera kokoti pjevahu,“ a neki: „Od dva tri dana nekakva mrtva omarina; brzo će, ako Bog dâ, kiša.“ Knez pak: „A ja bih, braćo, da obučemo popa opet u odeždu, da nam moli Boga za kišu a mi klečeći da udremo u krupne amine!“ Jedan izmegj' njih, koji je sve ovo slušao i mučao, reći će: „Ama zaludu su kokoti pojali, zaludu omarina i zaludu ćete moliti Boga, kad vam ja kažem, da za sad nema jugovine ni kiše, pa i ne dao je Bog!“ Svi se začude i jednogrlice zaviču mu: „Ma što zboriš, bolan? jesi li pri sebi? Kad naš pop ne zna kad će kiša, koji se s božijim knjigama razgovara, od kuda ti znaš?“ — „Kamo moja sreća da ne bih!“ — — „Ma kazuj, bolan!“ — „Kad goć oburi, i kad je sušno, moja žena miruje i ne bije me, a tek što okrene jugovina, svi gjavoli u nju ulete, i kuku onome ko se u kući namjeri, a mojim rebrima najviše.“

AGA I ĆIPČIJA PRO VODE.

Jahali na konjma Turčin i raja. Aga vazda prvi na osedlanu jahaćemu konju, a raja za njim na sejsani sa samarom. Kad dogjoše na jednu rijeku, Turčin se uplaši da prvi nagna konja u vodu, jer ne znadijaše

Digitized by Google

koliko je duboka, te će reći svojemu čipčiji: „Deder progji ti sad prvi, da ti ne bude žao, što ja sve pred tobom jašem, i da znaš, bolan, da ja tebe ne držim pod mamuzom i handžijom kao što drugi age drže svoje čipčije.“ Raja se spazi poslu, pak nikako ne pristade, govoreći: „Ovako ti hvala (skida kapu), moj dobri i zlatni aga! Ama čuo sam više puta od tebe i od pravijeh Turaka, kao što si ti, da raja ne smije ni jahati uz svoga agu, a kamo li pred njim konja proćerati, pa neću ni jutros, Bog mi ne dao!“ — „Ajde goni, kad ti ja izun davam, a ovdje nas niko ne vidi.“ — „Jok, jok! Bog učuvao, moj aga! Tebi velika hvala, a ja još imam dva prsta obraza, znam što je pošteno i što je stidno.“ Aga se nagje na čudu, pa obode konja, pa preko rijeke, a raja, pošto vidje vodu do sedla, zaustavi s ovu stranu vode konja, pa poče izuvati opanke. U toliko rijeka agu zanese niz vodu, te se na čipčiju okrenu vičući: „Šta radiš, ako si kršten? Vidiš da se utopih!“ A čipčija njemu: „Goni ti, aga, naprijed, dok ja i ovi drugi opanak svučem; eto i mene na konju za tobom krajem rijeke.“

SELJAK I „DOBAR APETIT!“

Pošao nekakav Hercegovac u Dubrovnik s vunom, pa pošto je prodao i kupio što mu je trebalo, upita svoga ortaka: „Ma, tako ti božića, kaži mi što ova dubrovačka gospoda sve jedan drugome, kad se sretu, govore: „*Bonapetito*?“ Kaže mu ortak: „Ovaki je običaj svud po gradovima da prijatelj prijatelju čestita ispred podna apetit.“ — „Ma šta će reći „apetit?“ — „Znači

Digitized by Google

da ogladni, pa da više izjede.“ — „Pa što? zar latini ne mogu nikad ogladnjeti?“ — „Ne samo latini, nego i rišćani imaju ovaj običaj.“ Stane se Hercegovac krstiti: „Bog s nama i angjeli božiji! jeli ovo svijet naopako?“ — „Ma kako naopako, jesi li lud?“ upitaće ga oni ortak iz Dubrovnika. — „Nijesam ja lud, nego ti i svi oni, koji želite jedan drugome glad, a mi se bojimo gladne godine više nego od kuge.“

DUM LOVRE, JA TI SE RADUJEM!

Nekakav seljak nosio svome parohu dum Lovru godišnji bir, pa kad došao u varoš, vidi procesiju (litiju) gdje kroz varoš ide, i dum Lovra obučena u najfinije crkvene haljine, a za njim mnoštvo ljudi gdje nešto pojahu, pa vidje i barjak i gdje narod iz pušakâ meće, pa će nekoga upitati: „Ma Boga vam, ljudi, šta je ono?“ Neko će mu od šale odgovoriti: „Ali si ćorav te ne vidiš?“ — „Vidim, ali ne znam šta je ono, već ako nijesu svatovi.“ — „E, pa kad znaš, zašto pitaš?“ — „Pitam da znam, čiji su svatovi i ko se ono ženi?“ — „Ženi se naš redovnik dum Lovre za našega sindika kćer.“ Kad seljak razumje, potrča u procesiju sa svom torbicom na legjima i su dva taka kokošiju pro ramena, i kad progje pokraj dum Lovra, zavika: „Dum Lovre, ja ti se radujem, sretno ti i dugovječno bilo! Znadi, nosim ti bir, i evo me u tvoje svatove, no nemoj da na tvoje veselje ostanem bez ručka.“

Digitized by Google

MI FRA GRGA NE PUŠTAVAMO.

U nekakvome mjestu mnogo je djece bilo krivijeh nogâ, pa poslao biskup nekakva fratra mlada, zdrava i naučena po smrti pregjašnjeg staroga paroha. Vidje da ima mnogo djece krivih nogâ, pa se počne čuditi ovome poslu, i jedan dan upitaće neke proste mještane, zašto je ovo. Oni mu odgovore, da ni sami ne znadu, „već ako nije — vele mu — do dosadašnjega našega staroga redovnika fra Gliga, ili zar nije mogao krstiti kao što treba, od starosti, ili nije vidio iz knjige molitve učiti; no, fra Grgo, reći će mu, ako ikakva lijeka znaš, upri popovskim molitvama i tvojom naukom kako te goć Bog uči.“ Poslije desetak godina počeše se ragjati djeca i hoditi pravijeh nogâ, kao i svuda drugo, no dogje zapovijed od biskupa, da se fra Grgo premjesti iz ove u drugu parohiju, a da će im poslati drugoga redovnika na mjesto dum Grga. Kad čuše mještani, svi se okupe, ko pušku nosi, te na plač k biskupu: „Aman, fra dum biskupe! ne miči nam fra Grga; baška je fra Gligo bio, a baška fra Grgo; od kako je fra Grgo megju nas došao, naše, da oprostiš, žene sve ragjaju djecu zdravijeh i pravijeh noga.“

NIJEMAC I BOŠNJAK.

Putovao jedan Nijemac po Bosni, i najmi jedna kola kod nekakva kiridžije iz Sarajeva, te okrenu tamo gdje su se pogodili. Upitaće Bošnjak Nijemca: „Od koje si krajine, bože? Što to sve mučiš?“ — „Ja sam, veli mu

Digitized by Google

Nijemac, odovud iz njemačke zemlje.“ — „A znaš li bosanski?“ — „Vrlo malo, ali znam njemački dobro, a i ne treba mi drugi jezik učiti; s njemačkijem se jezikom može po svijetu hoditi.“ Putujući uljegoše u jedno polje odveć kalovito, tako da nijesu mogla ni četiri konja kola vući, a kamo li dva; dok na jedan put konji uspregnuše, ni kroka dalje. Upitaće Nijemac kočijaša: „Šta ćemo sad, *majn liber frajnd*?“ — „Dobro, ako Bog da, odgovoriće mu Bošnjak, sreća je što si Nijemac; kad možeš i po svijetu proći s njemačkim jezikom, pak sjaši, te okreni pješke, jer ja mislim da će i tvoje dugačke čizme znati njemački, samo plati mi kiriju.“

ČOJEK JE SITAN KOD ZLE ŽENE.

Imao je nekakav čojek odveć zlu i lajavu ženu, i našao je bio najbolje da premuči kad ga ona ruži i na njega stane vikati, a kad bi prećerala, obično bi izmakao se van kuće i pošao u komšiluk. Jedno jutro okupi ga psovkinjom i vikom, te će on otići kod jednoga komšije, i komšija će ga upitati: „Ma što ti ono žena vikaše, koga ono psovaše?“ — „Jutros mi je ranije no obično ručak pripravila, pa se nešto uskosila, ali je valjana i štedljiva mimo ostale žene; od kako mi je u kuću uljegla, uljegao mi je i beričet u utrobu; meni je dosta i po jednom na nedjelju dana ručati, a ne, kao ostali ljudi, no vazda sit s nje strane.“ Umuknu malo i priuša, kad li ženu više ne čuje da viče, te se povrati kući. Prihvati motiku pro ramena i krene, da okopa kukuruz. Žena, kad ga vidje, upitaće ga: „Ma zar nećeš

Digitized by Google

ništa ručati, nego bez ručka prazna srca i želuca u polje?“ On se uputi govoreći joj: „Od kad sam sretan bio tebe vjenčati, gdje goć idem, tebe na srcu i na želucu nosim tako slatko, da sam vazda sitan u tvoje zdravlje.“ Ona ga ne razumje, nego promisli da je ono baš od srca i istine, pak će put njega pritrčat, zagrlit i poljubit, i nikad na nj nije više do smrti viknula, nego ga kao prvijeh dana vjenčanja ljubila.

DOBRI MUŽ A ZLA ŽENA.

Oženi se jedan siromah mladić za jednu djevojku najimutnjijeg čojeka onoga sela, i zato što mu je žena bila nevaljala, a u isto doba zla i lajava, odijeli ga otac poslije nekoliko godina od druga dva sina. No ova žena jednako zaostane ljeniva i zagrižljiva, da je muž bio prinugjen požaliti se jedan dan svojemu tastu, moleći ga da bi svjetovao kćer da preinači dosadašnje ljenivo živovanje, i da bi bolje pazila svoje četvero djece i kutnje posle svršivala, inače da on ne može drukčije š njome živjeti. Tast će mu odgovoriti: „Umiri se, moj zete, ja ću ti lasno nju do dužnosti doćerati, jer su u mojoj ruci i makaze (nožice) i aršin, pa gore za nju, ako me ne posluša.“ Upre zet očima u tasta i upitaće ga: „A što mislite učiniti?“ — „Preinačiću tastamenat, u kojemu sam joj ostavio po mojoj smrti dio moga svega imanja isto kao jedanome sinu.“ Kad zet začu, uplaši se, te će reći: „Ne pričinjaj za sada ništa, dok ti se ja opet ne požalim, jer ću je ja na koji način nagnati na radnju i na posluh.“ Od ovoga dana, pa sve doklen

Digitized by Google

mu je tast umro, nikad se nije poslije požalio, no je trpio ženu što ne bi živ čojek. A pošto naslijedi ženin dio i k sebi prisvoji, ubra tri futljikova podebela pruta, i na jednome ureza: „Ovo je najtanji, ako mi počne odgovarati; a ovi podeblji, ako ne šćene raditi kutnje posle kao i druge domaćice; a ovi treći, najdeblji, ako počne na mene vikom i treskom, kao i do sad, napadati.“ Sva tri usporedi iza jedne grede i svaki dan joj ih prstom kazivao govoreći: „Ono je lijek za vas tvoj vijek.“

ZENGJIL AGA I DUŽNIK RAJA.

Nekakav raja gladne godine zaduži se kod svoga age tri tovara kukuruza i ugovore, da mu šest tovara o prvome novome žitu povrati. Nastupi vrijeme, žitija se požnju, a i kukuruz obere; evo ti našega age na naplatu. Čipčija nije imao više no cigli jedan tovar svakojega žita na sve zemlje njegovoga age, pa jedan prenese u svog komšije, i kaže agi, da nema no samo jedan tovar „s kojim mi — veli mu — treba da do jeseni uzdržim kutnju čeljad.“ — „Ne znam ja za to, razviče se aga kao razjaren lav, no žito mi na srijedu!“ Čipčija mu se primakne i prišapta: „Ne viči, aga, ako si Turčin! Znadi da ja nijesam samo tebi dužan no mnogijem, pa ako ćeš, goni ovi tovar, bolje ti je nego da ga ostali dužnici razvuku na vagane.“ Promisli se aga, pa će reći raji: „Valâ, vlaše, imaš hâk (pravo), bolje je i išta no ništa, a od mršava brava dobro je kad se dobije trbuh ali glava.“

Digitized by Google

LUKAVI LAKOMAC I TRGOVAC.

Bio je nekakav prelakomi i štedljivi čojek, koji bi vazda kupovao gdje je vidio da je najjeftinije ono što mu u kući treba, a najslagje bi mu bilo onda kad bi mogao koga prevariti u kupovini. Mnoge je dućandžije prevario, dok se desio na jednoga, koji mu je u šećer stavio treći dio sitnoga bijeloga pijeska, pa kad lakomac opazi, izmisli svojom lukavštinom, kako će mu se osvetiti. Sutri dan zamoli telala, da mu kroz čaršiju nekolika puta zaviče: „Juče je kupio N. N. u čaršiji kod jednoga dućandžije oku šećera i u šećeru našao bijeloga pijeska, pa ako mu do sutra u ovo doba ne donesu dvije oke zdravoga šećera, javiću ga, da sva čaršija zna i da ga prstom kazuju.“ Sutri dan ni još sunce ne bješe ogranulo, evo ti lukavome čojeku od pet trgovaca, svaki na tajno šilje, po dvije oke najboljega šećera.

PRETRPI ZLO DOK NIJE GORE.

Vidje stric sinovca gdje kroz čaršiju nešto uplašen trči, pa ga upita: „Kuda ćeš? što ti je?“ — „Kako što je? odgovori mu sinovac, sad me na vrh čaršije srete tvoj aga, pa mu se za zlo moje ne uklonih s puta, a on nagna konja, izvadi sablju, govoreći mi: „Poljubi mi sablju, krmski sine!“ pa pošto mu je poljubih, reče mi: „Sad me celivaj u koljeno, pa u skut od dolame, i u čizmu, a najposlje konja u kopito.“ — „A jeli te kojom

Digitized by Google

udario?“ upita ga stric. — „Nije ni jednom, jer sam ja sve uradio onako kao što mi je naredio.“ — „Pa kud ćeš sad?“ — „Idem u kadije na sud.“ Stric ga uhvati za ruku veleći mu: „Ne, zla ti sreća! tebe je to jutros prvi put aga rezilio, ali nije posljednom; bolje ti je pretrpjeti i mučati, no da glavom platiš; a što veliš da je moj aga bio, prevario si se, jer da je moj dobri i zlatni aga na tebe jutros jurišio, znala bi ti duša.“ — „Ma šta bi mi uradio?“ upita ga sinovac. — „Bogme, ako te ne bi posjekao, a no bi te na pola živa pustio, jâ ti glavu ali ruku slomio, ali dajbudi dva rebra; pa kako je bilo, nije se po turski radilo.“

TURSKE ŽENE NE VJERUJU U MUHAMEDA.

Pripovijeda se kako su se u Carigradu bile sve žene skupile i dogovorile se da pogju sultanu na plač protivo ljudi, zato što oni mogu imati po četiri zakonite žene, a robinjâ koliko je koji kader hraniti. Car ih primi i reći će im: „Toj vašoj davi ne može ni car ni svi njegovi veziri suditi, jer tako je naš svetac Muhamed u indžilu ostavio i naredio.“ One će ga sad zapitati: „A gdje je taj indžil, možemo li ga vidjeti?“ — „Ajte kod šeh Islama, on je većil (namjesnik) na zemlji našega sveca Muhameda, em undurilaj!“ Otidoše sve zajedno kod šeh Islama, a kad ih on vidje, začudi se pa ih upita: „Kuda ćete, djeco? Nije ovdje džamija, no šeh Islamova kapija.“ A one sve jednogrlice: „Mi to znamo, ali baš tebe tražimo.“ — „Ma što hoćete od mene starca i božjega roba?“ — „Hoćemo da nam kažeš sve-

Digitized by Google

čev indžil, da vidimo jeli istina što sultan kaže.“ — „A što vam je kazao?“ — „Da u indžilu piše, da ljudi mogu držati po koliko goć hoće ženâ, a mi samo po jednoga muža, jeli to tako?“ — „Haj haj! odgovoriće im šeh Islam, i ko u sveca Muhameda vjeruje, valja mu indžilu da se klanja i da vjeruje sve što u njemu piše.“ Zavikaće sad nekakva stara brkata bula: „Ako vi ljudi vjerujete, mi žene ne vjerujemo, nego ćemo po danas mi graditi izmegj nas novi indžil, i novoga šeh Islama, da i vi ljudi znate, kako je muka gledati po dva i tri binjidžije na jednome konju gdje jašu; ama da vi ljudi znate, da smo mi žene opet boljega srca spram vas, nego vi spram nas, učinićemo indžil, da žene ne mogu više od tri muža imati.“

RAJA ŽALIO SVOGA AGU.

Umrije nekakav stari Turčin, pa kad mu čuje njegov čipčija, zaleleka kao da mu je otac umro govoreći: „Ah meni kukavcu, što i ja odma za njim ne umrijeh, da zajedno odovuda krenemo, a na oni svijet zajedno prispijemo!“ Ču mu žena, pa će ga upitati: „Što zboriš, zlo te smelo? Jesi li pri sebi te za smrt moliš Boga?“ — „Šuti tu, ludorijo jedna, poviče na nju muž, ja znam što zborim; da sam ja š njim zajedno krenuo i onamo da smo jedanak prispjeli, ja bih sa svijem haljinama pa i s opancima u raj uljegao, a ovako Bog zna hoću li.“ Upitaće ga opet žena: „Ma kako znaš da bi, i zašto znaš da nećeš u raj?“ — „Bogme će se svi vragovi okolo mojega dobroga age okupiti, kad ga vide

Digitized by Google

kaono ti svoga prijatelja i pobratima, pa i gjavolski ćeribaša na selam i na ožgjeldiju dočekati; a ja da sam š njime krenuo, nekako bih se ukrio i kradimice šmignuo iza sviju gjavolâ, te fûk u raj."

OBJE SMO GOSPOGJE, MA KOJA ĆE U DRVA?

Dovedu svatovi djevojku iz nekakva sela dva konaka daleko. Svatovi se počnu hvaliti kako ih je djevojačka kuća najgospockije dočekala i ugostila, a kad čuje mladoženje otac, napije svatovima i od radosti zapjeva:

„Sretni svati, zdravo i veselo!
Sretan da si, novi prijatelju!
S kim se mogu dobra napit vina
S mojom snašom dičit i ponosit."

Nastave svatovi: „Pada vam je bilo vidjeti tu gospoštinu i te hare i ambare, konje i volove, koze i ovce, a vidjećete djevojačku prćiju, sve novo novišano, a u sanduk nogama zbijano." Kad čuše sestre mladoženjine, zapjevaše u kolo:

„Snajo naša, diko naša, dobro nam došla!
Vadi ključe iza pasa, sanduk otvoraj,
Zaovice redom stoje, dara čekaju."

Opet svatovi kazuju: „Svak nam se iz komšiluka hvaljaše na djevojku, da je stidljiva, ponizna, radljiva i štedljiva, a podrasla u svakoj gospoštini." Svekrva sve ove riječi i pjesme slušala, pa će u sebi reći: Sve dobro i lijepo, zengjilo i gospocko, ama ja bih željela

Digitized by Google

znati, koja će od nas dvije sutra u drva?“ Ču nevjesta, pa prišapta svekrvi ispod marame: „Prvu nedjelju, majko, ti ćeš u drva, a ja u drugu, i tako sve po redu.“

CINCAR I GRK.

Sljubili se dvije komšije, jedan je bio Cincar rodom, a drugi Grk. Grk je imao dobra konja jahaćega, i kad goć bi Cincaru bilo treba nekuda odjahati, vazda bi u svog prijatelja Grka konja uzajmio, i on bi mu ga vazda davao. Dojadi se Grku hraneći konja, a vazda ga mukte Cincaru zaimao, i reći će jedan dan Cincaru: „Ajde, kir Marko, da se pobratimo!“ Cincar pristade, te se pobratimiše, a Grk lukav, pa darova Cincaru konja, misleći da će ga i njemu pobratim vazda u zajam davati, kao što je on Cincaru davao, a Cincar njemu za uzdarje darova ćurak. Sutra dan evo Cincara u Grka na: dobrojutro pobratime! i upita ga: „Ma, pobratime kir Kosta, pobratimstva ti, zar tvoj konj i po noći jede?“ — „A da kako?“ — „Bogme ja nijesam znao, da jahaći konji i noću grizu slamu i sijeno kao tovareći, pa kad ga neću tovariti, vrati mi ćurak, a evo ti konja.“

KALUGJERSKA TORBICA.

Nekakav kalugjer zaboravio torbicu i u njoj trebnik kad je prenoćio u jednoga seljaka. U jutro dogje

Digitized by Google

od nekuda domaćin iz sela, pa htijući poći u polje da radi, reći će ženi: „Daj mi torbicu i u njoj malo hljeba.“ A žena nešto bila u poslu, pa naredi svojoj maloj šćeri. Šći mu dade, a on ode u polje. Kad bi vrijeme da ruča, sjede i prihvati torbicu, ali šta ćeš vidjeti! tugja torbica i u njoj crkvena knjiga! Odma poče nešto o svojoj ženi sumnjati, i onako gladan vrati se kući. Žena ga po izdaleka opazi i sva od straha umrije živa. Šta će sad? Potrči u njezine komšinice i sve joj kaže što se dogodilo, pa je upita: „Ma šta ću sad, kumo moja?“ A ona: „Ćuti, budalo! ništa nije lakše kao muža prevariti, ti pusti mene.“ Kad muž dogje blizu kuće, komšinica ga zazva na ručak. — „Sad ću, reče joj, doći, dok nešto upitam stopanicu.“ Ali mu komšinica kaže, da mu je i žena onamo, te otide, noseći onu torbicu o vratu. Kad mu komšinica vidje kalugjersku torbicu, pristupi k njemu, prekrsti se i celiva torbicu, pa upita komšiju: „Zar si se, kume, i ti zavjetovao?“ On se začudi, pa je pripita: „Kakav zavjet?“ — „Bogme smo se ja i tvoja domaćica zavjetovale manastiru i dobri oco Janjićije donio nam manastirsku torbicu i u njoj molitvenu knjigu, i reče da je napored mećemo noću pod glavu za 40 noći, ali nam nije rekao da je preko dan nosimo, no samo noći.“ Kad seljak ču, reče u sebi: „Hvala da je Bogu! kako se može i pametan čovjek katkad prevariti u svojim mislima!“

OPET TO ALI DRUKČIJE.

Oženi se nekakav poluvječan čovjek za mladu djevojku, a bojeći se, da ne bi koga drugoga gledala, pazio

Digitized by Google

je na nju dan i noć, i od svakoga se bojao, tako da nikakav ni čovjek, a kamo li momak, nije smio u kuću privirit, ako muž nije doma bio, osim njezina gjevera, koji je ljubio i milovao kao no ti svoju snahu. No se i ovo milovanje ne dopade mužu, nego joj reče: „Hoću da mi se zakuneš da si mi vjerna, i da te nije nikakav muški poljubio od kako si se za mene vjenčala.“ Žena mu se ne smjede zakleti, jer je njezin gjever po običaju više puta i zagrlio i poljubio, te šta će i kako će? Otide k materi i sve joj kaže šta je i kako je, pa nastavi: „Svjetuj me, moja majko, što ću sad?“ — „Šuti, ćerce! Ako ti je muž lud, ne budi ti! I ja sam mlada nevjesta bila, te se s gjeverima grlila i milovala, ada kako ne! Da li gjever nije kao i brat? Ajde se zgučaj, pa lezi malo u ovu moju kolijevku, te ajde doma, i zakuni mu se: Tako mi vjenčanja, moj vjenčani druže, i tako mi vjenčanih vijenacâ i svijećâ, od kako sam iz materine kolijevke izišla, još me ničija usta osim tvoja nijesu poljubila.“ Kad se vrati doma, zakle se mužu kako je majka svjetovala, a on se onda obeseli, zagrli je i poljubi govoreći: „Hè, sad sam miran, oprosti; i najpametniji se može prevariti.“

SELJANI MOLILI CARA.

Pripovijeda se kako je jedne gladne godine pomogao car narod siromašan davajući po nekoliko žita svakoj kući. Nekakvo selo okupi se pred crkvu, pak se dogovore, te učine hrzoval (maleno pismo) na cara govoreći: „Kad si tako milostiv, čestiti care, na tvoj siro-

Digitized by Google

mašni narod i pomagaš ga u nevolji, molimo te i u ruke i u skut ljubimo, da nam smakneš tri domaća krvnika, a alal ti žito što nam poklanjaš: i to da nam makneš iz sela golubove, jazavce i kalugjere.“ Kad ovo pismo dogje caru, začudi se, pak će im otpisati, da mu kažu, što im čine golubovi, šta li jazavci i kalugjeri. Oni mu opet pišu: „Čestiti care, čuj šta nam rade: golubovi nam pozobaše sjemena kad posijemo, jazavci korijen i mladi klas, a kalugjeri ponesu žito, ako što u hambaru preteče.“

LIJEK ZA ZLE ŽENE.

Imao je nekakav ćovjek vrlo zlu i lajavu ženu, s kojom nikad nije bio miran. Dodije mu se jedan dan i prevri, te ščepa pedebelu tojagu, te po njoj kao po napuvanoj mješini. Izmegj' toliko udaraca slomi joj kost od desne ruke više lakta, pa sutri dan pokaja se što je uradio, ne imajući mu ko ni hljeba umijesiti, te dozove nekakva staroga ećima, koji je znao iščašene i prelomljene ruke ali noge udesivati. Pošto joj uzglobi kost i uveže po svom zanatu, upita ga: „Što sam ti dužan?“ A ećim mu kaže da uzimlje po tri plete. Muž mu dade talijer, veleći mu: „Daj mi kusur.“ No kad mu ećim odgovori, da pri sebi nema da mu povrati tri plete, on će ećimu reći na jak glas, da ga žena čuje: „Drži te druge tri plete pri sebi, zašto ćeš, čini mi se, do malo daná opet doći da joj drugu ruku liječiš“ Kad ove riječi začu žena mu, uplaši se i kad joj je kost zarasla, mjerila je riječi spram muža, poslovala je po kući i muža počitovala koliko se najbolje može do njezine smrti.

Digitized by Google

AJDUČKA ZADUŽBINA.

Nekakvi ajduci zapanuli u klanac krajem puta čekajući kakva zengjila trgovca ili putnika, da ga oderu. Naljeze jedan poluvječan čovjek, na kojemu je bilo lijepo odijelo, a još ljepše oružje. Arambaša naredi dvojici trojici da ispanu na drum, i, ako ne šćene dati konja, haljine i oružje, da ga ubiju. Ajduci to odma urade, i poviču putniku: „Stan' delijo! predaj se, vidiš da si poginuo!“ Ovi žalosni putnik promisli, da će se njegova oružja uplašiti ajduci, kine nož, pa na njih juriši; ali oni od prve oboriše na nj tri puške i mrtva ga s konja oboriše. Svlačeći ga nagjoše kod njega i nešto para: pa kad stadoše sve megju se dijeliti, nagjoše izmegj' parâ jedan novac, koji nije prolazio i ni zašto nije valjao, jer je bio bakren. Arambaša ajdučki reći će u družini: „Ajte, djeco, ponesite ovi novac i stavite na prsi onome ubijenome putniku, jer može biti da je bio i naš pravoslavni rišćanin; i koji prvi naljeze, neka novac za njegovu dušu nosi, jer je grehota da pokojniku nešto za dušu ne ostavimo.“

JEDAN MUŽ I DVIJE ŽENE.

Imao je običaj nekakav Turčin svako jutro dolaziti u kafanu rano prije ikoga; vazda bi mučao, sve nešto mislio i uz čibuke kafe sušio. Mnogi su se Turci tome njegovu poslu čudili, nahodeći ga vazda prije ikoga i prerano, pak će ga jedan Turčin upitati: „Ma, aga, turske ti vjere! što će reći da ti tako rano ustaješ i

Digitized by Google

ćeifiš svako jutro mimo ostaloga Turčina?“ — „Bogme, da ti pravo kažem, ja vidjeh da nije dosta za zengjila i mlada čovjeka jedna žena, te ja vjenčaj i drugu, pa u jutru sabaile jedna mi peče kavu, druga pomaže da se oblačim i posiplje da se umijem, pa sad sam ti taman rahat, šućur Bogu!“ Kad ču ovi Turčin, one iste nedjelje i on vjenča još jednu, pa do jedan mjesec dana evo ti ga u onu kafanu svako jutro ranije od onoga prvoga. Upitaće ga prvi: „Šta je to, aga, turske ti vjere, te sad ti dolaziš u kafanu prije mene?“ A ovi će mu odgovoriti: „U zli čas te ja poslušao, a u gori drugu ženu u kuću dobavio! Niti mogu od njihova zla i inata s večera s mirom zaspati, ni od njihove vike u jutro prispati, i sad znam zašto si ti svako jutro rano iz kuće bježao, a mene na sijaset nagnao.“

HODŽA BABIO SVOJU ŽENU.

Kad se Nastradin-hodži mučila žena s prvim djetetom, rekle mu žene da izigje iz kuće i da ne dolazi doma prije nego mu poruče. Krenu hodža bez ručka i bez brašnjenice iz kuće, pa kad je bilo ispred akšama, ljuto ogladni i otide kući; ali mu stare žene ne dadoše, nego ga iz kuće išćeraše veleći mu, da se još nije žena mu s djetetom razdvojila; a hodža se naljuti, te poteče u čaršiju i kupi groš suvih smokava, oraha i lješnika, te se trčke vrati kući: prihvati jednu tojagu i izagna i babicu i druge stare žene iz kuće, a ispod žene baci sve one smokve, orahe i lješnike. Upita ga mučeća se žena: „Što to radiš, zlo te smelo?“ — „Kako što? Ja

Digitized by Google

imam pameti, ako naše komšinice nemaju; sad ćeš ti vidjeti da će dijete i glavu i obje ruke pružiti, kad ove slatkiše vidi.“ Malo stavše prituže ženi mu prave rogjene muke, i u muci zapomaga: „Aman, hodža, pomozi za tursku vjeru!“ Kad hodža pritrča, zbilja se dijete rodilo, pa od veselja zavika: „Vidiš li, budalo, jesam li ti ja rekao, da više valja jedan orah mita, nego sve babice bez mita.“

MLADOŽENJA PRIJETIO MUVI.

U nekakvoj inokosnoj kući otac bi prinugjen oženiti svoga sina mnogo rano, pa prve godine opremi ga s ovcama u planinu na Gjurgjevdan i reče mu: „Stani, moj sinko, koji dan u planini, ne bi li ti se život malo povratio od planinskih voda i vazduha.“ Kad mladoženja odžene blago u planinu i pošto ruča blizu jednoga izvora, leže na zelenu travu, da malo zaspe; ali šta da vidiš! Oblećela ga jedna muva breculja i jurišila mu okolo očiju i nosa, a on je neprestano goni, no sve uzalud. Sad će joj on reći: „Čuj me, pakosna živino! Tako mi jučerašnjega svetoga Gjorgja i sutrašnjega svetoga Marka, ako me se ne okaniš, oženiću te.“

OBRAZ BEZ OBRAZA.

Bio je nekakav čovjek vrlo opak i u svako je zlo upadao, ne stideći se ljudi ni Boga bojeći, samo jeli

Digitized by Google

mu se desila prilika. Svak ga je u onom selu mrzio i ružio, ali ništa njegovom obrazu nije škodilo niti je mario što ga svaki ruži i bezobraznikom nazivlje. Jedan dan neko od njegovih seljaka susrete ga i od jada u ljutini pozdravi ga šaleći se: „Dobro jutro, pošteni čovječe!“ Ovi se nagje uvrijegjen, te brže bolje kod kadije žaleći se: „Aman, efendija! jutros me rezili na putu ni kriva ni dužna moj komšija, i reče mi jednu riječ što mi još do danas niko živ nije rekao. Nego sudi mi za carski hljeb!“ Upita ga kadija: „Ma što ti je rekao, bolan?“ — Rekao mi je: „Pošteni čovječe!“ — „Pa zar nijesi pošten?“ upita ga kadija. — „Jok ja, te neću da mi govori ono što nikad nijesam bio niti ću biti.“

ISPOVIJED ZLE ŽENE.

Nekakav čovjek imao zlu i lajavu ženu, pa čuje da je došao nekakav mlad fratar, da narod ispovijeda i da na pravi put okréće, te otide k fratru i pri ispovijedi počne mu se na ženu tužiti, obećajući mu dati kravu, ako mu bude ženu nadvladati i mirniju spram svoga muža učiniti. Fratar mu reče, da on ne poznava njegove žene, a čovjek mu odgovori: „Ona koja najnesretnjija i najžešća k tebi na ispovijest dogje.“ Fratar mu obeća i kad pristupi k njemu ova žena, poče je pripitivati za mnoge grehove: „Jesi li to ali ovo uradila? Da nijesi po čem svoga muža kadgod naljutila i ne počitovala? i t. d.“ A žena izvrne na fratra oči, pa srdito mu rekne: „To tvoji posli nijesu, nego moji.“ I nastavi: „A pitam li ja tebe, slušaš li ti tvoju ženu?“ Sjeti se

Digitized by Google

fratar, da je ovo ona, na koju mu se muž tužio, pa je uhvati za ruku i prihvati jedan podebeo štap, te po njoj kao po napuvanoj mješini doklen joj ga svega o glavu i legja slomi, i jedva živa pobježe. Kad se vratila kući, upita je muž: „Kako ti bi s ispovjednikom?“ A ona: „Zlo i naopako!“ — „A šta je bilo?“ upita je muž. — „Za ispovijed lako mi šćaše biti, ali izvadi nekakvu nesretnu ispovijednicu, te š njome po meni, i da se ispovjednica ne slomi, nikad me više kuća ne šćaše vidjeti.“

TURCI VJENČAVAJU SVAČIJE DJEVOJKE. 1)

Pobratime se u nekakvome mjestu hodža i pop, pa živjeli u ljubavi i razgovoru o svačem. Upitaće jedan dan pop hodžu: „Ma, pobratime, turske ti vjere! zašto vi Turci možete uzeti i vjenčati djevojku od kojega mu drago zakona ona bila, a vaše djevojke ne davate nikome ako nije Turčin?“ Hodža će mu reći: „Valâ, pobratime, kad si me zakleo, pravo da ti kažem. Mi Turci vjerujemo sve stare svece i proroke, pa i samoga vašega Isa pegambera (Hrista) a vi nećete našega sveca Muhameda, cigloga jednoga što imamo, pa za inad ne davamo nikome osim Turcima; a sutra, da bi se htio ti poturčiti, evo ti, turske mi vjere, moje sestre Zulfe na poklon, a po našemu čistome i pravome dinu možeš još tri zakonite, a nezakonitijeh koliko goć hoćeš,

---

1) Ovu sam čuo od Trebinjskoga kadije Aćim efendije, druževna i vesela čovjeka.

Digitized by Google

a bogme i možeš, samo ako te ćesa i srce služi. No znadi da se u nas kaže: „Jedna (žena) kao nijedna, dvije kao jedna, a tri misli ti.“

I ŽENE LASNO POZNADU ADŽIJU.

U nekakvome selu zavikaše djeca: „Majko! eno u naš lûk uljegoše nekakvi ljudi u šarenim haljinama i skubu luk, kao da im je od devet gjedova ostanuo.“ Potrča žena onamo k ljudima i vidje, da je svaki od njih po jedan struk luka izgulio, a jedan od njih skube i tiska u torbicu, te će mu žena reći: „Dosta više, adžija, tako ti ćabe, na kojoj si klanjao!“ Začudi se adžija, pa u sebi reče: „Velâ halâ nalet šajitana! Od kuda ona vlahinja zna da sam ja adžija?“ I upitaće ženu: „Ama budli me vidje da gulim luk, od kuda znade da sam adžija?“ A ona će njemu odgovoriti: „U nas i žene, a kamo li ljudi, lasno poznadu lakomca, jer se kaže u narodu: „Bog će sačuvao od stara adžije, gladna kadije, i mlade popadije.“

I ZLA ŽENA DOBRA ŽENA.

Nastradin-hodža nosio je caru na dar krastavaca, pa slagajući ih u jedan košic, upazi ga žena i upitaće ga: „Kome to nosiš?“ A on: „Caru na dar“ — „Nemoj, reći će mu, nego mu ponesi lijepih smokava petrovačâ, bolje će begenisati nego krastavaca.“ Hodža je

Digitized by Google

posluša. Kad dogje kod cara, pokloni mu se i stavi preda nj oni košic smokava. Car pojede nekoliko, pa kad se nasiti, reće Nastradinu: „Stani mi na biljegu, i ako se makneš, brade mi, sad će ti polećet glava sa ramena.“ Počne ga gagjati sa smokvama kuda je god htio, a hodža svaki put, kad bi ga udario, reći će: „Em undurilaj! (Bogu da je za slavu).“ Kad je car svoj ćeif namirio, upita hodžu: „Ma, turske ti vjere, pravo mi kaži, zašto ono sve jednako govoraše: em undurilaj, jer, ako je meni bilo do šale, tebi je bilo do muke.“ Pokloni mu se hodža i poljubi mu skut, te će mu reći: „Zahvaljivah Bogu zato što sam jutros ženu poslušao, jer, da sam ti donio krastavaca a ne smokava, hoćahu me napola mrtva doma donijeti; i ovako ću obrljan doma poći, a po danas bolje ću moju ženu slušati.“

NAUČIO TURSKI JEZIK.

Došao nekakav Hercegovac poslije toliko godina kući, pa pošto ga je svak po nešto pitao, da im o svijetu priča, upitaće ga jednu veče otac krajem vatre: „A ma za svašto te, sinko, pitasmo, a zaboravih te pitati, nauči li u ovoliko silnih godina turski jezik?“ — „Kako da ne bih naučio?“ odgovori mu sin. A otac ga opet upita: „Kako se zove po turski konj?“ — „Bengir.“ — „A kako se zove kobila?“ — „Bengiruša.“ — „A ždrijebe?“ — „Baš oni isti dan kad ja kretah iz Carigrada, nadijevahu mu ime, pa čisto ne znam kako će ždrebetu ime staviti.“

Digitized by Google

DVIJE HODŽE TURČILI RAJU.

Zareku se dvije hodže pred bajram koji će od njih prvo poturčiti vlaha. Jedan od njih dozove svoga čipčiju, te ga nekako obrlati da se poturči, pokazajući mu sreću i uživanje ovoga i onoga svijeta. Promisli se raja, te će hodži odgovoriti: „Ma, hodža bolan, za sve bi lasno bilo, ali sam ja fukara, neću bojim se moći svaki dan po pet puta svlačiti pa oblačiti opanke umivajući noge da klanjam.“ — „Valaj budi pravi Turčin u svemu drugome, a po našemu koranu može podnijeti da klanjaš i u opancima.“ Na ovo raja pristane i poturči se. Oni drugi hodža za ovo čuje, pa će prvome reći: „Ma što učini, ćabe ti? Kako može biti pravi Turčin, kad neće prati noge kao i ruke i glavu?“ Odgovoriće mu prvi: „Znaš li koja je? Ja sam ga poturčio i do opanaka doćerao, a ti mu ih, ako si kader, izuj.“

NAJBOLJI LJEKAR.

U nekakvome mjestu bješe velik pomor u narodu, i misleći mještani da njihov ljekar nije savršen u svome zanatu, mnoge promijeniše kroz dva tri mjeseca dana, i kako je koji dolazio, to sve više naroda umiraše. Najpotonji im se dopane i počnu ga oni mještani na sve strane hvaliti, da je on pravi i najbolji na svijetu ljekar. Ovo dočuju mnogi obližnji ljekari, pa i mnogi od onih, te su u istome mjestu ljekarili, i počnu se čuditi neobičnoj valjanosti ovog novog ljekara. Dva se

Digitized by Google

dogovore i pogju k njemu, pa ga na prijateljsku i na tajnu upitaju, kakve ljekove prepisuje bonicima te niko do sad nije umro od onih te ih on liječi. Ovaj se počne smijati i reći će im: „Ma budli su ovi mješťani ludi, zašto ste vi?“ — „Kako ludi, kad svak jednako govori, od kako si ti megj' njih došao, da ni jedan cigli nije umro?“ — „A znate li zašto ne?“ upitaće ih novi ljekar. — „Ne mi, pak te zato i pitamo“, odgovoriće mu ova dva. A on njima: „Evo zašto: zato što nema više nego 11 dana da sam ja došao u ovo mjesto, a na moju žalost nije se niko ni razbolio, a kamo li umro.“

BABI JE SVAK KRIV.

Nekakva baba gonila na konju sijeno iz Gatačkoga polja [1]) kući, trudna i gladna, pa kad je doćerala na sredinu polja, vidje gdje nekakav seljak vraća se iz doma s praznim konjem u polje, da i on natovari sijena, te će ona na njega srdito i okosito viknuti: „Uklanjaj mi se s puta, neznani vlaše! vidiš da sam starija od tebe godinama, a konj mi natovaren.“ Pogleda je onaj seljak, pa prekrstivši se od čuda, reći će babi: „Ta babo bona, nije gatačko polje kao vrata od uljanika, nego da naljeze 7777 konja natovareno sijena od ovud a toliko od tud, imali bi se gdje suminut.“ — „Ne

1) Gatačko je polje jedno od najviših u Bosni i u Hercegovini. Dva sahata u pakrst ne može ga nikakav konjanik pregaziti.

Digitized by Google

znam ja šta ti drobeljaš, odgovoriće mu baba. Ako je za tebe široko, za mene je jutros usko; no odalje; govorim ti, dokle sad nije druga bila.“

AKO JE TEBI PREŠA NIJE MENI.

Nekakvome mladoženji žena javi, da će do dva tri mjeseca roditi, nego da naruči majstoru bešiku, u kojoj će novorogjeno dijete ljuljati. Muž joj naruči odma, i svaki se dan svraćao majstoru pitajući ga, jeli bešiku svršio, a ovi bi mu vazda govorio, da će mu je prije rogjenja prigotoviti. Dogje već i polovica devetoga mjeseca; muž se naljuti na majstora i reći će mu: „Zašto mi bešiku ne načinjaš?“ — „Ne starajte se, gospodine, biti će učinjena do koji dan“, otkazaće mu majstor. Počne se žena mučiti i ukori muža, zašto joj nije bešiku dobavio; a muž brže bolje opet k majstoru vičući na nj i ružeći ga, pa najpotlje kaže mu: „Eno se žena muči da rodi.“ — „Pa neka ragja: dok rodi biće kolijevka učinjena.“ — „Ma zlo te smelo! nastavi muž, može biti da je već i rodila.“ — „Pa ništa za to; ako je njoj preša natezati se, nije meni napravljajući kolijevku.“

OTAC I SIN SRKALI TARANU. [1]

Putovao otac sa malašnim sinom, pa ga nanese noć i zlo vrijeme, te će svratiti u selo kod kuma na

1) Tarana je tursko jelo od razlistenog tijesta, u kojemu se stavi jajâ i masla, i nikakvo jelo nije tako vruće kao ovo.

Digitized by Google

konak. Iznesu im vrele tarane, a sin ogladnio, te prvi cijelu ožicu u usta, i tako se opeče, da mu od muke udriše četverostruke suze na oči. Upitaće ga otac: „Što plaćeš, bolan?“ A on: „Bogme, babo, lani mi umrije brat, pak mi nešto na nj na um pade, te me poliše suze.“ Kad otac založi prvu kašiku, opeče se tako, da mu sav jezik i nebo opeče kao vatrom, te i njega poliše suze od muke, te će onako ljutit reći: „Što mi ne kaza? Da je Bog dao da sam i tebe lani sa onim sinom u jednu grobnicu ukopao, kamo sreća!“

MUŽ HOĆE DRUGU, A ŽENA DRUGOGA.

Ne imao nekakav čovjek sa svojom ženom djece, te na ženu omrzne, i počne na drugu gledati. Ugovori s nekakvom djevojkom, da dogje kod njega na službu, ne kazavši ženi. Kad je došao doma, počne čibukom mjeriti duljinu i širinu kuće, a žena će ga upitati: „Što to jutros omijeraš?“ — „Gledam, reći će joj, gdje bi mogla ležati jedna djevojka, koju sam pogodio da nas poslužuje, jer neću da već toliko truda i posla u kući ti sama radiš.“ Odgovoriće mu žena: „Jok-jok-jok! ne treba meni djevojka u kući, ja mogu još poslovati sama; a vidiš li, bolan, da jedva i mi dvojica možemo u kući se pružiti, doklen je krava i tele u kući?“ Ne progje ni mjesec dana, smisli se žena kako bi mu se osvetila, te ugovori s jednim matorim momkom iz sela, da u njih dogje služiti, pa jedno jutro izagna kravu i tele iz kuće, a uzme kudjelju pa omijera širinu i duljinu kuće. Muž će je upitati: „Šta to omijeraš?“ —

Digitized by Google

„Gledam, gdje bi mogao ležati jedan naš seljački momak, zašto vidim da ti sam ne možeš odoljeti radnji, pa te žalim što se tako mučiš.“ Sad će joj muž reći: „Ma kad nije mogla djevojka u kući tijesnoj ležati, kako će moći momak?“ — „Lasno je za to, odgovori mu, mi ćemo onda spraćat kravu i tele u pojatu.“

HOĆE RIBA DA PLIJE, A VÔ DA PIJE.

Ručala dva nepoznata putnika u jednom hanu. Jedan od njih izvadi iz torbice hljeba i ribu pečenu, pa pošto dobro ruča, zavika handžiju: „Ej more, handžija, toči oku vina, hoće riba da plije.“ Oni drugi ručaše govedine suve varene, i čujući ovoga prvoga, i on će zavikati: „Handžija, more! dones' der dvije oke vina, jer bogme hoće vô da pije, pa ja imao ili nemao para.“ Handžija odma donese i jednome i drugome, pa kad se dobro napiše, legoše da spavaju. Reći će oni, te je ribe večerao, onome drugome: „Hej kumašine! što li moja riba pliva po vinu, kao da je u vinu rogjena a ne u vodi; a jeli se tvoj vóko umirio?“ — „Kako da nije? valaj se napi kao materina mlijeka.“

SELJANIN KOD KADIJE U SUDU.

Došao jedan seljanin kod kadije, da se tuži na nekakva Turčina što neće da mu isplati dug od jedne kobile, pa kad vidje da kadija neće njemu dati pravo

Digitized by Google

nego Turčinu, koji se zakle da je kobilu platio, ostade kao od kamena spram kadije. Kadija, kao bajagi da bi ga malo osvijestio, zapitaće raju: „Ima li, rajo, sad kod vas hajdukâ?“ — „Ima, efendija, javnijeh malo, a tajnijeh mnogo, kao ovdje kod vas u gradu.“ — „Pa, bolan, što ih ne bijete nego ih trpite?“ — „Bogme, efendija, nije lasno ajduka nadvladati, nego od straha kad ga koji mirni i pošteni, ovako kao ja, srete na putu, ovako mu se pokloni i skine kapu, kao ja tebi, efendija!“

KO VRIJEGJA UVRIJEGJEN JE.

Šetao se nekakav oholi momak sa svojim prijateljem, pa ugleda jednoga momka iz obliže varoši, koji mu u svemu sličan bješe, kao da su se od jedne majke, a u jedan dan rodili. Reći će svome prijatelju: „Idem se malo našaliti s ovim nepoznatim momkom.“ Pristupiše k njemu i zapitaće ga: „Otkuda si ti, momče?“ — „Nijesam iz daleka, a što me pitaš?“ — „Želio bih znati, jeli kojom dolazila tvoja majka u našu varoš?“ Ovaj se nepoznati momak odma dosjeti značaju onoga pitanja, pak će mu hladnokrvno odgovoriti: „Mogu vas, gospodine, uvjeriti, da moja majka nije nikad u vaše mjesto dolazila, ali jest moj otac mnogo puta.“

Digitized by Google

GDJE JE ŠTO.

strana

Derviš i njegove dvije pare 3
Zašto se rišćanski popovi ne mogu po drugi put oženit 4
Ciganin na konju, a konja nema 5
Laž je najveći grijeh 5
Pas-Marko i Pas-Suljo 7
Hero i hodža dijele megdan 7
Kadija i kadinica 8
Čudestva hadži-derviša 9
Dva derviša i njihovi konji 11
Zašto kalugjeri vazda prose? 11
Hodža uči klanjati seljane 13
Samouk i njegovo pismo 14
Bolja je dobra štednja no rgjavo tečenje . . . 14
Hercegovac i sveti Nikola 15
Gospodar i sluga 16
Pravdanje lupeža 16
Hero i čivutin 17
Ne ženi se premlad 18
Čipčija i aginski konj 19
Dubrovčanin i Trebinjac 19
Ciganinu nije lasno ukrasti 20
Zašto je Hercegovina kršovita 21
Bule na tužbi kod hodže 21
Opet to ali drukčije 22
Muhamed i kći mu Mejrima 23
Ciganin i konjska potkov 24
Baba starca šiljala u školu 24
Šijak ženio sina Gjura 25
Hadžija s ćabe čuva prave raje 27
Oprosti, aga, oko mi je jedno jarasto 27

Digitized by Google

strana

Baba i njezini svatovi 28
Fruškogorski gjak i leća 28
Novosti čaršinske 29
Aga i fočanske jabuke 30
Zašto Turci ne jedu slaninu. 31
U ovoj čaršiji nema ljudi 32
Grgji je aga Memet no kijamet 32
S kakvom se parom kreće na ćabu? 33
Ciganško junaštvo 34
Čipčije kod age na svadbi 35
U žene nije nikad čist jezik 35
Hero i car 36
Opet Hero i car 37
Arnaut prevario gjavole 38
Hero i njegova krava 39
Raja, aga i kadija 40
Grešnica na vrata od raja 40
Zašto žene s mukom ragjaju 41
Seljak i biskupova sluškinja 41
Udri gvožgje dok je vruće 42
Bordža i Gjergjelez Alija 43
Oženi ga ti, pak će bit mirniji 44
Sretnjemu žene pomiru 45
Dobri otac i dva zla sina 45
Raja i Bećir-beg 47
Ako je zelje s krmetinom, nije jagnje 48
Svak se može po jednom prevarit 48
Tri pobratima u krčmi 49
Nije vjerovat očima 50
Ispit seljaka u sudu 50
Kalugjere! iz kojega si vrata? 51
Ludi muž i nevjerna žena 52
Zaludnji sin i otac 53
Dva pobratima tvrdice 54
Silom se Bog ne moli 54
Zulumčar i zengjili raja 55
Kadija i seljak raja 56
Dva popa u jednom selu 57

Digitized by Google

strana

Baba i kalugjer Serafion 58
Zašto je nejednak Petrov post 59
Slijepac u jedno oko i grbavac 59
Babini apostoli 60
Kaži mi, majko, kako ću? 61
Novi bosanski valija 61
Mostarac neće Mostara 62
Dvije bule komšinice 62
Narodnji manjatizam 63
Hodža i njegov jorgan 64
Zlatni jemlješ 65
Raja prevario zulumčara 65
Trebinjac Gjuro i Drinjaci 66
Mehandžija i ciganin 67
Ima li kamena u Hercegovini? 68
Dumova predika i seljak 69
Jedno je carica a jedno vlahinja 69
Zla žena gora je od gjavola 71
Mudriji je moj magarac no vi sva tri 74
Zašto se konj ne može nikad najesti 75
Drinjaci i njihov pop 76
Kuku onome ko je Šehoviću dužan 77
Ženidba sv. Muhameda 78
Pismo Nasradin-hodže 79
Bog ne čuje ciganina 80
Zlo gore od gorega 81
Bolje zna krmak no hodža 81
Zli čovjek gori je od gjavola 82
Ciganin i raja 84
Napijalica Turčina i raje 85
Ko zlo čini i dočekaće ga 85
Vidim, ali mi vazda bježi oko na kupus . . . 87
Hoće Turčin da silom raji kumuje 87
Popovska kihavica 89
Nevjesta pomirila svekra i svekrvu 90
Zašto hristjani poste bijelu nedjelju 90
Dva bošnjaka ljenivca (satirična) 91
Očina molba prianja k Bogu 92

Digitized by Google

strana

Šta je otac, šta li sin 93
Novce valja do smrti čuvati 94
Baba i nje pričešće 95
Lukava žena 95
Hoće Turčin da se porišćani 96
Ljudi dijele žene 97
Sin je od svakoga najmiliji 98
Bula od sedam muževa 99
Ciganin prodavao konja 99
Hodža dijelio orahe 100
Nije lud lakomi Živko 101
Ne žali aga čipčiju no sebe 101
Tri brata u hanu bez pare 102
Ciganski ogrnjač 103
Ciganin i njegovo magare 103
Aga i njegovo magare 104
Lijepi gjavo 105
Neko želi popa a neko popadiju 106
Plač za kobilom, a smijeh za ženom 107
Muž, ljekar i bolesna žena 107
Svjetovanje materino svojoj šćeri 109
Raja i gladna godina 109
Volja bregje žene 110
Turčin i raja 111
Svekrva i nevjesta 112
Gladan Turčin na ručku bez ručka 113
Gjavo i ženski jezik 113
Dva raje u kadije na sud 114
Raja vjeruje i ne vjeruje (Turčinu) 115
Aga i čipčija promjenjivali konje 116
Svatovi i nepoznati pop. 117
Gori kršteni vuci no ajduci 118
Mršav Turčin i debela krava 118
Turčin nasljednik rišćanskog dućandžije 120
Riječanje nevjeste i svekrve 121
Hodža i pop mijenjaju brade 122
Ne da mlad muž liječiti svoju ženu 122
Vrljokast raja u kadije na sud 123

Digitized by Google

strana

Kadija novi od prvoga bolji 124
Mastilac crnih haljina 125
Gladne se godine ne naplaćuju dugovi 126
Ako si i kadija, mnogo je 127
Marko Kraljević i Gjergjelez Alija 128
Spomen mrtvijem na krsno ime 129
Turčin vjeruje u srebrni krst 130
Dva lakomca bez ručka 130
Bosanski trgovac i primorski pomorac 132
Crkveni klak 133
Ostavljaj dobrome a ne zlome sinu 133
Učitelj i učenik 134
Gore brat pije krv no pas 135
Umirajući prijatelj 136
Ljekar i popadija 137
Umrla žena mužu 138
Popovo starješinstvo 138
Kneževa slanina 139
Hero i adžinica 140
Herove i kadijine krave 142
Nesretni bježi od sreće 143
Hero pijan i Turčin umoran 144
Baba i unučad 145
Čipčija neće s agom u raj 145
Zašto latinski popovi nose klobuk na tri ćoše? . 146
Hero i njegov aga 147
Turčin i ramazanski mjesec 149
Zna li Turčin lagati 149
Ciganska para 150
Raja i kadija 151
Aga kod raje o božiću 152
Zna kadija na svaku 152
Kadija i zengjili seljak 153
Adžija i Nastradin hodža 154
Tužba udovicâ i djevojakâ 155
Popovi i kalugjeri nijesu ljudi 156
Seljak i advokat 156
Majstor Živko i ljekar Niko 157

Digitized by Google

strana

Trgovac i svinjar 158
Umro pop pa oživio 159
Grbavi i ćoravi u jedno oko 160
Ni zlu (sinu) steci ni dobru ostavi 160
Dva pobratima 161
Adžija u čipčije na konaku 162
Bolja je domaća no tugja pamet 163
Kad će ovo kiša? 164
Aga i čipčija pro vode 164
Seljak i „dobar apetit!“ 165
Dum Lovre, ja ti se radujem! 166
Mi fra Grga ne puštavamo 167
Nijemac i bošnjak 167
Čojek je sitan kod zle žene 168
Dobri muž a zla žena 169
Zengjil aga i dužnik raja 170
Lukavi lakomac i trgovac 171
Pretrpi zlo dok nije gore 171
Turske žene ne vjeruju u Muhameda 172
Raja žalio svoga agu 173
Obje smo gospogje, ma koja će u drva? . . . 174
Cincar i Grk 175
Kalugjerska torbica 175
Opet to ali drukčije 176
Seljani molili cara 177
Lijek za zle žene 178
Ajdučka zadužbina 179
Jedan muž i dvije žene 179
Hodža babio svoju ženu 180
Mladoženja prijetio muvi 181
Obraz bez obraza 181
Ispovijed zle žene 182
Turci vjenčavaju svačije djevojke 183
I žene lasno poznadu adžiju 184
I zla žena dobra žena 184
Naučio turski jezik 185
Dvije hodže turčili raju 186
Najbolji ljekar 186

Digitized by Google

strana

Babi je svak kriv 187
Ako je tebi preša, nije meni 188
Otac i sin srkali taranu 188
Muž hoće drugu, a žena drugoga 189
Hoće riba da plije, a vô da pije 190
Seljanin kod kadije u sudu 190
Ko vrijegja uvrijegjen je 191

Digitized by Google

Dubrovnik, zabavnik narodne štionice dubrovačke. Godište III. Uregjen po *Josu Buniću*, 1871, u-8 v., str. 304, for. 1. 60.

Dubrovnik, zabavnik narodne štionice dubrovačke. Godište IV. Uregjen po *Josu Buniću* i *Stj. Skurli*, 1876, u-8 v., str. 350, sa 2 slike, for. 1. 60.

Korizmene propovijedi i besjede za različite svečanosti i prigode, *O. Arkangjela Kalića* dubrovčanina, 1873, u-8 v., str. XVI-608, for. 3. 20.

Marta Posadnica ili **Pad velikog Novgoroda**, tragedija u pet razdijela po *Matiji Banu*, 1872, u-16., str. 208, nč. 60.

Moćnik stolne crkve dubrovačke. Sastavio *Stjepan Skurla*, 1868, u-8, str. 180, sa slikama, for. 1. 20.

O francuskom i pruskom ratu godine 1870-71. Pjesme *Oca Petra Bakule*, 1873, u-8 m., str. 64, nč 30.

Sveti Vlaho, biskup i mučenik od Sevasta, dubrovački obranitelj. Priopćio *Stjepan Skurla*, 1871, u-8 v., str. VIII-208, sa slikom, for. 1. 30

Svibanj posvećen bl. Djevici Mariji ili razmišljanja o poglavitim izvrsnostima Marijina života s molitvama i izgledima preko mjeseca Svibnja, čemu se nadodaju misne molitve, priprava na ispovijest i sv. pričešćenje i neke druge pobožne zabave, a zatim kita pjesmica (80) na čast *Bl. Djevice Marije*. Uredio *Stjepan Skurla*, 1876, u-16., str. XVI-412. nč. 80.

Bogoljubna zabava kršćanskijeh duša. Molitvenik po *S. S.* Treće izdanje, 1885, u-32., str. 248, nč. 40.

Vienac gorskog i pitomog cvietja, hrvatsko-srbska pjesmarica, uredjena po *I. Aug. Kasnačiću*. Drugo uzmnoženo izdanje, 1884, u-16., str. IV-248, nč. 60.

Konavoska zdravica, 1886, u-16., str. 8. nč. 4.

Dalmatinska koračnica. Sastavio za glasovir *Josip Vesely*, nč. 50.

Dubrovačka koračnica. Sastavio za glasovir *Josip Vesely*, nč. 50.

S Bogom Dubrovčani. Koračnica za glasovir, sastavio *Josip Vesely*, nč. 50.

Slava ss. Ćirilu i Metodu, slavjanskijem apostolima. Pjesma *Meda Pucića*, a napjev *Frana Liszta*, nč. 60.

Digitized by Google

Književna izdanja D. Pretnera u Dubrovniku.

O. ANDRIJE KAČIĆA-MIOŠIĆA

RAZGOVOR UGODNI

NARODA SLOVINSKOGA

u kome se ukazuje početak i svrha kralja slovinskih, koji puno vikova vladahu svimi slovinskimi državami, s različitimi pismami od kraljâ, bana i slovinskih vitezova.

Potpuno izdanje
sa slikama
Andrije Kačića i Jure Kastriotića (Skenderbega)
u velikoj osmini, strana 452, cijena for. 2. —

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GR261
.C8V9

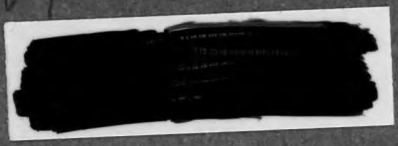

DO NOT REMOVE
SLIP FROM POCKET

DEMCO

Digitized by Google

ALF Collections Vault
3 0000 115 233 813